V.İ. LENİN

DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ

inter yayınları

V. İ. LENİN

DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ

SBKP Merkez Komitesi — Marksizm-Leninizm Enstitüsü tarafından Almanca yayınlanan **Lenin, Bütün Eserler Cilt VIII**'in 1976 Dietz-Verlag — Berlin'de yapılan Almanca baskısında yayınlanan **"Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği"** aslına sadık kalınarak Türkçe'ye çevrilmiştir.

Birinci Basım : Ağustos 1994
Dizgi : Dönüşüm (0212) 528 03 41
Baskı : Başaran Ofset
Kapak Hazırlık : İnter Grafik-Tasarım
Kapak Baskı : Başaran Ofset

ISBN 975 - 7349 - 22 - 4

İNTER YAYINLARI
Ankara Cad. No: 31
Fahrettin Kerim Gökay Vakfı İşhanı
Kat: 4 Daire: 50-51
CAĞALOĞLU-İSTANBUL
Tel: (0212) 519 16 16

V. İ. LENİN

DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ

Çeviren:
Saliha N. KAYA
İsmail YARKIN

İÇİNDEKİLER

Önsöz 9
1- Güncel Bir Politik Sorun 15
2- RSDİP 3. Kongresi'nin Geçici Devrimci Hükümet Üzerine Kararı Bize Ne Anlatıyor? 20
3- "Devrimin Çarlık Üzerinde Tayin Edici Zaferi" Ne Demektir? 29
4- Monarşist Düzenin Tasfiyesi ve Cumhuriyet 38
5- "Devrimi" Nasıl "İlerletmeli"? 45
6- Tutarsız Burjuvaziye Karşı Mücadelede Proletaryanın Eli-Kolu Bağlı Kalma Tehlikesi Nereden Gelir? 50
7- "Muhafazakarları Hükümetten Dışlama" Taktiği 67
8- Osvobojdeniyecilik ve Yeni Iskracılık 73
9- Devrim Sırasında Aşırı Muhalefet Partisi Olmak Ne Demektir? 84
10- "Devrimci Komünler" ve Proletarya ve Köylülüğün Devrimci -Demokratik Diktatörlüğü 89
İki Taktik Broşürünün 10. Bölümüne NOT 100
11- RSDİP Üçüncü Kongresi'nin Bazı Kararları İle "Konferans"ınkilerin Kaba Bir Karşılaştırması 102
12- Eğer Burjuvazi Sırt Çevirecek Olursa Demokratik Devrimin Kapsamı Daralır mı? 108

13- (Sonuç) Zaferi Göze Alacak mıyız? 119
Sonsöz 131-159
1- Burjuva-Liberal Gerçekçiler Sosyal-Demokrat "Gerçekçiler"i Niçin Övüyorlar 131
2- Martinov Yoldaş Soruna Yine "Derinlik" Kazandırıyor 139
3- Diktatörlüğün Kaba-Burjuva Konuluşu ve Diktatörlük Üzerine Marx'ın Görüşü 148
Notlar 161

DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ[1]

Broşürün metnine göre. Elyazmasıyla karşılaştırılmıştır

Haziran-Temmuz 1905'te yazılmıştır. İlk kez Temmuz 1905'te Cenevre'de yayınlanmıştır.

ÖNSÖZ

Devrimci bir anda, devrimci partilerin taktik şiarlarının değerlendirilişi için bol bol yeni malzeme sağlayan olaylara ayak uydurmak çok zordur. Önünüzdeki broşür Odesa olaylarından önce yazılmıştır.* Daha önce "Proletari"de[3] (No. 9, "Devrim Öğretir"**), olayların seyrinin, süreç olarak ayaklanma teorisini yaratmış olan ve Geçici Devrimci Hükümet propagandasını reddetmiş bulunan sosyal-demokratları bile, fiilen hasımlarının tarafına geçmeye ya da geçmeye başlamaya zorladığına işaret etmiştik.[4] Devrim, hiç kuşkusuz, politik gelişmenin dingin dönemlerinde tamamen ihtimal dışı görülen bir hız ve esaslılıkla öğretir. Ve daha da önemlisi, devrim sadece önderlere değil, aynı zamanda kitlelere de öğretir.

Devrimin Rusya'daki işçi kitlelerine sosyal-demokrat öğretiyi öğreteceğine hiç kuşku yoktur. Devrim sosyal-demokrasinin program ve taktiğini pratikte doğrulayacaktır, çünkü çeşitli toplumsal sınıfların gerçek niteliğini, demokrasimizin burjuva ka-

---

* *"Prens Potemkin" zırhlısında meydana gelen ayaklanma kastedilmektedir. (Yazarın 1908 baskısına dipnotu. —Alm. Red.)* [2]

** *Bkz. Bütün Eserler, Cilt 8, sayfa 14. —Alm. Red.*

rakterini ve köylülüğün burjuva-demokratik anlamda devrimci olan, fakat "toplumsallaştırma" fikrini değil, bilakis köylü burjuvazi ile kır proletaryası arasında yeni bir sınıf mücadelesini içinde taşıyan gerçek özlemlerini gösterecektir. Eski Narodnizmin, örneğin "Sosyal-Devrimci Parti"nin program taslağında son derece açık biçimde su yüzüne çıkan, gerek Rusya'da kapitalizmin gelişmesi sorununda, gerek "topluluğumuz"un demokratizmi sorununda, gerekse de köylü ayaklanmasının tam zaferinin anlamı sorunundaki yanılsamaları — tüm bu yanılsamalar devrim tarafından acımasızca ve kesinlikle yokedilecektir. Çeşitli sınıflar devrimde ilk kez gerçek siyasal kimliklerini kazanacaklardır. Bu sınıflar devrimden kesin bir politik fizyonomi ile çıkacaklar ve kendilerini sadece ideologlarının programları ve taktik şiarlarında değil, aynı zamanda kitlelerin açık politik eyleminde de göstereceklerdir.

Devrimin bize ve halk kitlelerine öğreteceğine hiç kuşku yoktur. Fakat militan politik parti için şimdi sorun, bizim devrime herhangi bir şey öğretecek durumda olup olmayacağımız, sosyal-demokrat öğretimizin doğruluğunu ve biricik tutarlı devrimci sınıfla, proletarya ile bağımızı, devrime proletaryanın damgasını vurmak, devrimi sadece sözde değil gerçekten tayin edici zafere kadar götürmek, demokratik burjuvazinin istikrarsızlığını, yarım gönüllülüğünü ve ihanetini paralize etmek için kullanacak durumda olup olmayacağımız sorunudur.

Bütün çabalarımızı bu hedefe yöneltmeliyiz. Bu hedefe ulaşıp ulaşmayacağımız, bir yandan politik durumu değerlendirişimizin doğruluğuna ve taktik şiarlarımızın doğruluğuna, öte yandan bu şiarların işçi kitlelerinin gerçek mücadele gücü tarafından desteklenmesine bağlıdır. Partimizin tüm örgüt ve gruplarının tüm olağan, düzenli, günlük çalışmaları, yani ajitasyon, propaganda ve örgütleme çalışması, kitlelerle bağlarımızın sağlam-

laştırılmasına ve genişletilmesine yönelmiştir. Bu çalışma her zaman gereklidir, fakat devrimci bir anda her zaman olduğundan daha az yeterli sayılmalıdır. Böyle bir anda işçi sınıfı, içgüdüsel olarak açık devrimci eyleme yönelir, ve biz bu eylemin hedeflerini doğru koymayı öğrenmeli ve sonra bu hedeflerin mümkün olduğunca bilinmesini ve anlaşılmasını sağlamalıyız. Kitlelerle bağımız konusundaki yaygın kötümserliğin ardında, şimdi büyük çoğunlukla, proletaryanın devrimdeki rolü hakkında burjuva anlayışların saklandığı unutulmamalıdır. Hiç kuşkusuz, işçi sınıfını eğitmek ve örgütlemek için daha uzun, çok uzun süre çalışmamız gerekiyor, ama şimdi asıl önemli olan, bu eğitim ve örgütleme çalışmasında asıl politik ağırlığı nereye vermemiz gerektiğidir. Sendikakalara ve legal derneklere mi, yoksa devrimci ayaklanmaya, devrimci bir ordu ve devrimci bir hükümet yaratma çalışmasına mı? Hem biri hem de diğeri işçi sınıfının eğitimini ve örgütlenmesini ilerletir. İkisi de elbette çok gereklidir. Fakat şimdi, bugünkü devrimde bütün sorun, işçi sınıfının eğitilmesi ve örgütlenmesinde ağırlığın nereye, birincisine mi, ikincisine mi verileceğinde yatmaktadır.

Devrimin sonucu, işçi sınıfının hangi rolü oynayacağına bağlıdır: otokrasi üzerinde büyük bir baskı uygulamasına rağmen politik olarak güçsüz olan 'burjuvazinin yamağı' rolünü mü, yoksa halk devriminin önderi rolünü mü? Burjuvazinin daha akıllı temsilcileri bunun çok iyi farkındalar. İşte "Osvobojdeniye", şimdi sendikaları ve legal örgütleri ön plana çıkaran Akimovculuğu, sosyal-demokrasi içindeki "Ekonomizm"i tam da bu nedenle övmektedir. İşte Bay Struve ("Osvobojdeniye" No. 7), yeni "Iskra"[5] kampındaki Akimovculuğun ilkesel eğilimlerini tam da bu nedenle onaylamaktadır. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi'nin kararlarının nefret ettiği devrimci müsamahasızlığına tam da bu nedenle ateş püskürmektedir.

Kitlelere önderlik etmek için sosyal-demokrasinin doğru taktik şiarlara sahip olması bugün özellikle ciddi öneme sahiptir. Devrim dönemlerinde ilkeli taktik şiarların önemini küçümsemek kadar tehlikeli bir şey olamaz. Örneğin "Iskra", 104. sayısında fiilen sosyal-demokrasi içindeki karşıtlarının safına geçmekte, fakat aynı zamanda, yaşamın önünde giden ve —bir dizi başarısızlık, yanılgı vs.nin eşlik ettiği— hareketin tuttuğu yolu gösteren şiarları ve taktik kararları küçümsemektedir.[6] Oysa, olayların peşinde sürüklenmek değil, tutarlı Marksist ilkeler doğrultusunda proletaryaya önderlik etmek isteyen bir parti için, doğru taktik kararların hazırlanması muazzam bir öneme sahiptir. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi'nin ve Parti'den ayrılmış kesimin Konferans'ının kararları,* taktik görüşlerin en açık, en iyi düşünülmüş ve en tam anlatımını içermektedir — tek tek Partili yazarlar tarafından gelişigüzel ifade edilmiş haliyle değil, sosyal-demokrat proletaryanın sorumlu temsilcileri tarafından kabul edilmiş biçimiyle. Partimiz tüm diğerlerinden öndedir, çünkü tüm üyeleri tarafından kabul edilmiş kesin bir programa sahiptir. Partimiz, "Osvobojdeniye"li demokratik burjuvazinin oportünizminin ve bir program "taslağı"yla ortaya çıkmayı ve gözleri önünde cereyan eden devrimin bir burjuva-demokratik devrim olup olmadığı sorunuyla ilgilenmeyi ancak devrim sırasında akıl eden Sosyal-Devrimcilerin devrimci lafızlarının aksine, taktik kararlarına sımsıkı uyarak da tüm diğer partilere örnek olmalıdır.

* *Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi'ne (Londra, Mayıs 1905) sadece Bolşevikler katıldı. Aynı sırada yapılan Konferans'a (Cenevre) ise sadece Menşevikler katıldı; elinizdeki broşürde onların sıkça "yeni Iskracılar" olarak adlandırılmalarının nedeni, "Iskra"yı çıkarmaya devam ederken, o zamanki politik yandaşları Troçki'nin ağzından, eski "Iskra" ile yeni "Iskra" arasında bir uçurum olduğunu açıklatmış olmalarıydı. (Yazarın 1908 baskısına dipnotu. —**Alm. Red.**)*

Bu nedenle biz, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi'nin ve Konferans'ın taktik kararlarını titizlikle incelemeyi, Marksizmden ilkesel sapmaların nerelerde olduğunu saptamayı ve demokratik devrimde sosyal-demokrat proletaryanın somut görevlerini açıklığa kavuşturmayı, devrimci sosyal-demokrasinin en önemli meselesi olarak görüyoruz. Bu broşürün amacı da bu görevi yerine getirmektir. Taktiğimizin Marksist ilkeler ve devrimin dersleri bakış açısından sınanması, salt uyarıcı konuşmalarla yetinmek istemeyip, tüm Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin gelecekteki tam birliğinin temeli olarak taktik birliğini gerçekten hazırlamak isteyenler için de gereklidir.

N. Lenin.

Temmuz 1905

1

GÜNCEL BİR POLİTİK SORUN

Şimdi yaşamakta olduğumuz devrimci anda, gündemde tüm halk tarafından seçilmiş bir Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması duruyor. Bu sorunun nasıl çözüleceği konusunda görüşler farklı. Üç politik eğilim öne çıkıyor. Çarlık hükümeti halk temsilcilerinin toplantıya çağrılması gereğini teslim ediyor, fakat hiçbir halde meclisin genel bir halk meclisi ve bir kurucu meclis olmasına izin vermek istemiyor. Buligin Komisyonu'nun[7] çalışmaları üzerine basında çıkan haberlere inanılacak olursa, Çarlık hükümeti, ajitasyon özgürlüğünün olmadığı ve mal varlığına dayalı ya da zümresel bir kısıtlı seçim sistemi temelinde seçilecek bir danışma meclisiyle hemfikir olmuş görünmektedir. Devrimci proletarya, sosyal-demokrasinin önderliği altında olduğu ölçüde, iktidarın tamamen Kurucu Meclis'in eline geçmesini talep etmekte ve bu amaçla sadece genel seçim hakkı ve tam bir ajitasyon özgürlüğünü değil, ayrıca çarlık hükümetinin derhal yıkılmasım ve yerine bir geçici devrimci hükümetin geçmesini istemektedir. Son olarak, taleplerini "Anayasacı-Demokrat Par-

ti"[18] denilen Parti'nin liderinin ağzından dile getiren liberal burjuvazi, Çarlık hükümetinin yıkılmasını talep etmemekte, geçici hükümet şiarını ileri sürmemekte ve temsilciler meclisinin gerçekten genel bir halk meclisi ve bir kurucu meclis olabilmesi için seçimlerin tamamen serbest ve kurallara uygun yapılması için gerçek garantilerin yaratılmasında diretmemektedir. "Osvobojdeniye" eğiliminin tek ciddi sosyal dayanağı olan liberal burjuvazi, aslında Çar ile devrimci halk arasında mümkün olduğunca barışçıl bir pazarlık için, iktidarda en büyük payın burjuvaziye, en küçük payın ise proletarya ve köylülüğe verileceği bir pazarlık için uğraşmaktadır.

Şu anda politik durum böyledir. Günümüz Rusyası'mn üç ana toplumsal gücüne tekabül eden en bellibaşlı üç politik eğilim bunlardır. "Osvobojdeniye"cilerin yarım gönüllülüklerini, dobra dobra ve daha basit bir şekilde söylemek gerekirse, devrime karşı kaçaklık ve ihanet politikasını sahte demokratik laflarla nasıl gizlediklerini "Proletari"de defalarca gösterdik (No. 3, 4 ve 5).* Şimdi de sosyal-demokratların anın görevlerini nasıl değerlendirdiklerini görelim. RSDİP 3. Kongresi'nde ve Parti'den ayrılan kesimin Konferansı'nda kısa süre önce kabul edilen iki karar bize bu hususta mükemmel malzeme sağlamaktadır. Bu iki karardan hangisinin andaki politik durumu daha doğru değerlendirdiği ve devrimci proletaryanın taktiğini daha doğru saptadığı sorunu büyük önem taşır. Propagandacı, ajitatör ve örgütleyici olarak yükümlülüklerini bilinçle yerine getirmek isteyen her sosyal-demokrat, konuyla ilgisi bulunmayan bütün mülahazaları bir yana bırakarak, bu sorunu büyük bir dikkatle incelemelidir.

---

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt VII, " Devrimci Mücadele ve Liberal Simsarlık" makalesi, s. 457; " Devrimci Proletaryanın Demokratik Görevleri" makalesi, s. 468; "Burjuva İhanetinin İlk Adımları" makalesi, s. 477; " Beyaz Eldivenli Devrimciler" makalesi, s. 485. —**Alm. Red.***

Bir partinin taktiğinden, o partinin siyasi davranışı ya da siyasi faaliyetinin karakteri, yönü, yöntemleri anlaşılır. Taktik kararlar, bir parti kongresinde, yeni görevlerle bağıntı içinde ya da yeni bir politik durum karşısında bir bütün olarak partinin siyasi tavrını belirlemek için alınır. Rusya'da başlayan devrim işte böyle yeni bir durum yarattı: halkın muazzam çoğunluğunun çarlık hükümetinden tamamen, kesin ve açık biçimde yüz çevirmesi. Yeni sorun, gerçekten genel bir halk meclisinin, gerçek bir kurucu meclisin hangi pratik yoldan toplantıya çağrılacağı sorunudur (teorik olarak bu sorun çoktan ve bütün öteki partilerden çok önce sosyal-demokrasi tarafından Parti programında resmen karara bağlanmıştır). Halk hükümetten yüz çevirmişse ve kitleler yeni bir düzen kurmanın zorunluluğunu kavrıyorlarsa, hükümeti yıkmayı önüne hedef olarak koymuş parti, zorunlu olarak, eski, yıkılacak hükümetin yerine hangi hükümetin geçirileceğini düşünmek zorundadır. Burada karşımıza **yeni** bir sorun çıkıyor: Geçici Devrimci Hükümet. Bu sorunu esaslı surette yanıtlamak için, sınıf bilinçli proletaryanın partisi şu hususları açıklığa kavuşturmak zorundadır: birincisi, bugünkü devrimde ve genelde proletaryanın tüm mücadelesi içerisinde Geçici Devrimci Hükümet'in **anlamı;** ikincisi, Geçici Devrimci Hükümet'e karşı kendi **öz tutumu;** üçüncüsü, **sosyal-demokrasinin** bu hükümete **katılmasının** kesin koşulları; dördüncüsü, bu hükümete **tabandan** —yani sosyal-demokratlar hükümete katılmadıkları takdirde— baskı yapmak için hangi koşulların mevcut olduğu. Ancak tüm bu sorunlar açıklığa kavuşturulduğunda, partinin bu konudaki politik tutumu ilkeli, berrak ve sağlam olacaktır.

Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi kararının bu sorunu nasıl çözdüğüne bakalım. Söz konusu kararın tam metni aşağıdadır:

"Geçici Devrimci Hükümet Üzerine Karar

1— Proletaryanın hem dolaysız çıkarlarının, hem de sosyalizmin nihai hedefleri uğruna mücadelesinin çıkarlarının, mümkün olduğunca tam bir politik özgürlüğü ve dolayısıyla otokratik hükümet biçiminin yerini demokratik cumhuriyetin almasını gerektirdiğini;

2— Rusya'da bir demokratik cumhuriyetin kurulmasının ancak muzaffer bir halk ayaklanmasının sonucu olarak mümkün olduğunu, bu ayaklanmanın organının bir geçici devrimci hükümet olacağını, yalnızca onun, tam seçim ajitasyonu özgürlüğünü sağlayacak ve genel, eşit, tek dereceli ve gizli oyla seçilecek, gerçekten halkın iradesini dile getiren bir Kurucu Meclis'i toplantıya çağıracak durumda olduğunu;

3— Rusya'daki demokratik devrimin, mevcut toplumsal ve ekonomik düzen koşullarında burjuvazinin egemenliğini zayıflatmayıp bilakis güçlendireceğini, ve burjuvazinin kaçınılmaz olarak, belirli bir anda, devrimci dönemde elde edilen kazanımların mümkün olduğunca büyük bölümünü proletaryanın elinden koparıp almak için her şeyi yapacağını göz önünde tutan Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi şunları kararlaştırır:

a) işçi sınıfı arasında, devrimin en olası seyri hakkında ve devrimin belli bir anında —proletaryanın ondan programımızın en yakın politik ve ekonomik taleplerini (asgari program) yerine getirmesini talep edeceği— bir Geçici Devrimci Hükümet kurulması hakkında somut bir fikir yaymak şarttır;

b) güçler dengesine ve önceden kesin olarak kestirilemeyecek başka faktörlerin varlığına göre, tüm karşı-devrimci girişimlerle amansızca mücadele etmek ve işçi sınıfının bağımsız çıkarlarını korumak amacıyla Partimiz temsilcilerinin Geçici Devrimci Hükümet'e katılması caizdir;

c) böyle bir katılım için vazgeçilmez önkoşul, Parti'nin temsilcileri üzerindeki sıkı denetimi ve tam sosyalist devrimi hedefle-

yen ve dolayısıyla tüm burjuva partileriyle uzlaşmaz karşıtlık içinde olan sosyal-demokrasinin bağımsızlığının korunmasıdır;

d) sosyal-demokrasinin Geçici Devrimci Hükümet'e katılmasının mümkün olup olmayacağından bağımsız olarak, proletaryanın en geniş çevreleri içinde, sosyal-demokrasinin önderliği altındaki silahlı proletaryanın, devrimci kazanımların savunulması, sağlamlaştırılması ve genişletilmesi amacıyla geçici hükümet üzerinde sürekli baskı uygulaması fikri propaganda edilmek zorundadır."

2

RSDİP 3. KONGRESİ'NİN GEÇİCİ DEVRİMCİ HÜKÜMET ÜZERİNE KARARI BİZE NE ANLATIYOR?

RSDİP 3. Kongresi'nin kararı, adından da anlaşılacağı üzere, tüm kapsamıyla ve yalnızca Geçici Devrimci Hükümet sorunuyla uğraşmaktadır. Böylece, sosyal-demokrasinin Geçici Devrimci Hükümet'e katılımı, burada genel sorunun bir parçası olarak alınmaktadır. Öte yandan karar yalnızca ve yalnızca Geçici Devrimci Hükümet'ten söz etmektedir; yani örneğin "iktidarın ele geçirilmesi" vs. vb. gibi bir sorunu hiç içermemektedir. Kongre bu ve benzeri sorunları dışlamakla doğru mu yaptı? Hiç kuşkusuz doğru yaptı, çünkü Rusya'daki politik durum böyle sorunları henüz hiçbir şekilde gündeme getirmemiştir. Buna karşılık tüm halk, otokrasinin devrilmesi ve bir Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılmasını gündeme koymuştur. Kongreler, şu ya da bu yazarın yerli yersiz değindiği sorunları değil, bilakis anın koşulları sayesinde ve toplumsal gelişmenin nesnel seyri

sonucunda ciddi politik önem kazanan sorunları ele alıp karara bağlamalıdır.

Bugünkü devrimde ve proletaryanın genel mücadelesi içinde Geçici Devrimci Hükümet hangi anlama sahiptir? Kongre kararı, bunu daha ilk satırlarında, hem proletaryanın dolaysız çıkarları açısından, hem de "sosyalizmin nihai hedefleri" açısından "mümkün olduğunca tam bir politik özgürlük"ün mutlak zaruriyetine işaret ederek açıklıyor. Tam politik özgürlük ise, Parti programımızda saptanmış olduğu gibi, çarlık otokrasisinin yerine demokratik cumhuriyetin geçirilmesini gerektirir. Kongre kararında demokratik cumhuriyet şiarının vurgulanması mantıki ve ilkesel açıdan mutlak zaruridir, çünkü demokrasinin öncü savaşçısı olarak proletarya tam da tam özgürlükten yanadır; ayrıca şu anda bunu vurgulamak bir o kadar daha gereklidir, çünkü tam şu sırada ülkemizde monarşistler, yani anayasacı-"demokrat" ya da "Osvobojdeniye" partisi denilenler, "demokrasi" bayrağı altında ortaya çıkmaktadır. Bir cumhuriyet kurmak için bir halk meclisinin toplanması mutlak zorunludur, ve bu da her halükârda tüm halkın (genel, eşit, tek dereceli ve gizli oy temelinde) temsilcisi ve kurucu bir meclis olmalıdır. Kongre kararının devamında kabul edilen de budur. Fakat karar bununla yetinmemiştir. "Halkın iradesini gerçekten dile getiren" yeni bir düzen kurmak için temsilciler meclisini Kurucu Meclis olarak adlandırmak yetmez. Meclisin "kurma" yetkisi ve gücü de olmalıdır. Bunun bilincinde olan Kongre kararı, biçimsel bir "Kurucu Meclis" şiarıyla yetinmemekte, bu meclisin görevlerini gerçekten yerine getirmesini mümkün kılacak maddi koşulları da belirtmektedir. Adı itibariyle kurucu olan bu meclisin gerçekten bir kurucu meclis olabilmesi için gerekli olan koşullara işaret etmek muhakkak gereklidir, çünkü anayasacı-monarşist parti şahsında liberal burjuvazi, birçok kez belirttiğimiz gibi, genel

Kurucu Meclis şiarını kasıtlı olarak çarpıtmakta ve bu şiarı boş bir söz haline getirmektedir.

Kongre kararı, **ancak ve yalnızca** bir Geçici Devrimci Hükümetin, hem de muzaffer bir halk ayaklanmasının organı olacak bir Geçici Devrimci Hükümet'in, tam seçim ajitasyonu özgürlüğünü sağlayacak ve halkın iradesini gerçekten dile getiren bir meclisi toplayacak durumda olduğunu belirtiyor. Bu tez doğru mudur? Bunu reddeden birinin, Çarlık hükümetinin gericiliğe elini uzatmayacağını, seçim sırasında tarafsız kalacağını, halkın iradesinin gerçekten dile gelmesini kendisine sorun edineceğini iddia etmesi gerekir. Bu tür iddialar o kadar saçmadır ki, hiç kimse bunu açıkça savunmayacaktır, fakat bunlar liberalizm bayrağı altında tam da "Osvobojdeniye"cilerimiz tarafından el altından devreye sokulmaktadır. Birinin Kurucu Meclis'i toplaması gerekir; birinin seçimin özgür ve adil geçmesini güvence altına alması gerekir; birinin bu meclise yetki ve bütün iktidarı vermesi gerekir. Sadece, ayaklanmanın organı olan bir devrimci hükümet bunu içtenlikle isteyebilir ve gerçekleştirmek için her şeyi yapacak güce sahip olabilir. Çarlık hükümeti buna kaçınılmaz olarak karşı çıkacaktır. Çar'la anlaşmış ve tamamen halk ayaklanmasına dayanmayan bir liberal hükümet, ne bunu içtenlikle isteyebilir, ne de istese bile başarabilir. Dolayısıyla Kongre, biricik doğru ve tamamen tutarlı demokratik şiarı saptamıştır.

Fakat, demokratik devrimin sınıfsal karakteri göz ardı edilirse, Geçici Devrimci Hükümet'in anlamının değerlendirilmesi eksik ve yanlış olurdu. Bu nedenle karar, devrimin burjuvazinin egemenliğini güçlendireceğini eklemektedir. Bu, verili, yani kapitalist toplumsal ve ekonomik düzen altında kaçınılmazdır. Ve burjuvazinin politik bakımdan bir parça özgür bir proletarya üzerindeki güçlenen egemenliğinin sonucu, bu ikisi arasında ka-

çınılmaz olarak amansız bir iktidar mücadelesi, "proletaryanın elinden devrimci dönemin kazanımlarını koparıp almak için" burjuvazinin çılgınca girişimleri olmak zorundadır. Bu yüzden proletarya, hepsinden önce ve hepsinin başında demokrasi için mücadele ederken, burjuva demokrasisinin bağrında yatan yeni uzlaşmaz çelişkileri ve yeni mücadeleyi bir an bile unutmamalıdır.

Böylece, Geçici Devrimci Hükümet'in anlamı, kararın incelemiş olduğumuz bölümünde, hem özgürlük ve cumhuriyet için mücadele ile ve hem de Kurucu Meclis ve yeni sınıf mücadelesi için zemini temizleyen demokratik devrim ile ilişkisi içinde, tam kapsamıyla değerlendirilmektedir.

Bir başka sorun, proletaryanın genelde Geçici Devrimci Hükümet'e karşı tavrının ne olması gerektiği sorunudur. Kongre kararı bunu, her şeyden önce Parti'ye, işçi sınıfı içinde Geçici Devrimci Hükümet'in zorunluluğu inancını yaygınlaştırmayı *doğrudan öğütleyerek yanıtlıyor.* İşçi sınıfı bu zorunluluğun bilincine varmalıdır. "Demokratik" burjuvazi Çarlık hükümetinin devrilmesi sorununu karanlıkta bırakırken, biz bu sorunu ön plâna çıkarmak ve Geçici Devrimci Hükümet'in zorunluluğu konusunda ısrarlı olmak zorundayız. Dahası, bu hükümet için, içinde bulunduğumuz tarihsel anın nesnel koşullarına ve proleter demokrasinin görevlerine uygun düşen bir de eylem programı hazırlamak zorundayız. Bu program, Partimizin asgari programının **tümüdür;** bu program bir yandan mevcut toplumsal ve ekonomik ilişkiler zemininde tamamen gerçekleştirilebilir olan, ve öte yandan ileriye doğru bir sonraki adım için, sosyalizmin gerçekleştirilmesi için gerekli olan en yakın politik ve ekonomik dönüşümler programıdır.

Böylece karar, Geçici Devrimci Hükümet'in niteliğini ve amacını tamamen açıklığa kavuşturmaktadır. Oluşumu ve niteli-

ği itibariyle bu hükümet, halk ayaklanmasının organı olmalıdır. Biçimsel amacı itibariyle genel Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılmasının aracı olmalıdır. Faaliyetinin içeriğini, otokrasiye karşı ayaklanan halkın çıkarlarını güvence altına almaya uygun biricik program olan proleter demokrasinin asgari programını gerçekleştirmek oluşturmalıdır.

Geçici nitelikte olduğu için, Geçici Devrimci Hükümet'in, henüz tüm halkın onayını almamış yapıcı bir programı gerçekleştiremeyeceği ileri sürülebilir. Böyle bir itiraz, gericilerin ve mutlakiyetçilerin safsatasından başka bir şey olmazdı. Yapıcı bir programı uygulamaktan kaçınmak, çürümüş otokrasinin serflik zamanından devralınmış durumlarının varlığına göz yummak demektir. Bu durumlara ancak devrim davasına ihanet edenlerin bir hükümeti göz yumabilir, halk ayaklanmasının organı olan bir hükümet değil. Kurucu Meclis'in bir ihtimal toplantı özgürlüğüne karşı çıkabileceği bahanesiyle, Kurucu Meclis tarafından kabul edilene kadar toplantı özgürlüğünü gerçekleştirmekten vazgeçmeyi önermek, işi alaya almak demektir. Asgari programın Geçici Devrimci Hükümet tarafından derhal gerçekleştirilmesine karşı çıkmak da böyle bir alay olur.

Son olarak, Geçici Devrimci Hükümet'e asgari programı uygulama görevini vermekle, kararın, aynı zamanda, azami programımızın doğrudan gerçekleştirilmesi, sosyalist devrim amacıyla iktidarın doğrudan ele geçirilmesi yolundaki anlamsız, yarı anarşistçe düşünceleri dışladığını da vurgulayalım.[9] Rusya'nın ekonomik gelişme düzeyi (nesnel koşul) ve proletaryanın geniş yığınlarının bilinç ve örgütlülük düzeyi (nesnel koşulla kopmaz bağ içinde bulunan öznel koşul), işçi sınıfının dolaysız, tam kurtuluşunu olanaksız kılmaktadır. Ancak kara cahiller, cereyan etmekte olan demokratik devrimin burjuva karakterini göz ardı

edebilirler; ancak en naif iyimserler, işçi kitlelerinin sosyal hedefleri ve bunların gerçekleştirilme araçları hakkında henüz ne kadar az şey bildiklerini unutabilirler. Hepimiz işçi sınıfının kurtuluşunun bizzat işçi sınıfının eseri olacağını biliyoruz; kitlelerin sınıf bilinci ve örgütlülüğü olmadan, kitleler tüm burjuvaziye karşı açık sınıf mücadelesiyle hazırlanmadan ve eğitilmeden, sosyalist devrimden söz edilemez. Ve anarşistlerin, sosyalist devrimi sözüm ona ertelediğimiz yolundaki itirazlarına karşılık şunu söylüyoruz: Biz sosyalist devrimi ertelemiyoruz, tam tersine mümkün olan biricik tarzda ve biricik doğru yoldan, yani demokratik cumhuriyet yolundan sosyalist devrime doğru ilk adımı atıyoruz. Kim sosyalizme politik demokrasi yolundan başka bir yoldan varmak istiyorsa, kaçınılmaz olarak, hem ekonomik hem de politik anlamda saçma ve gerici sonuçlara varacaktır. Şu ya da bu işçi bize, uygun bir zamanda, neden azami programımızı gerçekleştirmediğimizi soracak olursa, buna demokratik fikirli halk kitlelerinin sosyalizme henüz ne kadar yabancı olduklarına, sınıf karşıtlıklarının hâlâ ne kadar az gelişmiş olduğuna, proleterlerin hâlâ ne kadar örgütsüz olduklarına işaret ederek yanıt vereceğiz. Tüm Rusya'da yüzbinlerce işçiyi örgütlemeye çalışın bir, milyonlar arasında programınıza sempati uyandırın! Bunu bir deneyin, ve cafcaflı ama boş anarşistçe palavralarla yetinmeyin — o zaman derhal, bu örgütlenmenin gerçekleştirilmesinin, bu sosyalist bilinçlendirmenin genişlemesinin, demokratik dönüşümlerin mümkün olduğunca tam gerçekleştirilmesine bağlı olduğunu göreceksiniz.

Devam edelim. Geçici Devrimci Hükümet'in anlamı ve proletaryanın ona karşı tutumu açıklığa kavuşturulunca, şu soru ortaya çıkmaktadır: Bizim bu hükümete katılmamız (tepeden eylem) caiz midir ve hangi koşullarda caizdir? Tabandan eylemimiz nasıl olmalıdır? Karar bu iki soruya da berrak yanıtlar ver-

mektedir. Sosyal-demokrasinin Geçici Devrimci Hükümet'e katılımının (demokratik devrim döneminde, cumhuriyet için mücadele döneminde) prensip itibariyle kesinlikle **caiz** olduğunu açıklamaktadır. Bu açıklamayla, hem bu soruyu prensip itibariyle olumsuzlayan anarşistlerden, hem de bizi böyle bir katılımın kaçınılmaz olduğu bir durumun ortaya çıkabileceği perspektifiyle **korkutmuş olan** sosyal-demokrasinin (Martinov ve yeni Iskracılar gibi) kuyrukçularından kendimizi kesin biçimde ayırıyoruz. RSDİP 3. Kongresi bu açıklamayla yeni "Iskra"nın, sosyal-demokratların Geçici Devrimci Hükümet'e katılımının Millerandizmin[10] bir türü, burjuva düzeninin kutsanması olarak prensip itibariyle caiz olmadığı vs. düşüncelerini kesinkes reddetmiştir.

Fakat sorunun prensip itibariyle caiz olmasının, henüz pratik amaca uygunluk sorusunu çözmediği kendiliğinden anlaşılırdır. Bu yeni mücadele biçimi, Kongre tarafından kabul edilen "tepeden" mücadele, hangi koşullar altında amaca uygundur? Şimdiden güçler dengesi vs. gibi somut koşullardan sözetmenin mümkün olmadığı açıktır ve karar da bu koşulları önceden saptamayı doğal olarak reddetmektedir. Aklıbaşında hiç kimse, şu an bizi ilgilendiren konu üzerine herhangi bir kehanette bulunmaya kalkışmaz. Fakat katılımımızın niteliğini ve amacını saptayabiliriz ve saptamalıyız. Karar da bunu yapmakta ve katılımın iki hedefini belirtmektedir: 1) karşı-devrimci girişimlerle amansızca mücadele etmek ve 2) proletaryanın bağımsız çıkarlarını korumak. Liberal burjuvaların büyük bir gayretle gericiliğin psikolojisinden sözetmeye başlayıp (bkz. Bay Struve'nin "Osvobojdeniye" No. 72'deki son derece öğretici "açık mektubu"), devrimci halkın gözünü yıldırmaya ve otokrasi karşısında boyun eğmesini sağlamaya çalıştığı bir dönemde — böyle bir dönemde proletarya partisinin karşı-devrime karşı gerçek mücadele görevine

dikkat çekmesi son derece gereklidir. Politik özgürlük ve sınıf mücadelesinin büyük sorunlarını son tahlilde zor çözer, ve biz bu zoru hazırlamayı ve örgütlemeyi, bu zoru sadece savunmada değil, saldırıda da etkin biçimde kullanmayı başarmalıyız. Avrupa'da Paris Komünü'nden bu yana neredeyse kesintisiz hüküm süren uzun gericilik dönemi, bizi fazlasıyla sadece "tabandan" eylem düşüncesiyle doldurmuş, bizi fazlasıyla sadece savunma savaşını düşünmeye alıştırmıştır. Şimdi hiç kuşkusuz yeni bir döneme girmiş bulunuyoruz; politik sarsıntılar ve devrimler dönemi başlamıştır. Rusya'nın şimdi içinden geçmekte olduğu gibi bir dönemde, eski şablonlarla yetinmek caiz değildir. Tepeden eylem düşüncesini propaganda etmek, en enerjik saldırı eylemlerine hazırlanmak ve bu tür eylemlerin koşullarını ve biçimlerini incelemek gerekir. Kongre kararı bu koşullardan ikisini öne çıkarmaktadır: bunlardan biri sosyal-demokrasinin Geçici Devrimci Hükümet'e katılımının biçimsel yanı ile (Parti'nin temsilcileri üzerindeki sıkı denetimi), diğeri ise bizzat bu katılımın niteliği ile (tam sosyalist devrim hedefini bir an bile gözden uzak tutmamak) ilgilidir.

Karar, Parti'nin "tepeden" eylemdeki —bu yeni ve şimdiye kadar neredeyse eşi görülmedik mücadele biçimindeki— politikasını bu şekilde bütün yönleriyle açıkladıktan sonra, tepeden eylemde bulunmayı başaramadığımız durumu da öngörmektedir. Geçici Devrimci Hükümet'i tabandan etkilemek bizim her halükârda görevimizdir. Tabandan böyle bir baskı yapmak için proletarya silahlı olmalı —çünkü devrimci anda işler çabucak bir içsavaşa dönüşebilir— ve sosyal-demokrasinin önderliği altında bulunmalıdır. Proletaryanın silahlı baskısının amacı, "devrimci kazanımları", yani proletaryanın çıkarları açısından asgari programımızın tümünün gerçekleştirilmesinden ibaret olan kazanımları "savunmak, sağlamlaştırmak ve genişletmek"tir.

Bununla, Üçüncü Kongre'nin Geçici Devrimci Hükümet konusundaki kararının kısa incelemesini bitirmek istiyoruz. Oku-

run da göreceği gibi, bu karar hem bu yeni sorunun anlamını ve hem de proletarya partisinin bu sorundaki tavrı ve Parti'nin gerek Geçici Devrimci Hükümet içinde, gerekse de bu hükümetin dışında izleyeceği politikayı açıklığa kavuşturmaktadır.

Şimdi de "Konferans"ın ilgili kararına bakalım.

3

"DEVRİMİN ÇARLIK ÜZERİNDE TAYİN EDİCİ ZAFERİ" NE DEMEKTİR?

"Konferans" kararı şu sorunla uğraşmaktadır: "**İktidarın Ele Geçirilmesi ve Geçici Hükümete Katılım**".* Daha önce de söylediğimiz gibi, daha sorunun bu konuluşunda bir kafa karışıklığı yatmaktadır. Sorun bir yandan dar anlamda konmaktadır: sadece Geçici Hükümet'e katılımımız üzerine, genelde Parti'nin Geçici Devrimci Hükümet karşısındaki görevleri üzerine değil. Öte yandan birbirinden tamamen farklı iki sorun birbirine karıştırılmaktadır: **demokratik** devrimin aşamalarından birine katılımımız ve — **sosyalist** devrim. "İktidarın" sosyal-demokrasi tarafından "ele geçirilmesi" kesinlikle sosyalist devrim demektir, ve bu sözcükler doğrudan ve olağan anlamlarıyla kullanılıyorsa, bundan başka bir anlama gelemezler. Yok bu sözcüklerin sadece, iktidarın sosyalist devrim için değil, demokratik devrim için

---

* *Bu kararın tam metni bu broşürün 400, 403, 407, 431 ve 433. sayfalarındaki alıntılar birbirine eklenerek elde edilebilir. (Yazarın 1908 baskısına notu —Alm. Red.)*

ele geçirilmesi anlamında anlaşılması gerekiyorsa, o zaman sadece Geçici Devrimci Hükümet'e katılmaktan değil, aynı zaman **genel olarak** "iktidarın ele geçirilmesi"nden söz etmenin anlamı ne? Öyle anlaşılıyor ki, "Konferansçılar"ımızın kendileri de demokratik devrimden mi, yoksa sosyalist devrimden mi söz etmeleri gerektiğini bilmiyorlar. Bu sorun üzerine yazını izlemiş olanlar, Martinov yoldaşta bu kafa karışıklığının o ünlü "İki Diktatörlük"le başlamış olduğunu bilirler: Yeni Iskracılar, (daha 9 Ocak'tan önce) kuyrukçuluğun bu mostralık yapıtında ifadesini bulmuş olan sorunun bu konuluşunu anımsamak istemiyorlar, fakat Konferans'ın onun ideolojik etkisi altında kaldığına hiç kuşku yoktur.

Fakat kararın başlığını bir yana bırakalım. Kararın içeriğinde çok daha derin ve ciddi yanlışlar ortaya çıkmaktadır. Kararın birinci kısmı şöyledir:

> "Devrimin çarlık üzerindeki tayin edici zaferi ya muzaffer bir halk ayaklanmasının içinden çıkan bir geçici hükümetin kurulmasıyla, ya da halkın doğrudan devrimci baskısı altında, tüm halk tarafından seçilecek bir Kurucu Meclis'in örgütlenmesine karar veren herhangi bir temsili kurumun devrimci inisiyatifiyle karakterize edilebilir."

Yani bize, devrimin çarlık üzerindeki tayin edici zaferinin gerek muzaffer bir ayaklanma... gerekse de temsili bir kurumun bir Kurucu Meclis'i toplantıya çağırma kararı olarak görülebileceği söylenmektedir! Bu ne demek? Nasıl anlaşılmalı? 'Tayin edici zafer bir Kurucu Meclis örgütleme "karar"ıyla karakterize edilebilir' mi?? Ve böyle bir "zafer", "muzaffer bir halk ayaklanmasının içinden çıkan" bir Geçici Devrimci Hükümet'in kurulmasıyla aynı kefeye konmaktadır!! Konferans, **muzaffer** halk ayaklanmasının ve bir Geçici Hükümet'in **kurulmasının** devrimin **fiili** zaferi anlamına geldiğini, bir Kurucu Meclis örgütleme

"kararı"nın ise devrimin sadece **sözde** zaferi anlamına geldiğini farketmemiştir.

Yeni "Iskra"lı Menşeviklerin Konferansı, liberallerin, Kurtuluş Birlikçileri'nin* her zaman düştükleri yanılgıya düşmüştür. Kurtuluş Birlikçiler "kurucu" meclis lafları savuruyorlar, iktidarın ve egemenliğin Çar'ın elinde kaldığı gerçeğine utangaçça gözlerini kapayarak, "kurmak" için herhangi bir şey kurma **gücüne** de sahip olmak gerektiğini unutuyorlar. Konferans, hangi temsilciler tarafından olursa olsun alınan "karar"dan, bu kararın gerçekleşmesine kadar daha epeyce mesafe olduğunu da unutmuştur. Konferans, iktidar Çar'ın elinde kaldıkça, her türlü temsilciler tarafından alınacak her türlü kararın, tıpkı 1848 Alman Devrimi tarihindeki o ünlü Frankfurt Parlamentosu'nun[11] "kararları" gibi boş ve zavallı gevezelikler olarak kalacağını unutuyor. Devrimci proletaryanın temsilcisi Marx, tam da bu yüzden, "Neue Rheinische Zeitung"da[12] Frankfurtlu liberal "Osvobojdeniyeciler"le, güzel sözler ettikleri, çeşitli demokratik "kararlar" aldıkları, türlü çeşitli özgürlükler "kurdukları", fakat gerçekte iktidarı kralın elinde bırakarak, kralın elindeki askeri güce karşı silahlı bir mücadele örgütlemedikleri için acımasızca alay etmekteydi. Ve Frankfurtlu Kurtuluş Birlikçileri çene çalarken, kral zaman kolladı, askeri güçlerini sağlamlaştırdı, ve gerçek güce dayanan karşı-devrim, tüm o mükemmel "karar"larıyla birlikte demokratları tepeledi.

Konferans, tam da zaferin tayin edici önkoşulunun olmadığı bir şeyi tayin edici zafer olarak adlandırmaktadır. Partimizin cumhuriyetçi programını kabul eden sosyal-demokratlar nasıl

* *O sıralar "Anayasacı-Demokratlar"a (bkz. Not 8), bu adlandırma ve kısaltması olan "Kadetler" terimi yerleşene kadar, "Osvobojdeniye" ya da "Kurtuluş Birliği" (bkz. Not 3) yandaşları deniyordu. —Alm. Red.*

olup da böyle bir yanılgıya düşebildiler? Bu tuhaflığı anlayabilmek için, 3. Parti Kongresi'nin Parti'den ayrılan kesim üzerine kararını okumak gerekir.*

Bu kararda Partimiz içinde "Ekonomizmle akraba" çeşitli akımların varlıklarını sürdürdüklerine işaret ediliyor. "Konferansçılar"ımız (bunların Martinov'un ideolojik önderliği altında olmaları boşuna değildir gerçekten) devrimden, tıpkı Ekonomistlerin politik mücadeleden ya da sekiz saatlik işgününden söz ettikleri ruhla söz etmektedirler. Ekonomistler hemen "aşamalar teorisi"ni harekete geçiriyorlardı: 1— haklar için mücade-

* *İşte bu kararın tam metni: [111] "Kongre, RSDİP içinde, onun Ekonomizme karşı mücadelesi zamanından ta bugünkü güne kadar, çeşitli ölçülerde ve çeşitli biçimlerde Ekonomizmle akraba olan ve proleter mücadelede bilinç unsurlarının önemini alçaltma ve onları kendiliğindenliğe tabi kılma ortak eğilimiyle karakterize olan nüanslar kalmıştır. Bu nüansların temsilcileri örgüt sorununda teorik olarak, Parti çalışmasının planlı biçimlendirilmesiyle çelişen, örgütlenmenin bir süreç olduğu ilkesini savunmakta, pratikte ise pekçok durumda, Parti disiplininden bir sapmalar sistemini yürütmekte ve başka durumlarda ise verili zamanda Parti birlikteliğinin biricik olanaklı temelini, Parti'nin en geri kesimi içinde, Rus gerçekliğinin içinde bulunduğumuz nesnel koşullarını dikkate almadan, seçim ilkesinin geniş bir şekilde uygulamaya konması için propaganda yaparak mayınlamaya çalışmaktadır. Taktik sorunlarında bunlar; Parti'nin liberal-burjuva partilerden tamamen bağımsız bir taktiğine karşı çıkarak, Partimizin bir geçici, devrimci-demokratik hükümete katılmasına her ne koşul altında olursa olsun karşı çıkarak, ve son olarak Partimizin halk ayaklanmasının örgütleyicisi rolünü üstlenmesinin mümkün ve gerekli olduğuna karşı çıkarak, Parti çalışmasının kapsamını daraltma çabasını göstermektedirler. Kongre, tüm Parti üyelerini, devrimci sosyal-demokrasinin ilkelerinden böyle kısmi sapmalara karşı her yerde enerjik bir mücadele yürütmekle yükümlendirir; fakat Kongre aynı zamanda, şu ya da bu ölçüde böyle görüşler savunan kişilerin, Parti kongrelerini ve Parti tüzüğünü kabul etmeleri ve Parti disiplinine tamamen uymaları mutlak koşuluyla, Parti örgütlerine girmelerinin caiz olduğu görüşündedir." (Yazarın 1908 baskısına notu. —Alm. Red.)*

le; 2— politik ajitasyon; 3— politik mücadele — ya da: 1— onsaatlik işgünü; 2— dokuz saatlik işgünü; 3— sekiz saatlik işgünü. Bu "süreç olarak taktik"in hangi sonuçları verdiğini herkes yeterince biliyor. Şimdi de bize, devrimi de şimdiden aşamalara bölmek öneriliyor: 1— Çar temsilci bir kurum toplar; 2— Bu temsilci kurum "halkın" baskısı altında bir Kurucu Meclis örgütleme kararı alır; 3— ... üçüncü aşama konusunda Menşevikler henüz aralarında anlaşmış değiller; bunlar, halkın devrimci baskısının Çarlığın karşı-devrimci baskısına çarpacağını ve dolayısıyla bu "karar"ın ya uygulanamaz kalacağını, ya da sorunun yine bir halk ayaklanmasının zaferi ya da yenilgisiyle sonuca bağlanacağını unutmuşlardır. Konferans kararı tüm noktalarda Ekonomistlerin şu düşünce silsilesini andırmaktadır: işçilerin tayin edici zaferi ya sekiz saatlik işgününün devrimci yoldan gerçekleştirilmesiyle ya da on saatlik işgününün kabul edilmesi ve dokuz saatlik işgününe geçme "kararı"yla karakterize olabilir... Tamı tamına aynısı.

Bize, kararı kaleme alanların, ayaklanmanın zaferini, Çar'ın toplantıya çağırdığı bir temsilci kurumun "kararı"yla **aynılaştırma** niyetinde olmadıkları, sadece her iki durum için de Parti'nin taktiğini önceden belirlemek istedikleri şeklinde itiraz edenler çıkabilir belki. Buna yanıtımız şudur: 1— Karar metni, doğrudan ve iki anlama gelmez bir şekilde, temsilci kurumun **kararını** "devrimin Çarlık üzerinde tayin edici zaferi" olarak nitelemektedir. Bu, sözcükleri dikkatsiz kullanmanın bir sonucu olabilir ve kararın formülasyonu tutanaklar temelinde düzeltilebilir; fakat düzetilmediği sürece, kararın bu sözlerinin ancak bir anlamı olabilir ve tamamen **"Osvobojdeniye" ruhundadır.** 2— Kararın yazarlarının düşmüş oldukları "Osvobojdeniye"ye uygun düşünce silsilesi, *yeni Iskracıların* diğer eserlerinde kıyaslanmaz ölçüde daha canlı biçimde gün yüzüne çıkmaktadır. Örneğin

"Tiflis Komitesi"nin organı "Sosial-Demokrat"ta (Gürcü dilinde; "Iskra" No. 100'de övüle övüle bitirilemeyen) "Zemski Sobor ve Taktiğimiz" makalesinin yazarı, "Zemski Sobor'u (ki onun toplantıya çağrılması konusunda henüz kesin hiçbir şey bilmediğimizi ekleyelim!) eylemimizin ekseni yapan" "taktiğin", "**bizim için**" silahlı ayaklanma ve bir Geçici Devrimci Hükümet kurulması "taktiği"nden **"daha elverişli"** olduğunu iddia edecek kadar ileri gitmektedir.[14] Bu makaleye daha sonra yine döneceğiz. 3— Hem devrimin zaferi hali için hem de yenilgisi hali için, hem ayaklanmanın başarısı hali için hem de ciddi bir güç haline gelememesi hali için Parti'nin taktiğinin önceden tartışılmasına hiç kimsenin itirazı olamaz. Çarlık hükümetinin liberal burjuvaziyle bir pazarlık yapmak için, bir Kurucu Meclisi toplantıya çağırmayı başarması mümkündür. 3. Kongre kararı bunu öngörmekte ve doğrudan "ikiyüzlü politika"dan, "sahte demokratizm"den ve "Zemski Sobor denilen gibi bir tür halk temsilciliği karikatürü"nden söz etmektedir.*

** İşte Devrimin Arifesinde Hükümetin Taktiğine Karşı Tavır Üzerine Kararın metni:*

"İçinde bulunduğumuz devrim döneminde, hükümetin, kendini korumak amacıyla, öncelikle proletaryanın sınıf bilinçli unsurlarına karşı yönelen mutat baskılarını artırırken, aynı zamanda;

1— tavizlerle ve reform vaadleriyle işçi sınıfını politik bakımdan demoralize etme ve böylelikle dikkatini devrimci mücadeleden çelmeye çalıştığını;

2— yine bu amaçla, ikiyüzlü taviz politikasını, işçileri her türlü komisyonlara ve konferanslara kendi temsilcilerini seçmeye çağırmaktan başlayıp, Zemski Sobor denilen gibi bir tür halk temsilciliği karikatürü kurulmasına kadar varan sahte demokratik biçimlere büründürdüğünü;

3— Kara Yüzler denilenleri örgütlediğini ve halkın genel olarak gerici, aydınlanmamış, ya da dinsel veya ırkçı nefretle gözü kararmış unsurlarını devrime karşı seferber ettiğini

göz önünde tutan RSDİP 3. Parti Kongresi, tüm Parti örgütlerine şu çağrıda bulunmayı kararlaştırır:

Fakat mesele işte tam da bunun, Geçici Devrimci Hükümet üzerine kararda söylenmemesidir, çünkü bunun Geçici Devrimci Hükümet'le hiçbir ilgisi yoktur. Bu durum ayaklanma ve Geçici Devrimci Hükümet kurulması sorununu erteler, sorunun çehresini değiştirir vs. Fakat şimdi söz konuşu olan, çok çeşitli kombinezonların mümkün olması değildir, zafer gibi yenilginin de, doğrudan yol gibi dolambaçlı yolun da mümkün olması değildir; söz konusu olan, bir sosyal-demokratın, işçilerin gerçek devrimci yol hakkındaki düşüncelerine karışıklık taşımaya kalkışamayacak olmasıdır; "Osvobojdeniye"nin yaptığı gibi, zaferin **temel** koşulunun bulunmadığı bir şeyi tayin edici zafer olarak nitelemeye kalkışamayacağıdır. Sekiz saatlik işgününü de bir defada değil, uzun dolambaçlı yollardan geçerek elde etmemiz mümkündür, fakat proletaryanın savsaklamalara, oyalamalara, pazarlıklara, ihanetlere ve gericiliğe **karşı koyamadığı** böyle bir acz ve halsizlik durumunu işçilerin bir zaferi olarak niteleyen birine ne diyeceğiz? Rus devriminin, bir zamanlar "Vperyod"un* söylediği gibi, " bir anayasal düşük"le sonuçlanması mümkündür, ama bu, tayin edici mücadelenin arifesinde

a) hükümetin verdiği tavizlerin gerici karakterini teşhir ederken, propaganda ve ajitasyonda bir yandan bu tavizlerin zoraki karakterini ve öte yandan otokrasinin proletaryaya tatmin edici reformlar verebileceğinin olanaksızlığını vurgulamak;

b) seçim ajitasyonundan yararlanarak, hükümetin bu tür önlemlerinin gerçek anlamını işçilere kavratmak ve proletarya için genel, eşit, tek dereceli ve gizli oyla seçilmiş bir Kurucu Meclis'i devrimci yoldan toplantıya çağırmanın zorunlu olduğunu kanıtlamak;

c) sekiz saatlik işgününü ve işçi sınıfının gündemde olan diğer taleplerini devrimci yoldan derhal gerçekleştirmek için proletaryayı örgütlemek;

*d) Kara-Yüzlere ve genel olarak hükümet tarafından yönetilen tüm gerici unsurlara karşı silahlı direnişi örgütlemek." (Yazarın 1908 baskısına notu.—**Alm. Red.**)*

* *Cenevre'de yayınlanan "Vperyod" gazetesi Ocak 1905' te Parti'nin Bolşevik kanadının organı olarak çıkmaya başladı. Ocak'tan Mayıs'a kadar 18*

birdenbire, bu düşüğü "çarlık üzerinde tayin edici zafer" diye niteleyen bir sosyal-demokratı haklı çıkarabilir mi? En kötü halde, sadece cumhuriyeti mücadeleyle kazanamamamız değil, aynı zamanda anayasanın da hayali, "Şipovvari" bir anayasa olması mümkündür, ama bu nedenle bir sosyal-demokratın cumhuriyet şiarımızı örtbas etmesi affolunabilir mi?

Elbette yeni Iskracılar henüz bu şiarı örtbas etmeye kadar varmadılar. Fakat devrimci ruhtan ne ölçüde uzaklaşmış oldukları, hayattan kopuk bilgiçliğin onları anın mücadele görevlerine ne ölçüde yabancılaştırdığı, aldıkları kararda tam da cumhuriyetten söz etmeyi **unutmuş** olmalarından çok açık bir şekilde görülebilir! İnanılmaz ama gerçek. Konferans'ın çeşitli kararlarında sosyal-demokrasinin bütün şiarları onaylanmış, yinelenmiş, açıklanmış ve ayrıntılandırılmış, hatta işçilerin fabrikalarda temsilci ve delege seçmesi gerektiği bile unutulmamıştır — fakat Geçici Devrimci Hükümet ile ilgili kararda cumhuriyetten de söz etme fırsatı bulunamamıştır. Halk ayaklanmasının "zafer"inden, bir Geçici Hükümet'in kurulmasından söz etmek ve bu "adımlar"ın ve edimlerin cumhuriyetin elde edilmesiyle ilişkisine işaret etmemek — bu, proleter mücadeleyi yönetmek için değil, proleter hareketin kuyruğunda sürüklenmek için bir karar kaleme almak demektir.

Sonuç: kararın birinci bölümü, 1— Geçici Devrimci Hükümet'in anlamı hakkında, cumhuriyet uğruna mücadele bakış açısından ve gerçekten genel, gerçekten kurucu bir meclisin toplanmasının güvence altına alınması bakış açısından hiçbir açıklık

---

*sayı yayınlandı. Mayıs'tan itibaren "Vpedyod"un yerine "Proletari", RSDİP 3. Kongresi'nin kararı gereği RSDİP merkez organı olarak yayınlanmaya başladı. (3. Kongre Mayıs'ta Londra'da toplandı; bu kongreye katılmayan Meşevikler Cenevre' de bir "Konferans" yaptılar.) (Yazarın 1908 baskısına notu. —**Alm. Red.**)*

getirmemiş ve 2— gerçek bir zafer için tam da temel koşulun bulunmadığı bir durumu devrimin Çarlık üzerinde tayin edici zaferi olarak niteleyerek, proletaryanın demokratik bilincine doğrudan karışıklık taşımıştır.

4

MONARŞİST DÜZENİN TASFİYESİ VE CUMHURİYET

Kararın bir sonraki bölümüne geçelim:

"... Hem birinci hem de ikinci durumda böyle bir zafer, devrimci dönemin yeni bir evresinin başlangıcını oluşturacaktır.

Bu yeni evrenin önüne toplumsal gelişmenin nesnel koşulları gereğince tamamen kendiliğinden konan görev, politik bakımdan kurtulmuş burjuva toplumunun unsurlarının, kendi sosyal çıkarlarını gerçekleştirmek ve iktidarı doğrudan ele geçirmek için kendi aralarında yürüttükleri mücadele süreci içinde tüm zümresel-monarşist rejimin kesin tasfiyesidir.

Tarihi karakteri itibariyle burjuva olan bu devrimin görevlerini gerçekleştirmeyi üstlenecek bir geçici hükümet, bu yüzden, kurtulmakta olan ulusun karşıt sınıflarının birbirine karşı mücadelesini düzenlerken, sadece devrimci gelişmeyi ilerletmekle kalmamalı, aynı zamanda bu gelişme içerisinde kapitalist düzenin temellerini tehdit eden faktörlere karşı da mücadele etmelidir."

Kararın bağımsız bir bölümünü oluşturan bu parçayı daha yakından inceleyelim. Yukarıda aktardığımız argümanların temel düşüncesi, Kongre kararının üçüncü maddesinde ortaya konmuş olanla aynıdır. Fakat iki karardaki bu bölümler dikkatle karşılaştırıldığında, aralarındaki temel fark derhal göze çarpmaktadır. Kongre kararı, devrimin sosyo-ekonomik temelini birkaç sözle karakterize ettikten sonra bütün dikkatini, sınıfların belli kazanımlar uğruna şiddetli mücadelelerine yoğunlaştırmakta ve proletaryanın mücadele görevlerini ön plana çıkarmaktadır. Konferans kararı ise, devrimin sosyo-ekonomik temellerinin uzun uzadıya, muğlak ve son derece karışık bir tasvirini yapmakta, belirli kazanımlar uğruna mücadeleden çok belirsiz bir şekilde söz etmekte ve proletaryanın mücadele görevlerini tamamen karanlıkta bırakmaktadır. Konferans kararı, toplumun unsurları arasındaki karşılıklı mücadele süreci içinde eski düzenin tasfiye edilmesinden söz ediyor. Kongre kararı ise, bu tasfiyeyi bizim, proletarya partisinin yerine getirmesi gerektiğini, gerçek bir tasfiyenin ancak demokratik cumhuriyetin kurulmasıyla olabileceğini, bu cumhuriyeti mücadeleyle elde etmemiz gerektiğini, bu cumhuriyet için ve tam özgürlük için sadece otokrasiye karşı değil, kazanımlarımızı elimizden almaya kalkıştığında (ve bunu mutlaka yapacaktır) burjuvaziye karşı da savaşacağımızı söylemektedir. Kongre kararı, belirli bir sınıfı, açıkça belirlenmiş bir yakın amaç için mücadeleye çağırmaktadır. Konferans kararı ise, çeşitli güçlerin karşılıklı mücadelesi üzerine gözlemlerde bulunuyor. Kararın birinde etkin mücadele psikolojisi dile geliyor, diğerinde ise —pasif seyretmenin kararın birinden canlı faaliyet çağrısı fışkırıyor, diğerinden ise— âciz bir bilgiçlik akıyor. İki karar da, cereyan etmekte olan devrimin bizim için sadece bir ilk adım olduğunu, bunu ikinci adımın izleyeceğini açıklıyor. Kararın biri, bundan, bu ilk adımı bir o kadar çabuk

katetmemiz, bir o kadar çabuk tasfiye etmemiz, cumhuriyeti kazanmamız, karşı-devrimi amansızca ezmemiz ve ikinci adım için zemini hazırlamamız gerektiği sonucunu çıkarıyor. Diğer karar ise ilk adımın uzun uzadıya tasvirleri içinde deyim yerindeyse yolunu yitiriyor ve onun hakkında (kaba tabiri hoşgörün) düşünceler yumurtluyor. Kongre kararı, Marksizmin (demokratik devrimin burjuva karakteri üzerine) eski fakat sonsuza dek yeni düşüncelerini, hem demokratik devrim, hem de sosyalist devrim için mücadele eden en ileri sınıfın ön planda duran görevleri için sonuçlar çıkarmada bir giriş olarak ya da hareket noktası olarak alıyor. Konferans kararı ise bu girişin ötesine geçmiyor, onu tekrar tekrar ağzında geveleyerek bilgiçlik taslıyor.

Bu ayrım tam da, Rus Marksistlerini uzun zamandan beri iki kanada bölen ayrımın ta kendisidir: bir zamanlar, Legal Marksizm[15] döneminde, lafebesi kanat ile mücadeleci kanat; kitle hareketinin başladığı dönemde, Ekonomist kanat ile politik kanat. Genelde sınıf mücadelesinin ve özelde de politik mücadelenin derin ekonomik köklerine dair doğru Marksist önermeden, Ekonomistler, politik mücadeleye sırt çevirmek, gelişmesini yavaşlatmak, kapsamını daraltmak ve görevlerini küçültmek gerektiği orijinal sonucunu çıkarmışlardı. Buna karşılık politik kanat aynı önermeden farklı bir sonuç çıkardı: mücadelemizin kökleri şimdi ne kadar derinse, bu mücadeleyi o kadar daha geniş, daha yürekli, daha kararlı, daha büyük bir inisiyatifle yürütmek zorundayız. Bir başka bağıntıda, değişik bir biçim içinde, bugün de aynı mücadeleyle karşı karşıyayız. Demokratik devrimin kesinlikle sosyalist devrim olmadığı, devrimin hiç de sadece mülksüzleri "ilgilendirmediği", bu devrimin köklerinin **tüm** burjuva toplumunun önüne geçilemez gereksinmeleri ve sıkıntılarında yattığı öncüllerinden biz, en ileri sınıfın, demokratik gö-

revlerini büyük bir yüreklilikle ortaya koyması, daha kesin ve kararlı biçimde ifade etmesi, doğrudan cumhuriyet şiarını ileri sürmesi ve bir Geçici Devrimci Hükümet'in kurulması ve karşı-devrimin amansızca ezilmesi zorunluluğu düşüncesini çok yönlü propaganda etmesi gerektiği sonucunu çıkarıyoruz. Hasımlarımız ise, yeni Iskracılar ise, aynı öncüllerden, demokratik sonuçları tümüyle ifade etmenin yersiz olduğu, pratik şiarlar arasında cumhuriyet şiarını ileri sürmeye de muhtemelen gerek olmadığı, Geçici Devrimci Hükümet'in zorunluluğu düşüncesini propaganda etmemenin caiz olduğu, bir Kurucu Meclisi toplantıya çağırma kararının da tayin edici bir zafer olarak nitelenebileceği ve karşı-devrime karşı mücadele görevini aktif görevimiz olarak vurgulamayıp, bunun yerine bu görevin "karşılıklı mücadele süreci" gibi muğlak (ve hemen göstereceğimiz gibi, yanlış formüle edilmiş) bir işaretle kaybolup gitmesinin caiz olduğu sonucunu çıkarmışlardır. Bu dil politikacıların değil, arşivcilerin dilidir.

Ve yeni "Iskra" yandaşlarının kararının tek tek formülasyonları ne kadar yakından incelenirse, burada sözünü ettiğimiz tuhaflıkları daha çarpıcı biçimde ortaya çıkıyor. Örneğin "politik bakımdan kurtulmuş burjuva toplumunun unsurlarının kendi aralarındaki mücadele süreci"nden söz ediliyor. Bu kararın ele aldığı konuyu (Geçici Devrimci Hükümet) göz önünde bulundurarak şaşkınlıkla sormak zorundayız: madem karşılıklı mücadele sürecinden söz ediliyor, o zaman burjuva toplumunu politik olarak **boyunduruk altında tutan** unsurlar nasıl sessizlikle geçiştirilebilir? Konferansçılar devrimin zaferini bir kez varsaydıkları için, bu unsurları şimdiden yokettiklerini mi sanıyorlar? Böyle bir düşünce genelde çok saçma, bu özel durumda ise son derece büyük bir politik naiflik ve politik miyopluk olur. Devrimin karşı-devrim üzerindeki zaferinden sonra karşı-devrim ortadan yok

olmayacak, bilakis tam tersine kaçınılmaz olarak yeni ve daha da çılgınca bir mücadeleye başlayacaktır. Bir kararda devrimin zaferinden sonra karşı karşıya kalacağımız görevleri anlatacaksak, o zaman karşı-devrimin saldırısının püskürtülmesi görevine (Kongre kararında yapıldığı gibi) en büyük dikkati göstermeli ve savaşan partinin bu yakın, acil, güncel politik görevlerinin, bugünkü devrimci dönemden **sonra** neler olacağı, "politik bakımdan **kurtulmuş** toplum" gerçekleştiğinde neler olacağı üzerine genel gözlemler içerisinde yok olup gitmesine izin vermemeliyiz. Tıpkı Ekonomistlerin güncel politik görevler için kavrayışsızlıklarını politikanın ekonomiye tabi olduğuna dair genel doğrulara işaret ederek gizlemeleri gibi, yeni "İskracı"lar da politik olarak **kurtulmuş** toplum içindeki mücadele üzerine genel doğrulara işaret ederek bu toplumun politik **kurtuluşunun** güncel devrimci görevleri için kavrayışsızlıklarını gizliyorlar.

"Tüm zümresel-monarşist rejimin kesin tasfiyesi" ifadesini alalım. Monarşist düzenin kesin tasfiyesi Rusçaya çevrildiğinde, demokratik cumhuriyetin kurulması demektir. Fakat sevgili Martinov'umuz ve çömezleri için böyle bir ifade fazla basit, fazla açıktır. İlle de "derinleştirmek" ve kendilerini "daha zekice" ifade etmek istiyorlar. Sonuç bir yandan gülünç derinleşme çabalarıdır; diğer yandan, bir şiar yerine bir tasvir, ilerlemek için canlı bir çağrı yerine bir tür melankolik anımsama ortaya çıkıyor. Karşımızda hemen şimdi cumhuriyet için mücadele etmek isteyen insanlar değil, bu sorunu sub specie aeternitatis* bakış açısında durup Phisquam-perfektum** bakış açısından ele alan taşlaşmış mumyalar var adeta.

Devam edelim: "...burjuva... devrimin... görevlerini gerçekleştirmeyi üstlenecek bir geçici hükümet..." Burada "Konfe-

* *sonsuzluk —Alm. Red.*

** *mişli geçmiş zaman—Alm. Red.*

ransçılar"ımızın, proletaryanın politik önderlerinin önüne çıkan somut sorunu gözden kaçırdıkları hemen görülüyor. Geçici Devrimci Hükümet somut sorunu onların görüş alanından kaybolmuş ve genelde burjuva devriminin görevlerini gerçekleştirmekle yükümlü gelecekteki bir dizi hükümetler sorunuyla örtülmüştür. Eğer sorunu "tarihsel" olarak incelemek istiyorsanız, herhangi bir Avrupa ülkesi örneği size, hiç de "geçici" olmayan bir dizi hükümetin, burjuva devriminin görevlerini yerine getirdiğini, hatta devrimi yenilgiye uğratmış hükümetlerin bile, yine de bu yenik düşmüş devrimin tarihsel görevlerini yerine getirmek zorunda kaldığını gösterecektir. Fakat "Geçici Devrimci Hükümet", sizin sözünü ettiğiniz şey değildir: doğrudan yıkılan hükümetin yerine geçen ve halktan gelen bir tür temsilci kurumlara değil, halk ayaklanmasına dayanan devrimci dönemin hükümetine Geçici Devrimci Hükümet denir. Geçici Devrimci Hükümet, devrimin derhal zafere ulaşması, karşı-devrimci girişimlerinin derhal püskürtülmesi için bir savaş organıdır, ve kesinlikle genelde burjuva devriminin tarihsel görevlerini gerçekleştirmek için bir organ değil. Burjuva devrimin hangi görevlerini sizinle birlikte bizim, hangi görevlerini şu ya da bu hükümetin gerçekleştirdiğini saptamayı geleceğin "Ruskaya Starina"sının[16] gelecekteki tarihçilerine bırakalım. Otuz yıl sonra da bunu saptamak için zaman olacaktır, fakat şimdi cumhuriyet için ve proletaryanın bu savaşa en enerjik katılımı için şiarlar ortaya atmak ve pratik talimatlar vermek zorundayız.

Belirttiğimiz nedenlerden dolayı, kararın yukarıya aktardığımız bölümünün son cümleleri de tatmin edici değildir. Geçici hükümetin karşıt sınıflar arasındaki karşılıklı mücadeleyi "düzenlemesi" gerektiğini söylemek son derece yersiz ya da en azından beceriksizcedir: Marksistler, sınıf mücadelesinin organı değil, bu mücadelenin "düzenleyicisi" olarak hizmet eden hükü-

metlerin mümkün olduğu düşüncesini uyandıran böyle liberallere ve Kurtuluş Birlikçileri'ne uygun bir formülasyonu kullanmamalıdırlar... Hükümet "sadece devrimci gelişmeyi ilerletmekle kalmamalı, aynı zamanda bu gelişme içerisinde kapitalist düzenin temellerini tehdit eden faktörlere karşı da mücadele etmelidir." Bu "faktör" tam da, kararın adına konuştuğu proletaryadır! Proletaryanın şu anda "devrimci gelişmeyi" nasıl "ilerleteceğini" (anayasacı burjuvazinin isteyebileceğinden daha öteye götüreceğini) gösterecek yerde, proletaryaya, burjuvaziye karşı —burjuvazi devrimin kazanımlarına karşı harekete geçtiğinde— mücadele etmek için kesin hazırlık yapmayı öğütleyeceği yerde, genel bir süreç tasvirini, **bizim** faaliyetimizin somut görevleri üzerine hiçbir şey içermeyen tasvirini sunuyorlar. Yeni İskracıların düşüncelerini anlatma tarzı, Marx'ın (ünlü "Feuerbach Üzerine Tezler"inde) diyalektik düşünceye yabancı olan eski materyalizm hakkındaki vecizesini anımsatıyor. Filozoflar, diyordu Marx, sadece, dünyayı farklı şekillerde **yorumladılar,** asıl sorun onu **değiştirmektir.** Aynı şekilde yeni Iskracılar da gözleri önünde cereyan eden mücadele sürecini gayet iyi tasvir edip açıklayabiliyorlar, fakat bu mücadele için doğru şiarı ortaya atma yeteneğinden tamamen yoksundurlar. İyi piyadeler ama kötü önderler olarak bunlar, bir devrimin maddi koşullarını kavramış ve en ileri sınıfların başına geçen partilerin tarihte oynayabilecekleri ve oynamak zorunda oldukları etkin, önder ve yönlendirici rolü görmezden gelerek, materyalist tarih anlayışına gölge düşürüyorlar.

5

"DEVRİMİ" NASIL "İLERLETMELİ"?

Karardan bir bölüm daha aktarıyoruz:

> "Bu koşullar altında sosyal-demokrasi, devrimin tüm seyri sırasında, kendisine devrimi en iyi biçimde ilerletme olanağı sağlayacak, burjuva partilerinin tutarsız ve çıkarcı politikalarına karşı mücadelede elini kolunu bağlamayacak ve onu burjuva demokrasisi içinde erimekten koruyacak bir konumu korumaya çalışmalıdır.
>
> Bu nedenle sosyal-demokrasi, geçici hükümette iktidarı ele geçirme ya da iktidarı paylaşma hedefini önüne koymamalı, bilakis en aşırı devrimci muhalefet partisi olarak kalmalıdır."

Bize devrimi en iyi biçimde ilerletme olanağı sağlayacak konumu koruma tavsiyesi çok hoşumuza gitti. Ancak isterdik ki, bu güzel öğüdün dışında, tam da şimdi, verili politik durumda, halk temsilcilerinin toplantıya çağrılması üzerine söylentiler, tahminler, görüşmeler ve planlar döneminde, sosyal-demokrasinin devrimi nasıl ilerleteceğine dair doğrudan bir işaret olsun. Kurtuluş Birlikçileri'nin halkın Çar'la "uzlaşması" teorisinin

hangi tehlikeyi içinde barındırdığım kavramayan, bir Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması "karar"ını bir zafer olarak niteleyen, Geçici Devrimci Hükümet'in gerekliliği fikrini etkin biçimde propaganda etme görevini önüne koymayan ve demokratik cumhuriyet şiarını karanlıkta bırakan biri, bugün devrimi ilerletebilir mi? Böyle insanlar gerçekte **devrimi geriletmektedirler,** çünkü **pratik politika** açısından bunlar, Kurtuluş Birlikçileri'nin pozisyonunun seviyesinde kalmışlardır. Bunların devrim döneminde Parti'nin andaki ve gelecekteki görevlerini saptayan taktik kararında cumhuriyet için mücadele şiarı yoksa, otokrasinin yıkılmasını ve cumhuriyetin kurulmasını talep eden bir programa inanmalarının ne yararı var? Tam da Kurtuluş Birlikçileri'nin pozisyonu, anayasacı burjuvazinin pozisyonu, şu anda fiilen, genel bir kurucu meclisin toplantıya çağrılması kararını tayin edici zafer olarak görmekle, öte yandan Geçici Devrimci Hükümet ve cumhuriyet konusunda akıllıca susmakla karakterizedir! Devrimi **ilerletmek,** yani monarşist burjuvazinin götürdüğü sınırın ötesine geçirmek için, burjuva demokrasisinin "tutarsızlığı"nı **dışlayan** şiarları aktif biçimde ortaya atmak, vurgulamak ve öne çıkarmak zorunludur. Şu an bu türden **sadece iki** şiar vardır: 1— Geçici Devrimci Hükümet ve 2— cumhuriyet; çünkü genel bir kurucu meclis şiarını, devrimi el çabukluğuyla yok etme, devrimin tam zaferini engelleme ve büyük burjuvazinin Çarlıkla bezirgânca bir pazarlık kesmesi amacıyla monarşist burjuvazi devralmıştır (bkz. Kurtuluş Birliği Programı). Ve şimdi görüyoruz ki Konferans, devrimi ilerletmeye uygun bu biricik iki şiardan cumhuriyet şiarını tamamen unutmuş ve Geçici Devrimci Hükümet şiarını doğrudan, Kurtuluş Birlikçileri'nin şiarı olan genel Kurucu Meclis şiarıyla —ikisini de "devrimin tayin edici zaferi" olarak adlandırarak— aynı kefeye koymuştur!!

Evet bu, Rus sosyal-demokrasisinin gelecekteki tarihçilerine kilometre taşı olarak hizmet edecek olan inkâr edilemez bir ol-

gudur. Mayıs 1905'te toplanan bir sosyal-demokrat konferans, demokratik devrimi ilerletme gerekliliği konusunda güzel laflar eden, ama gerçekte onu gerileten ve gerçekte monarşist burjuvazinin demokratik şiarlarının ötesine geçmeyen bir karar kabul etmiştir.

Yeni Iskracılar bizi, proletaryanın burjuva demokrasisi içinde eriyip gitme tehlikesini görmezlikten gelmekle suçlamayı pek seviyorlar. Bu suçlamayı RSDİP 3. Kongresi tarafından alınan kararların metnine dayanarak kanıtlayabilecek birini görmeyi çok isterdik. Muhaliflerimize yanıtımız şudur: Burjuva toplumunun zemini üzerinde faaliyet gösteren sosyal-demokrasi, bazı durumlarda burjuva demokrasisi ile **yan yana** yürümeden politika yapamaz. Bu açıdan aramızdaki fark, bizim onlarla kaynaşmadan devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazi ile birlikte yürümemiz, sizin ise yine onlarla kaynaşmadan, fakat **liberal ve monarşist burjuvaziyle** birlikte yürümenizdir. **İşte durum budur.**

Konferans adına ilan edilen sizin taktik şiarlarınız, "anayasacı-demokrat" partinin, yani **monarşist burjuvazinin partisinin** şiarlarıyla örtüşmektedir ve siz bu örtüşmenin farkına bile varmadınız, kavram adınız ve böylece fiilen **Kurtuluş Birlikçileri'nin peşine** takıldınız.

RSDİP 3. Kongresi adına ilan edilen bizim taktik şiarlarımız ise, demokratik-devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazinin şiarlarıyla çakışmaktadır. Rusya'da bu burjuvazi ve küçük-burjuvazi de henüz büyük bir halk partisi kuramamışlardır.*

Fakat böyle bir partinin unsurlarının mevcut olduğundan, ancak Rusya'da olup bitenlerden habersiz olanlar kuşku duyabilir.

---

* *"Sosyal-Devrimciler" faaliyetlerinin nesnel anlamı tam da devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazinin görevlerinin gerçekleştirilmesinden oluşuyorsa da, böyle bir partinin çekirdeği olmaktan çok, bir terörist aydınlar grubudur.*

Biz (büyük Rus devriminin başarıyla seyretmesi halinde) sadece Sosyal-Demokrat Parti tarafından örgütlenen proletaryaya değil, aynı zamanda, bizimle birlikte yürüyebilecek durumda olan küçük burjuvaziye de önderlik etmeyi amaçlıyoruz.

Aldığı kararla Konferans, bilincinde olmaksızın liberal ve monarşist burjuvazinin düzeyine inmektedir. Kongre ise aldığı kararla, devrimci demokrasinin pazarlık değil mücadele etme yeteneğinde olan unsurlarını biliçli olarak kendi düzeyine **çıkarmaktadır.**

Böyle unsurlar çoğunlukla köylülük arasında bulunur. Büyük toplumsal grupları politik eğilimlerine göre sınıflandırırken, büyük bir hataya düşmeksizin, devrimci ve cumhuriyetçi demokrasiyi köylü kütlesiyle özdeşleştirebiliriz — elbette işçi sınıfını sosyal-demokrasi ile özdeşleştirebildiğimiz anlamda ve aynı zımni kayıt ve koşullarla. Çıkardığımız sonuçları başka kelimelerle şöyle de formüle edebiliriz: devrimci bir dönemde Konferans, **genel* politik** şiarlarıyla, bilinçsiz olarak **çiftlik sahipleri kütlesinin düzeyine inmektedir;** Parti kongresi, genel politik şiarlarıyla **köylü kitlesini kendi devrimci seviyesine çıkarmaktadır.** Çıkardığımız bu sonuçtan ötürü bizi paradokslara meyilli olmakla suçlayanlardan, şu tezi çürütmelerini talep edeceğiz: Eğer devrimi sonuna kadar götürecek gücü bulamazsak, eğer devrim "Osvobojdeniye"nin anladığı anlamda, ancak ironiyle Kurucu Meclis olarak adlandırılabilecek, Çar tarafından toplantıya çağrılmış bir temsilciler meclisi biçiminde bir "tayin edici zafer"le sonuçlanırsa — o zaman bu devrim **toprak beyi ve büyük burjuva unsurun** ağır bastığı bir devrim olacaktır. Tersine, eğer gerçekten büyük bir devrim yaşamak bize nasip olursa, eğer tarih bu kez bir "düşüğe" izin vermezse, eğer devri-

* *Burada özel bir kararda ele alınan köylüler için özel şiarlardan söz etmiyoruz![17]*

mi sonuna, tayin edici zafere kadar götürecek gücümüz olursa —ama "Osvobojdeniye" ve yeni "Iskra"nın anladığı anlamda değil—, o zaman devrim, köylü ve proleter unsurun ağır bastığı bir devrim olacaktır.

Belki de kimileri, böyle bir ağır basmanın olanaklı olduğunu kabul etmemizi, önümüzdeki devrimin burjuva karakteri inancımızdan vazgeçtiğimizin kanıtı olarak değerlendireceklerdir. Bu kavramın "Iskra"da ne kadar suiistimal edildiğini göz önüne alırsak, böyle bir şey pekâlâ mümkün olabilir. O nedenle bu sorun üzerinde uzun uzun durmak hiç de fuzuli olmayacaktır.

6

TUTARSIZ BURJUVAZİYE KARŞI MÜCADELEDE PROLETARYANIN ELİ-KOLU BAĞLI KALMA TEHLİKESİ NEREDEN GELİR?

Marksistler Rus devriminin burjuva karakterinden kesinlikle emindirler. Bu ne demektir? Bu, politik düzende demokratik dönüşümlerin, ve Rusya için zorunluluk haline gelmiş bulunan toplumsal ve ekonomik dönüşümlerin, aslında kapitalizmin yokedilmesi, burjuva egemenliğinin yıkılması anlamına gelmediği, tersine bu dönüşümlerin, kapitalizmin Asya tarzında değil Avrupa tarzında yaygın ve hızlı bir gelişimi için yolu açacağı, sınıf olarak burjuvazinin ilk kez egemenliğini mümkün kılacağı demektir. Sosyal-Devrimciler bu düşünceyi kavrayamazlar, çünkü meta üretiminin ve kapitalist üretimin gelişme yasalarının abecesini bilmiyorlar; onlar köylü ayaklanmasının tam zaferinin de,

hatta tüm toprak ve arazinin köylülük yararına ve tamamen onların isteklerine göre (" kara paylaşım"* ya da onun gibi bir şey) yeniden paylaştırılmasının bile kapitalizmi kesinlikle yıkmayacağını, bilakis tam tersine, onun gelişmesine hız vereceğini ve köylülüğün sınıf olarak ayrışmasını hızlandıracağını görmüyorlar. Sosyal-Devrimcilerin bu doğruyu kavramamaları, onları küçük-burjuvazinin bilinçsiz ideologları haline getirmektedir. Bu doğruya sımsıkı sarılmak, Sosyal-demokrasi için sadece teorik açıdan değil, aynı zamanda pratik-politik açıdan da büyük öneme sahiptir, çünkü bugünkü "genel-demokratik" hareket içinde proletarya partisinin sınıf partisi olarak bağımsızlığını koruma görevi bu doğrudan çıkar.

Fakat bundan kesinlikle, **demokratik** devrimin (toplumsal-ekonomik içeriği itibariyle burjuva olmasına rağmen) proletarya için **muazzam** öneme sahip olmadığı sonucu çıkmaz. Ve yine bundan kesinlikle, demokratik devrimin hem esas olarak büyük kapitalistler, mali kodamanlar ve "aydınlanmış" büyük toprak sahiplerine yarar getiren bir biçimde, hem de işçiler ve köylüler için yararlı olan bir biçimde gelişemeyeceği sonucu da çıkmaz.

Yeni Iskracılar, "burjuva devrimi" kategorisinin anlam ve önemini tamamen yanlış anlıyorlar. Savlarında baştan sona, burjuva devriminin sadece burjuvazi için yararlı olabilecek bir devrim olduğu düşüncesi yer almaktadır. Oysa bu düşünceden daha yanlış bir şey olamaz. Burjuva devrimi, burjuva, yani kapitalist toplumsal-ekonomik düzenin çerçevesinin ötesine geçmeyen bir devrimdir. Burjuva devrimi kapitalist gelişmenin gereksinimlerini dile getirir ve kapitalizmin temellerini yıkmak şöyle dursun, bilakis tam tersine bu temelleri genişletir ve derinleştirir. Bu ne-

* *yani yasasız, kitlelerin kendi başlarına gerçekleştirdikleri paylaşım. —Alm. Red.*

denle bu devrim sadece işçi sınıfının değil, aynı zamanda tüm burjuvazinin de çıkarlarına uygundur. Kapitalist düzende burjuvazinin proletarya üzerindeki egemenliği kaçınılmaz olduğu için, çok haklı bir şekilde, bu devriminin proletaryanın çıkarlarından çok, burjuvazinin çıkarlarını dile getirdiği söylenebilir. Fakat burjuva devriminin proletaryanın çıkarlarını hiç dile getirmediği düşüncesi tamamen saçmadır. Bu saçma düşünce, ya burjuva devriminin proletaryanın çıkarlarına ters düştüğünü ve bu nedenle de burjuva politik özgürlüğe ihtiyacımız olmadığını söyleyen dedem zamanından kalma Narodnik teorisine çıkar. Ya da bu saçma düşünce, proletaryanın burjuva politikaya, burjuva devrimine, burjuva parlamentarizmine her türlü katılımını bir bütün olarak reddeden anarşizme çıkar. Teorik bakımdan bu düşünce, Marksizmin, meta üretimi temelinde kapitalist gelişmenin kaçınılmaz olduğu yolundaki en temel ilkelerinin tamamen unutulduğunu gösterir. Marksizm bize, meta üretimine dayanan ve uygar kapitalist uluslarla ticari ilişkiler içine giren bir toplumun, gelişmenin belirli bir aşamasında bizzat kendisinin de kaçınılmaz olarak kapitalizm yoluna girdiğini öğretir. Marksizm, Narodniklerle anarşistlerin, örneğin Rusya'nın kapitalist gelişmeden kaçınabileceği, kapitalizmi atlayabileceği ya da bu aynı kapitalizm temelinde ve çerçevesinde sınıf mücadelesinden başka bir yolla onu aşabileceği yolundaki fantezileriyle bağını kesin biçimde koparmıştır.

Marksizmin bütün bu ilkeleri hem genelde, hem de özelde Rusya ile ilgili olarak bütün ayrıntılarıyla kanıtlanmış ve açıklanmıştır. Ve bu ilkelerden, işçi sınıfının kurtuluşunu, kapitalizmin daha da gelişmesi dışında bir yerde aramanın **gerici** bir düşünce olduğu sonucu çıkar. Rusya gibi ülkelerde işçi sınıfı kapitalizmden çok, kapitalizmin yetersiz gelişmesinden çekmektedir. O nedenle kapitalizmin en yaygın, en serbest, en hızlı bi-

çimde gelişmesi işçi sınıfının **mutlak çıkarınadır.** Kapitalizmin yaygın, serbest ve hızlı gelişimini engelleyen eski düzenin tüm kalıntılarının ortadan kaldırılması, işçi sınıfının mutlak **yararınadır.** İşte burjuva devrimi eski düzenin kalıntılarını, serflik kalıntılarını (sadece otokrasi değil, monarşi de bu kalıntılardandır) en kararlı biçimde ortadan kaldıran bir devrimdir; kapitalizmin en geniş, en serbest, en hızlı gelişimini bütün kapsamıyla eksiksiz biçimde güvence altına alan bir devrimdir.

Bu nedenle **burjuva** devrimi **proletarya için son derece yararlıdır.** Burjuva devrimi proletaryanın çıkarları açısından **mutlak** gereklidir. Burjuva devrimi ne kadar tam ve kararlı, ne kadar tutarlı olursa, proletaryanın burjuvaziye karşı sosyalizm uğruna mücadelesi o kadar güvence altına alınmış olur. Ancak bilimsel sosyalizmin abecesinden habersiz kişilere bu sonuç yeni, tuhaf ya da paradoksal gelebilir. Ve burjuva devriminin **belli bir anlamda** burjuvaziden çok proletaryanın **yararına** olduğu tezi de zaten buradan çıkar. Bu tezin doğruluğu özellikle şu anlamda her türlü kuşkunun dışındadır: proletaryaya karşı geçmişin bazı kalıntılarına, örneğin monarşiye, sürekli orduya vs. dayanmak burjuvazinin yararınadır. Burjuva devriminin geçmişin tüm kalıntılarını tamamen ortadan kaldırmaması, bunlardan bazılarını bırakması, yani bu devrimin tam tutarlı olmaması, sonuna kadar götürülmemesi, kararlı ve amansız olmaması burjuvazinin yararınadır. Sosyal-demokratlar bu düşünceyi sık sık, burjuvazinin kendi kendine ihanet ettiği, özgürlük davasına ihanet ettiği, burjuvazinin tutarlı bir demokratizme yetenekli olmadığını söyleyerek biraz farklı bir biçimde ifade ederler. Burjuva-demokratik yöndeki kaçınılmaz dönüşümlerin daha yavaş, daha tedrici, daha ihtiyatlı, daha kararsız, devrim yoluyla değil reformlar yoluyla olması; bu dönüşümler sırasında serflik döneminden kalma "saygıdeğer" kurumlara (örneğin monarşi) mümkün olduğunca

itinalı davranılması; bu değişikliklerin sade halkın, yani köylülüğün ve özellikle de işçilerin devrimci faaliyetini, inisiyatifini ve enerjisini olabildiğince az geliştirmesi, burjuvazinin yararınadır. Çünkü aksi takdirde Fransızların dediği gibi, işçilerin, "silahlarını bir omuzdan ötekine almaları", yani burjuva devriminin kendilerine sağladığı silahları, özgürlüğü ve feodal sistemden arınmış bir zeminde yükselecek demokratik kurumları burjuvazinin ta kendisine çevirmeleri kolaylaşacaktır.

Tersine, burjuva-demokratik yöndeki zorunlu değişimlerin reformlar yoluyla değil devrim yoluyla olması, işçi sınıfı için daha yararlıdır, çünkü reformlar yolu sürünceme yoludur, erteleme yoludur, ulusal organizmanın çürüyen parçalarının eziyetli ölümü yoldur. Bu çürümeden ilkönce ve en çok proletarya ve köylülük acı çeker. Devrimci yol ise, hızlı, proletarya için en az acılı operasyondur; bu yol, çürüyen organların doğrudan koparılıp atılması, monarşiye ve onun iğrenç ve aşağılık, çürümüş ve kokuşmuş kurumlarına en az imtiyaz tanıyan ve en az ihtimam gösteren bir yoldur.

Burjuva liberal basınımızın, devrimci yol olanağının varlığı karşısında ağlamaklı olmasının nedeni, sadece sansürü dikkate alması ya da çıplak korku değil, budur işte; devrimden korkmasının, Çar'ı devrimle korkutmasının, devrimden kaçınmak için çaba sarfetmesinin ve reform yoluna girilmesi için kölece reformlar dilenmesinin nedeni budur. Sadece "Ruskiye Vyedomosti", "Sin Otyeçestva", "Naşa Jizn", "Naşi Dni" değil, aynı zamanda illegal ve özgür "Osvobojdeniye" de bu bakış açısında duruyor.[18] Sınıf olarak burjuvazinin kapitalist toplumdaki konumu, demokratik devrimde onu kendiliğinden kaçınılmaz olarak tutarsızlığa götürmektedir. Proletaryanın güçlenmesini içinde taşıyan demokratik ilerlemeden duyduğu korku yüzünden burjuvazinin bakışları geriye dönüktür. Proletaryanın ise zincir-

lerinden başka kaybedecek bir şeyi yoktur, ama demokrasinin yardımıyla koca bir dünya kazanacaktır. Bu nedenle burjuva devrimi demokratik dönüşümlerinde ne kadar tutarlı olursa, kendisini o kadar daha az sadece burjuvaziye yararlı olanla sınırlayacaktır. Burjuva devrimi ne kadar tutarlı olursa, demokratik devrimin proletarya ve köylülük için yararlarını o kadar çok güvence altına alacaktır.

Marksizm proletere burjuva devriminden yüz çevirmeyi, ona karşı kayıtsızlığı öğretmez, ve devrimin önderliğini burjuvaziye bırakmayı da öğretmez. Tam tersine Marksizm, proletere, burjuva devrimine en enerjik biçimde katılmayı, tutarlı proleter demokrasi için, devrimin sonuna kadar götürülmesi için en kararlı biçimde mücadele etmeyi öğretir. Rus devriminin burjuva-demokratik çerçevesinin dışına çıkamayız, ama bu çerçeveyi muazzam genişletebiliriz, bu çerçeve içinde proletaryanın çıkarları için, onun dolaysız gereksinimleri için ve güçlerinin gelecekteki tam zafere hazırlanmasını olanaklı kılacak koşullar için mücadele edebiliriz ve etmek zorundayız. Burjuva demokrasisi vardır, burjuva demokrasisi vardır. Salt pazarlık edebilmek amacıyla taleplerine genel seçim hakkını da "ekleyen", fakat el altından Çarlıkla kuşa çevrilmiş bir anayasa temelinde pazarlık kesen bir Lordlar Kamarası[19] taraftarı monarşist Zemstvocu da bir burjuva demokratıdır. Silah elde toprak sahiplerine ve devlet yetkililerine karşı yekinen ve "naif cumhuriyetçi" bir tarzda "Çar'ı kovmayı"* öneren köylü de bir burjuva demokratıdır. Almanya'daki gibi burjuva-demokratik ilişkiler olduğu gibi, İngiltere'deki gibiler de vardır; Avusturya'dakiler gibi olduğu kadar, Amerika veya İsviçre'deki gibiler de vardır. Demokratik devrim döneminde demokrasinin dereceleri arasındaki bu farkı ve onun

* *Bkz. "Osvobojdeniye" No. 71, s. 337, Not 2.*

biçimlerinden biri ya da diğerinin değişik karakterini farkedemeyen ve tüm bunların sadece bir "burjuva devrimi" ve "burjuva devrimi"nin ürünleri olduğu yönünde "ukalalık etmekle" yetinen biri, yaman bir Marksist olurdu.

Fakat yeni Iskracılarımız işte tam da miyoplukları yla övünen bu türden süper zekâlı kişilerdir. Yeni Iskracılar tam da —tutarsız burjuva demokratizmiyle tutarlı proleter demokratizm arasında ayrım yapmayı bir yana bırakalım— cumhuriyetçi-devrimci ve monarşist-liberal burjuva demokrasisi arasında da ayrım yapmayı bilmenin gerekli olduğu bir yerde ve zamanda, devrimin burjuva karakteri üzerine nutuk atmakla yetiniyorlar. Bugünkü devrime bir **demokratik önderlik** sağlamak, Bay Struve ve ortaklarının haince şiarlarından farklı olarak **ilerici demokratik** sloganları vurgulamak ve büyük toprak sahiplerinin ve fabrikatörlerin liberal simsarlığından farklı olarak proletarya ve köylülüğün gerçekten devrimci mücadelesinin en yakın amaçlarını açıkça ve doğrudan ileri sürmek söz konusuyken, bunlar, —"Kılıf İçindeki İnsan"lar* gibi— "karşıt sınıfların karşılıklı mücadele süreci" üzerine melankolik konuşmalarla yetiniyorlar. İşte baylar, sorunun sizin gözden kaçırdığınız özü, devrimimizin gerçekten şanlı bir zaferle mi, yoksa sadece acınası bir uzlaşmayla mı sonuçlanacağı, devrimimizin proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğüne mi ulaşacağı, yoksa daha Şipovvari bir liberal anayasada mı "soluğunun tükeneceği"dir!

İlk bakışta, bu sorunu ortaya atmakla konumuzdan uzaklaştığımız sanılabilir. Fakat bu ancak ilk bakışta böyledir. Aslında Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi'nin sosyal-demokrat taktiğiyle yeni Iskracıların Konferansı'nda saptanan taktik arasında şimdiden apaçık ortaya çıkan ilkesel farklılığın kö-

---

* *Çehov'un bir öyküsünde dünyadan kopuk bir tip.* —***Alm. Red.***

kü tam da bu sorunda yatmaktadır. Yeni Iskracılar şimdi geriye iki değil üç adım atmışlardır, çünkü devrim anında işçi partisinin taktiğinin çok daha karmaşık, çok daha önemli yaşamsal sorunlarının çözümünde, Ekonomizmin yanılgılarını yinelemişlerdir. O nedenle, ortaya attığımız sorunu incelerken çok dikkatli davranmak zorundayız.

Yeni Iskracıların kararının yukarıya aktardığımız bölümünde, sosyal-demokrasinin burjuvazinin tutarsız politikasına karşı mücadelede elini kolunu bağlayabileceği, burjuva demokrasisi içinde eriyip gidebileceği tehlikesine işaret edilmektedir. Bu tehlike düşüncesi, kırmızı bir şerit gibi tüm özgül yeni Iskracı yazın boyunca uzanıp gitmektedir, bu düşünce Partimizin bölünmesinde (bu bölünmede didişme unsuru, Ekonomizme çarketme unsuru tarafından arka plana itildiğinden beri) bütün ilkesel tutumun gerçek özüdür. Ve biz lafı dolandırmadan, bu tehlikenin gerçekten mevcut olduğunu, Rus devriminin bütün hızıyla sürdüğü tam da şu sırada bu tehlikenin özellikle ciddi hale geldiğini kabul ediyoruz. Sosyal-demokrasinin biz teorisyenlerine ya da —kendimi böyle adlandırmayı tercih ederim— yazarlarına düşen geciktirilemez ve son derece sorumlu görev, bu tehlikenin gerçekte **hangi yönden** geldiğini araştırmaktır. Çünkü anlaşmazlıklarımızın kaynağı böyle bir tehlikenin var olup olmadığı tartışmasında değil, bilakis, bu tehlikeye "azınlık"ın kuyrukçuluğunun mu, yoksa "çoğunluk"un* devrimciliğinin mi neden olduğu tartışmasında yatmaktadır.

Yanlış yorumlamaları ve yanlış anlamaları ortadan kaldırmak için, her şeyden önce, burada sözünü ettiğimiz tehlikenin,

* *1903 yılında yapılan 2. Parti Kongresi'nin azınlık ve çoğunluk kanadı kastedilmektedir. Rusçada azınlık "menşinstvo", çoğunluk ise "bolşinstvo" olduğundan, daha sonraları Menşevikler ve Bolşevikler kavramları türemiştir. —Alm. Red.*

sorunun öznel yanında değil, nesnel yanında, sosyal-demokrasinin mücadele içinde takınacağı resmi pozisyonda değil, şu anki tüm devrimci mücadelenin maddi sonucunda yattığını belirtmek istiyoruz. Sorun, şu ya da bu sosyal-demokrat grubun burjuva demokrasisi içinde erimek isteyip istemediği ve bunun bilincinde olup olmadığı değildir. Kimse böyle bir şey demiyor. Biz hiçbir sosyal-demokratı böyle bir şey istemekle suçlamıyoruz. Sorun istek meselesi de değil zaten. Sorun, şu ya da bu sosyal-demokrat grubun tüm devrim süresince burjuva demokrasisi karşısında biçimsel bağımsızlığını, ayrı konumunu ve kimliğini koruyup koruyamayacağı sorunu da değil. Bu gruplar "bağımsızlık"larını sadece açıklamakla kalmayıp, biçimsel olarak koruyabilirler de, fakat yine de **olaylar öyle sonuçlanabilir ki,** burjuvazinin tutarsızlığına karşı mücadelede elleri-kolları bağlı kalabilirler. Devrimin kesin politik sonucu, sosyal-demokrasinin biçimsel "bağımsızlığına", parti olarak tam örgütsel ayrı konumuna rağmen, gerçekte bağımsız olmadığını ve olayların gidişine proleter bağımsızlığın damgasını vuracak güçte bulunmadığını ortaya koyabilir; sosyal-demokrasi öylesine zayıf kalabilir ki, bir bütün olarak ve son tahlilde burjuva demokrasisi içinde erimesi tarihsel bir gerçek haline gelebilir.

Gerçek tehlike burada yatmaktadır. Şimdi de bu tehlikenin hangi yönden tehdit ettiğine bakalım: bizim inandığımız gibi, sosyal-demokrasinin yeni "Iskra"nın şahsında sağa sapmasından mı, yoksa yeni Iskracıların inandığı gibi, "çoğunluk"un, "Vperyod"un vs. şahsında sola sapmasından mı.

Bu sorunun yanıtlanması, daha önce gösterdiğimiz gibi, çeşitli toplumsal güçlerin nesnel müşterek etkisi ile belirlenir. Bu güçlerin niteliği teorik olarak Rus gerçekliğinin Marksist tahliliyle ortaya konmuştur, ve pratik olarak da şimdi devrimin seyri içinde grup ve sınıfların açık eylemleri ile açıklığa kavuşturul-

maktadır. Bugünkü dönemden çok önce Marksistler tarafından yapılan tüm teorik tahlil ve devrimci olayların gelişiminin tüm pratik gözlemleri bize, nesnel koşullar açısından, Rusya'da devrimin iki olası seyri ve iki olası sonucunun mümkün olduğunu göstermektedir. Rusya'da ekonomik ve politik düzenin burjuva demokratik doğrultuda dönüşümü kaçınılmazdır ve önüne geçilemez. Böyle bir dönüşümü engelleyebilecek hiçbir güç yoktur yeryüzünde. Fakat bu dönüşüm sırasında etkide bulunan mevcut güçlerin müşterek etkisi, iki türlü sonuca ya da bu dönüşümün iki türlü biçimine yol açabilir: 1— Ya mesele "devrimin Çarlık üzerinde tayin edici zaferi" ile son bulur, ya da 2— güçler tayin edici bir zafer için yetmez ve mesele, Çarlığın burjuvazinin "en tutarsız" ve "en çıkarcı" unsurlarıyla anlaşmasıyla son bulur. Hiç kimsenin önceden göremeyeceği sonsuz çeşitlilikteki ayrıntılar ve kombinezonlar, son tahlilde genel olarak bu iki olası sonuçtan birine ya da diğerine varır.

Şimdi bu iki olasılığı önce sosyal anlam ve önemleri ve ikinci olarak da sosyal-demokrasinin bu iki haldeki konumu ("eriyip gitmesi" ya da "elleri kolları bağlı olması") açısından ele alalım.

"Devrimin çarlık üzerindeki tayin edici zaferi" ne demektir? Yeni Iskracıların bu ifadeyi, en yakın politik anlamını bile anlamadan kullandıklarını görmüştük. Bu kavramın sınıfsal içeriği ise daha da az anlaşılmıştır. Fakat biz Marksistler hiçbir durumda, bugün birçok devrimci demokratta (Gapon türü) olduğu gibi, gözümüzün "devrim" ya da "büyük Rus Devrimi" gibi **sözcüklerle** kamaştırılmasına izin vermemeliyiz. "Çarlığın" (bu tamamen gerçek, herkes için anlaşılabilir bir güçtür) karşısında hangi gerçek toplumsal güçlerin durduğunu ve bu güçlerin çarlık karşısında "tayin edici zafer" kazanıp kazanamayacaklarını tam olarak hesaplamamız gerekir. Büyük burjuvazi, fabrikatörler ve "Kurtuluş Birlikçileri"ni izleyen "topluluk" kesinlikle böyle bir

güç değildir. Bunların tayin edici bir zafer istemediklerini görüyoruz. Sınıfsal konumları gereği Çarlığa karşı kararlı bir mücadeleye yetenekli olmadıklarını biliyoruz. Özel mülkiyet, sermaye, toprak ve arazi, onların kararlı bir mücadeleye girmeye hazır olmaları için ayaklarında çok büyük bir ağırlıktır. Onların, Çarlığın yokedilmesini isteyemeyecek kadar çok, proletarya ve köylülüğe karşı bürokratik, polis ve askeri güçleriyle Çarlığa gereksinimi vardır. Hayır, Çarlık üzerinde "tayin edici zafer" kazanabilecek tek güç ancak **halk** olabilir, yani sadece büyük ana güçleri alır ve kent ve kır küçük-burjuvazisini (bunlar da "halk"tır) ikisi arasında paylaştırırsak, proletarya ve köylülüktür. "Devrimin çarlık üzerinde tayin edici zaferi", **proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğüdür.** "Vperyod"un çok önceden işaret ettiği bu sonuçtan yeni Iskracılarımız kaçamazlar. Çarlık üzerinde tayin edici zafer kazanabilecek başka bir güç yoktur.

Ve böyle bir zafer bir diktatörlük olacaktır, yani kaçınılmaz olarak, "yasal", "barışçıl" yoldan kurulmuş şu ya da bu kurama değil, askeri zora, kitlenin silahlandırılmasına, ayaklanmaya dayanacaktır. Bu ancak diktatörlük olabilir, çünkü proletarya ve köylülük için vakit geçirmeksizin ve muhakkak zorunlu dönüşümlerin gerçekleştirilmesi, hem büyük toprak sahiplerinin, hem de büyük burjuvazinin ve çarlığın amansız direnişine yol açacaktır. Diktatörlük olmadan bu direnişi kırmak, karşı-devrimci girişimleri püskürtmek olanaksızdır. Fakat bu elbette sosyalist değil, demokratik bir diktatörlük olacaktır. (Devrimci gelişmenin bir dizi ara basamağı olmadan) kapitalizmin temellerini sarsacak durumda olmayacaktır. En iyi halde, toprağın köylüler yararına köklü bir yeniden dağıtımını gerçekleştirecek, cumhuriyetin kurulması da dahil tutarlı ve tam bir demokrasi uygulayacak, sadece köy yaşamındaki değil, fabrika yaşamındaki tüm Asyai,

köleciliği anımsatan koşulları da kökünden kazıyacak ve işçilerin konumlarını ciddi biçimde iyileştirecek, yaşam seviyelerini yükseltecek girişimlerde bulunacaktır. Nihayet bu devrim, last but not least,* devrim yangınını Avrupa'ya taşıyacaktır. Böyle bir zafer, burjuva devrimimizi henüz hiçbir biçimde sosyalist bir devrim kılmayacaktır; demokratik devrim, burjuva toplumsal-ekonomik ilişkiler çerçevesinin doğrudan dışına çıkmayacaktır; yine de böyle bir zaferin önemi, hem Rusya'nın hem de tüm dünyanın gelecekteki gelişmesi için son derece büyük olacaktır. Rusya'da başlamış bulunan bu devrimin tayin edici zaferi kadar hiçbir şey, dünya proletaryasının enerjisini bu ölçüde yükseltmeyecek, dünya proletaryasının tam zaferine giden yolu bu ölçüde kısaltmayacaktır.

Böyle bir zaferin ne ölçüde muhtemel olduğu başka bir sorundur. Bu konuda düşüncesizce iyimserliğe kapıldığımız yok, bu görevin korkunç zorluklarını bir an bile unutmuyoruz, ama savaşmak için yola çıktığımıza göre, zafere ulaşmayı amaçlamalı ve zafere giden doğru yolu göstermeliyiz. Böyle bir zafere götürebilecek eğilimler inkâr edilemeyecek biçimde mevcuttur. Fakat proletarya kitleleri üzerindeki sosyal-demokrat etkimiz henüz son derece yetersiz; köylü kitleleri üzerindeki devrimci etki yok denecek kadar az. Proletaryanın ve özellikle de köylülüğün dağınıklığı, geriliği, cahilliği hâlâ korkunç büyük. Fakat devrim onları hızla birleştirir ve eğitir. Gelişmesinin her adımında kitleleri uyandırıp, onları karşı konulmaz bir güçle gerçek yaşam çıkarlarını tutarlı ve tam bir şekilde dile getiren biricik devrimci programın yanına çeker.

Mekaniğin bir yasası şöyle der: Etki tepkiye eşittir. Tarihte devrimin yıkıcı gücü, önemli ölçüde, özgürlük çabalarının bastı-

---

* *sıra itibariyle sonuncu, ama önem bakımından sonuncu değil.* —***Alm. Red.***

rılmasının ne kadar güçlü olduğuna, ne kadar sürdüğüne ve Nuhu nebiden kalma "üstyapı" ile zamanımızın yaşayan güçleri arasındaki çelişkilerin ne kadar derin olduğuna bağlıdır. Uluslararası politik durum da bazı açılardan Rus devrimi için mümkün olduğunca elverişli gelişmektedir. İşçilerin ve köylülerin ayaklanması şimdiden başlamıştır; bu ayaklanma dağınık, kendiliğinden, güçsüzdür, ama tartışma götürmez ve kesin bir biçimde, kararlı bir mücadeleye girişebilecek ve tayin edici bir zafere doğru yürüyen güçlerin varlığını göstermektedir.

Bu güçler yetmezse, çarlık, şimdiden hem Bay Buligin, hem de Bay Struve olmak üzere iki taraftan hazırlanan bir uzlaşma yapmayı başaracaktır. O zaman mesele, güdük bir anayasa ile, hatta —en kötü ihtimalle— bir anayasa parodisiyle sonuçlanacaktır. Bu da bir "burjuva devrimi" olacaktır, ama sadece bir düşük, bir erken doğum, bir hilkat garibesi. Sosyal-demokrasi hayaller kurmuyor, burjuvazinin hain karakterini biliyor; fakat onun cesareti kırılmayacak ve o, burjuva-anayasal "Şipovvari" mutluluğun en kara günlerinde bile proletaryanın sınıfsal eğitimi hususundaki inatçı, sabırlı ve sürekli çalışmasından vazgeçmeyecektir. Böyle bir sonuç, Avrupa'da 19. yüzyıldaki neredeyse tüm demokratik devrimlerin sonucuna az çok benzer bir sonuç olacak ve Partimizin gelişimi bu durumda çetin, zor, uzun, ama önceden bilinen, daha önce geçilen bir yolu izleyecektir.

Şimdi soru şudur: Sosyal-demokrasi tutarsız ve çıkarcı burjuvaziye karşı mücadelesinde, bu iki olası durumdan hangisinde gerçekten de elleri kolları bağlı kalacak ve burjuva demokrasisi içinde "erimiş" ya da hemen hemen erimiş olacaktır?

Bu soruyu açıkça ortaya koymak, onu bir an bile duraksamaksızın yanıtlamak için yeterlidir.

Burjuvazi, Çarlıkla bir uzlaşma yardımıyla Rus devrimini akamete uğratmayı başarırsa, o zaman sosyal-demokrasi tutarsız

burjuvaziye karşı mücadelede eli-kolu fiilen bağlı kalacaktır, o zaman sosyal-demokratlar, proletaryanın devrime kendi berrak damgasını vurmayı ve Çarlıkla proleterce, ya da bir zamanlar Marx'ın söylediği gibi, "plebce" hesaplaşmayı başaramaması anlamında, "burjuva demokrasisi içinde" erimiş olacaktır.

Devrim tayin edici zafere ulaşırsa, o zaman Çarlıkla Jakoben tarzda, ya da isterseniz "plebce" hesaplaşacağız.

> "Tüm Fransız terörizmi, burjuvazinin düşmanlarıyla, mutlakiyetle, feodalizmle ve darkafalılıkla pleb tarzında hesaplaşmaktan başka bir şey değildi". (Bkz. "Karl Marx, Friedrich Engels ve Ferdinand Lassalle'ın Edebi Mirasından", yayımlayan Franz Mehring, ikinci baskı, cilt 3, s. 211.)

Demokratik devrim döneminde Rusya'daki sosyal-demokrat işçileri "Jakobenizm" umacısıyla korkutanlar, Marx'ın bu sözlerinin anlamı üzerine hiç düşünmüşler midir acaba?

Bugünkü Rus sosyal-demokrasisinin Jirondenleri, yeni Iskracılar, Kurtuluş Birlikçileri'yle kaynaşmıyorlar, fakat fiilen, şiarlarının niteliği gereği, onların artçıları haline geliyorlar. Kurtuluş Birlikçileri, yani liberal burjuvazinin temsilcileri ise otokrasiye karşı reformcu tarzda, son derece yumuşak davranmak niyetindedir: aristokrasiye, soylulara, saraya herhangi bir zarar vermeyen bir uysallıkla; hiçbir şeyi kırıp dökmeyen bir ihtimamla; beyaz eldivenler (tıpkı Kanlı Nikola'nın "halk temsilcileri"ni (?) kabulü sırasında Bay Petrunkyeviç'in bir 'başıbozuk'tan ödünç aldıkları gibi, bkz. "Proletari" No. 5*) içinde, terbiyeli, kibar bir biçimde ve büyük bir nezaketle hesaplaşmak istiyorlar.

---

* *Bkz. Bütün Eserler, cilt VII, s. 487. Türk redif eratına başıbozuk (Orijinalde bu sözcük Türkçedir.—**Red.**) deniyordu; sözcük bazı askerler için ironik tanım olarak kullanılıyordu. —**Alm. Red.***

Modern sosyal-demokrasinin Jakobenleri —Bolşevikler, "Vperyod"cular, Kongre'ye bağlı olanlar ya da "Proletari" yandaşları, bunları nasıl adlandıracağımı bilemiyorum—, şiarlarıyla devrimci ve cumhuriyetçi küçük-burjuvaziyi ve özellikle de köylülüğü, tam sınıfsal özelliğini koruyan proletaryanın tutarlı demokratizminin seviyesine çıkarmak istiyorlar. Halkın, yani proletarya ve köylülüğün, monarşi ve aristokraksiyle "plebce" hesaplaşmasını, özgürlüğün düşmanlarını acımasızca yok etmesini, direnişlerini şiddet yoluyla kırmasını ve serfliğin, Asyaîliğin ve insanların aşağılanmasının lanet olası kalıntılarına hiçbir taviz vermemesini istiyorlar.

Elbette bu, bizim 1793 yılının Jakobenlerine öykündüğümüz, onların görüşlerini, programını, şiarlarını ve eylem yöntemlerini devralmak istediğimiz anlamına gelmez. Hiç de öyle değil. Eski değil, yeni bir programımız var: Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin asgari programı. Yeni bir şiarımız var: Proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü. Devrimin gerçek bir zaferini yaşarsak, işçi sınıfının tam sosyalist devrimi hedefleyen partisinin karakterine ve hedeflerine uygun yeni eylem yöntemlerimiz de olacak. Bu karşılaştırmayla sadece, tıpkı 18. yüzyılın en ileri sınıfının, burjuvazinin temsilcilerinin Jirondenler ve Jakobenler olmak üzere iki kanada bölünmesi gibi, 20. yüzyılın en ileri sınıfının, proletaryanın temsilcilerinin de, yani sosyal-demokratların da iki kanada (oportünist ve devrimci kanat) bölündüklerini açıklamaya çalışıyoruz.

Proletarya ancak demokratik devrimin tam zafere ulaşması halinde, burjuvaziye karşı mücadelede eli-kolu bağlı kalmayacaktır. Ancak bu halde burjuva demokrasisi içinde "erimeyecek", tersine tüm devrime kendi proleter, daha doğrusu proleter-köylü damgasını vuracaktır.

Kısacası, tutarsız burjuva demokrasisine karşı mücadelede eli-kolu bağlı kalmamak için proletarya, köylülüğü kendi durumunun devrimci bilgisine yükseltecek, onun saldırısını yönetecek ve bu yolla tutarlı proleter demokratizmi bağımsız olarak uygulayabilecek bilinçte ve güçte olmak zorundadır.

Yeni Iskracılar tarafından böylesine vahim biçimde çözülen tutarsız burjuvaziye karşı mücadelede eli-kolu bağlı kalma tehlikesi sorununda durum budur. Burjuvazi her zaman tutarsız olacaktır. Yerine getirilmeleri halinde burjuva demokrasisini halkın samimi dostu saymamızı mümkün kılacak koşullar ve maddeler* ileri sürme girişimlerinden daha naif ve sonuçsuz bir şey yoktur. Demokrasi için tutarlı bir savaşçı ancak proletarya olabilir. Proletarya ancak köylü kitlelerinin devrimci mücadeleye katılmaları koşuluyla demokrasi için muzaffer bir savaşçı olabilir. Proletaryanın gücü buna yetmezse, o zaman burjuvazi demokratik devrimin başına geçecek ve ona tutarsız ve çıkarcı bir karakter kazandıracaktır. Bunu önlemek için proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden başka bir çare yoktur.

Böylelikle, tam da yeni "Iskra"nın taktiğinin, nesnel anlamı itibariyle, **burjuva demokrasisinin ekmeğine yağ sürdüğü** tartışma götürmez sonucuna varıyoruz. Plebisitlere, düşünsel uzlaşma ilkesine, Parti yazınının Parti'den ayrılmasına kadar vardırılan örgütsel belirsizlik propagandası; silahlı ayaklanmanın görevlerinin küçümsenmesi, devrimci proletaryayla monarşist burjuvazinin genel politik şiarlarının birbirine karıştırılması, "devrimin çarlık üzerinde tayin edici zaferi" koşullarının çarpıtılması

---

* *Starover'in 3. Kongre tarafından kaldırılan kararında*[20] *yapmaya çalıştığı gibi ve Konferans'ın aynı ölçüde başarısız kararında yapılmaya çalışıldığı gibi.*

— bütün bunlar birlikte, devrimci bir anda tam da, proletaryayı yanıltan ve dezorganize eden, bilincini bulandıran ve zafere giden biricik yolu göstermek ve halkın tüm devrimci ve cumhuriyetçi unsurlarını proletaryanın şiarı etrafında toplamak yerine sosyal-demokrasinin taktiğini kıymetten düşüren kuyrukçuluk politikasıdır.

7

"MUHAFAZAKARLARI HÜKÜMETTEN DIŞLAMA" TAKTİĞİ

Yukarıda sözünü ettiğimiz Menşevik "Tiflis" Komitesi'nin organındaki ("Sosial-Demokrat" No. 1) makale "Zemski Sobor ve Taktiğimiz" adını taşıyor. Makalenin yazarı programımızı henüz tamamen unutmamıştır, Cumhuriyet şiarını ileri sürüyor, fakat taktik üzerine şu tafsilatlara girişiyor:

> "Bu hedefe" (Cumhuriyet) "ulaşmak için iki yol gösterilebilir: Ya Hükümet tarafından toplantıya çağrılacak olan Zemski Sobor tamamen görmezlikten gelinir, silah elde Hükümet devirilir, bir devrimci hükümet kurulur ve bir kurucu meclis toplantıya çağrılır. Ya da Zemski Sobor eylemimizin odak noktası ilan edilir, silah elde onun bileşimi, faaliyeti üzerinde etkide bulunulur ve o şiddet yoluyla, kendisini kurucu meclis ilan etmeye zorlanır ya da onun vasıtasıyla bir kurucu meclis toplantıya çağrılır. Bu iki taktik birbirinden çok sert biçimde ayrılır. Bunlardan hangisinin bizim için daha avantajlı olduğuna bakalım."

Tahlil ettiğimiz kararda daha sonra ifadesini bulan fikirleri Rusya'daki yeni Iskracılar demek böyle ortaya koyuyorlar. Dikkat edilsin, bu, Buligin'in "proje"sinin henüz gün ışığına çıkmadığı Tsujima'dan önce yazılmıştı. Hatta liberallerin bile sabrı taştı ve güvensizliklerini liberal basının sütunlarında dile getirdiler; fakat yeni Iskracı sosyal-demokrat liberallerden de kör güvenci çıktı. Zemski Sobor'un "toplantıya çağrılacağını" ilan ediyor, ve Çar'a o kadar güveniyor ki, henüz mevcut olmayan Zemski Sobor'u (hatta belki de bir "Devlet Duması" ya da bir "İstişari Yasama Sobor'u"nu?) eylemimizin odak noktası yapmayı öneriyor. Konferans'ın kabul ettiği kararın yazarlarından daha açıkyürekli ve yalınkat olan Tiflislimiz, (taklit edilemez bir naiflikle ortaya koyduğu) bu iki "taktiği" bir tutmuyor, bilakis ikincisinin "daha avantajlı" olduğunu ilan ediyor. Dinleyin:

> "Birinci taktik. Bilindiği gibi, önümüzdeki devrim bir burjuva devrimidir, yani mevcut sistemde, yalnızca proletaryanın değil, burjuva toplumun tümünün çıkarına olan değişiklikler yapmayı hedeflemektedir. Tüm sınıflar, hatta kapitalistler bile hükümete karşıdırlar. Mücadele eden proletarya ve mücadele eden burjuvazi, bir anlamda birlikte yürüyorlar ve otokrasiye değişik yönlerden birlikte saldırıyorlar. Hükümet burada tamamen tecrit olmuş ve halkın sempatisini yitirmiştir. Bu yüzden onu yoketmek çok kolaydır. Tüm Rus proletaryası henüz devrimi tamamen tek başına gerçekleştirebilecek kadar sınıf bilinçli ve örgütlü değildir. Hatta, bunu yapabilecek olsaydı bile, burjuva değil, bir proleter (sosyalist) devrim yapardı. Dolayısıyla hükümetin müttefiksiz kalması, muhalefeti bölecek durumda olmaması, burjuvaziyi kendine kazanıp proletaryayı tecrit edememesi bizim çıkarımızadır...."

Demek ki, Çarlık hükümetinin, burjuvazi ile proletaryayı bölecek durumda olmaması proletaryanın çıkarınadır! Bu Gürcü organın adı acaba yanlış yere mi "Sosyal-Demokrat", "Osvobojdeni-

ye" adı ona daha yakışmıyor mu? Ve onun eşsiz demokratik devrim felsefesine dikkat edin! Bu zavallı Tiflislinin "burjuva devrim" kavramının bilgiççe-kuyrukçu yorumuyla, onmaz bir kafa karışıklığı içine düşmüş olduğunu apaçık görmüyor muyuz? Proletaryanın demokratik devrimde olası tecrit olmuşluğu sorununu tartışıyor, ama bir şeyi **unutuyor**... önemsiz bir şeyi... köylülüğü! Proletaryanın olası müttefiklerinden Zemstvo çiftlik beylerini tanıyor ve onlardan hoşlanıyor, ama köylülerin farkında bile değil. Ve hem de Kafkasya'da! Peki, düşünce silsilesiyle yeni "Iskra"nın, devrimci köylülüğü müttefiki durumuna yükselteceği yerde, monarşist burjuvazi düzeyine indiğini söylediğimizde haklı değil miydik?

> "... Aksi takdirde proletaryanın yenilgisi ve hükümetin zaferi kaçınılmazdır. Ve otokrasi tam da bunu hedefliyor. Zemski Sobor'unda, hiç kuşkusuz, soyluluğun, Zemstvoların, belediyelerin, üniversitelerin ve benzeri burjuva kurumların temsilcilerini kendi yanına çekecektir. Ufak tefek ödünlerle onları yatıştırmaya ve böylece kendiyle barıştırmaya çabalayacaktır. Bu şekilde güçlenerek, bütün darbelerini tek başına kalmış olan çalışan halka yöneltecektir. Böylesine talihsiz bir sonucu önlemek bizim görevimizdir. Ama bu, birinci yolla yapılabilir mi? Tutalım ki, Zemski Sobor'a hiçbir önem vermedik, bilakis bağımsızca ayaklanma hazırlığına başladık ve günün birinde silahlı olarak mücadele için sokaklara döküldük. Bu durumda bir değil, iki düşmanla karşı karşıya geleceğiz: Hükümet ve Zemski Sobor. Biz hazırlık yaparken, onlar pazarlık kesmeyi, bir anlaşmaya varmayı, kendileri için elverişli olan bir anayasa çıkarmayı ve iktidarı aralarında pay etmeyi başardılar. Bu hükümet için düpedüz avantajlı bir taktiktir, ve biz olanca gücümüzle bunu reddetmek zorundayız...."

İşte açıksözlülük diye buna denir! Ayaklanmaya hazırlanma "taktiği" kesinlikle reddedilmelidir, çünkü Hükümet "bu arada"

burjuvaziyle bir anlaşma yapacaktır! En koyu "Ekonomizm"in eski yazınında bile, devrimci sosyal-demokrasinin bu kerte aşağılanmasının yakınından olsun geçebilecek bir şey bulunabilir mi? İşçilerin ve köylülerin kâh orada kâh burada patlak veren ayaklanma ve kalkışmaları bir olgudur. Zemski Sobor ise Buligin'in bir vaadidir. Ve Tiflisli "Sosyal-Demokrat", ayaklanmaya hazırlanma taktiğini reddedip, "etkileme merkezi"ni, Zemski Sobor'u beklemeye karar veriyor....

> "... İkinci taktik ise, tersine, Zemski Sobor'u kendi gözetimimiz altına almaktan ve ona, kendi iradesine göre hareket etme ve Hükümet'le bir anlaşma yapma olanağı vermemekten ibarettir.*
>
> Zemski Sobor'u otokrasiye karşı savaştığı ölçüde destekleriz ve otokrasiyle uzlaştığı yerde ona karşı savaşırız. Enerjik müdahale ve şiddet yoluyla milletvekilleri arasında bir bölünme yaratır,** radikalleri kendi tarafımıza kazanır, muhafazakârları Hükümet'ten dışlar ve böylece tüm Zemski Sobor'u devrim yoluna getiririz. Böyle bir taktik sayesinde Hükümet daima tecrit edilmiş olarak, muhalefet ise güçlü kalacaktır, ve bununla demokratik düzenin kurulmasını kolaylaştırırız."

Evet, evet! Şimdi biri kalksın da, yeni Iskracıların Ekonomizmin en kaba bir türüne çarketmelerini abarttığımızı söylesin. Bu, doğrudan ünlü pire tozu öyküsü gibi bir şey: önce pireyi yakalayacaksın, sonra gözlerine toz ekeceksin, pire de ölecek. Zemski Sobor milletvekillerini **şiddet yoluyla** böleceksin, "muhafazakârları Hükümet'ten dışlayacaksın" — ve böylece tüm Zemski Sobor **devrimci yolu** tutacak... Herhangi bir "Jakobenci" silahlı ayak-

---

* *Peki, Zemski Soborcuları iradelerinden mahrum etmenin aracı nedir? Özel bir "tarnusol kağıdı" mı acaba?*

** *Hey tanrım! İşte size "derinleştirilmiş" taktik! Sokakta mücadele etmeye gücümüz yetmiyor, ama "şiddet"le "milletvekillerini bölebiliriz". Tiflisli yoldaşım, gerekiyorsa yalan söyle, ama her şeyin bir sınırı var...*

lanına olmadan, kolay yoldan, kibar bir biçimde, nerdeyse parlamenter tarzda, **Zemski Sobor üyelerini** "etkileyeceksin".

Zavallı Rusya! Hep Avrupa'nın bir kenara attığı modası geçmiş şapkaları giydiği söylenir. Henüz bir parlamentomuz yok, Buligin bile henüz bir parlamento vaadinde bulunmuş değil, ama parlamenter budalalıklarımız[21] tümen tümen.

"... Bu müdahale nasıl yapılacaktır? Her şeyden önce, Zemski Sobor'un genel, eşit, tek dereceli ve gizli seçim temelinde toplantıya çağrılmasını talep edeceğiz. Böyle bir seçim düzeninin ilanıyla birlikte* tam seçim ajitasyonu özgürlüğü, yani toplantı, söz ve basın özgürlüğü, seçmenlerin ve adayların dokunulmazlığı, tüm siyasi tutukluların serbest bırakılması yasayla saptanmalıdır.** Seçimlerin kendisi, halkı aydınlatmak ve hazırlamak üzere yeterince zamanımız olması için olabildiğince ileri bir tarihe atılmalıdır. Ve Sobor'un toplanmasına ilişkin kuralların hazırlanması İçişleri Bakanı Buligin başkanlığında bir komisyona bırakıldığına göre, bu komisyon ve üyelerini de etkilemeliyiz.*** Buligin Komisyonu taleplerimizi yerine getirmeyi reddedecek olursa,**** ve yalnızca mülk sahiplerine oy hakkı tanırsa, o zaman bu seçimlere müdahale etmeli ve seçmenleri, devrimci yoldan, ilerici adayları seçmeye ve Zemski Sobor'da bir kurucu meclis talebinde bulunmaya sevketmeliyiz. Son olarak, akla gelebilecek tüm araçlarla —gösteriler, grevler ve gerektiğinde bir ayaklanmayla—, Zemski Sobor'u bir kurucu meclis toplamaya, ya da kendisinin bir kurucu meclis olduğunu ilan etmeye zorlamalıyız. Kurucu Meclis'in savunucusu silahlı proletarya olmalıdır, ve ikisi birlikte***** demokratik bir cumhuriyete doğru yürüyeceklerdir.

---

* *Nikola tarafından mı?*

** *"Iskra" da mı?*

*** *Bu da "muhafazakârları Hükümetten dışlama" taktiği demek oluyor!*

**** *Ama bu kadar doğru ve derin bir taktik izlememiz halinde, böyle bir şey elbette olamaz!*

***** *Silahlı proletarya ve "Hükümetten dışlanmış" muhafazakârlar.*

> Sosyal-demokrat taktik işte budur, ve yalnızca bu bize zaferi garantiler."

Okur, tüm bu akıl dışı herzenin, sorumsuz ve nüfuzsuz herhangi bir yeni Iskracının yabana atılacak bir yazı alıştırması olduğunu sanmasın. Hayır, bu, tüm bir yeni Iskracılar komitesinin, Tiflis Komitesi'nin **organında** söyleniyor. Dahası, bu zırva, **"Iskra" tarafından doğrudan onaylanmıştır,** onun 100. sayısında bu "Sosial-Demokrat" hakkında şunları okuyoruz:

> "Birinci sayı, canlı ve yetenekli bir biçimde hazırlanmıştır. Editör ve yazarın deneyimli, usta eli hissediliyor... Gazetenin, önüne koyduğu görevi parlak bir biçimde çözeceği tam bir güvenle söylenebilir."

Evet! Eğer bu görev herkese yeni Iskracılığın kesin ideolojik çöküşünü açıkça göstermek ise, o zaman bu görev gerçekten de "parlak bir biçimde" çözülmüştür. Yeni Iskracıların burjuva-liberal oportünizmi düzeyine düşmesini hiç kimse bu denli "canlı, yetenekli ve ustaca" ifade edemezdi.

8

OSVOBOJDENİYECİLİK VE YENİ ISKRACILIK

Şimdi de yeni Iskracılığın siyasi anlamının bir başka çarpıcı teyidine geçelim.

"Kendimizi Nasıl Keşfedeceğiz" ("Osvobojdeniye" No. 71) başlığını taşıyan dikkate değer, mükemmel ve son derece öğretici makalede Bay Struve, aşırı uçtaki partilerimizin "program devrimciliği"ne karşı savaş açıyor. Bay Struve şahsen benden özellikle hoşnut değildir.* Kendi açımdan ise ben Bay Struve'den gayet hoşnutum: yeni Iskracıların hortlayan Ekonomizmine ve "Sos-

* *"Bay Lenin ve yoldaşlarının devrimciliğine kıyasla, Bebel ve hatta Kautsky'nin Batı Avrupa sosyal-demokrasisinin devrimciliği oportünizmdir; fakat tarih, zaten yumuşatılmış bulunan bu devrimciliğin bile temellerini oymuş ve silip süpürmüştür." Çok hışımlı bir taşkınlık bu. Ancak Bay Struve, artık hayatta bulunmayan biriymiş gibi tüm suçu benim sırtıma yükleyebileceğini sanıyorsa yanılıyor. Böyle bir meydan okumaya hiçbir zaman karşılık vermeyeceğinden emin olsam bile, Bay Struve'den şu sorulara yanıt vermesini istemem yeter. Ben ne zaman ve nerede "Bebel ve Kautsky'nin dev-*

yal-Devrimciler"in tüm ilkesizliğine karşı mücadelede daha iyi bir müttefik bulamazdım. Sosyal-Devrimcilerin program taslağında Marksizmde yapılan "düzeltmeler"in iliğine kadar gerici olduğunu Bay Struve ile "Osvobojdeniye"nin pratikte nasıl tanıtladıklarına fırsat düşerse bir başka zaman değineceğiz. Bay Struve'nin yeni-Iskracıları **ilke olarak** onayladığı her seferinde, bana yapmış olduğu gerçek, dürüst ve sadık hizmetten daha önce de tekrar tekrar söz etmiştik* ve burada bir kez daha söz edeceğiz.

Bay Struve'nin makalesi, burada ancak geçerken değinebileceğimiz son derece ilginç bir dizi ifade içermektedir. O, "mücadeleye değil, sınıfların işbirliğine dayanarak, bir Rus demokrasisi yaratmaya" soyunmaktadır, burada, (Bay Struve'nin gerçek bir yüksek

---

rimciliği"ne oportünizm dedim? Ben ne zaman ve nerede uluslararası sosyal-demokrasi içinde Bebel ve Kautsky eğilimi ile aynı olmayan özel bir eğilim yaratmaya çalıştım? Benimle Bebel ve Kautsky arasında görüş ayrılıkları —Bebel ve Kautsky arasında, örneğin Breslau'da tarım sorunu üzerinde ortaya çıkmış bulunan görüş ayrılıklarına ciddiyeti yönünden biraz olsun benzeyen farklılıklar— ne zaman ve nerede ortaya çıkmıştır? Bay Struve bu üç soruyu yanıtlamaya çalışsın bakalım.

*Okurlarımıza ise şunu söylüyoruz. Liberal burjuvazi **her yerde ve her zaman,** ilgili ülkedeki yandaşlarını, bu ülkenin sosyal-demokratlarının en mantıksız kişiler olduklarına, oysa bunların komşu devletteki yoldaşlarının "uslu çocuklar" olduklarına inandırma manevrasını uygular. Alman burjuvazisi Bebel ve Kautsky'ye, Fransız sosyalistlerini yüzlerce kez "uslu çocuklar" olarak örnek gösterdi. Fransız burjuvazisi çok kısa süre önce Fransız sosyalistlerine, "uslu çocuk" Bebel'i örnek gösterdi. Bu eski bir numara, Bay Struve! Bu oltaya ancak çocuklar ve bilisizler gelebilir. Program ve taktiğin tüm önemli sorunlarında uluslararası devrimci sosyal-demokrasinin tam dayanışması kesinlikle inkâr edilemez bir olgudur.*

* *"Ne Yapmamalı" (Iskra No. 52) başlıklı yazının, "Osvobojdeniye" tarafından, oportünistlere karşı tavizkârlığa doğru "anlamlı bir dönemeç" olarak şaşaa ve tantanayla selamlandığını okura anımsatalım. Yeni Iskracılığın ilkesel eğilimlerini, "Osvobojdeniye", Rus sosyal-demokratları arasındaki*

sosyete ... uşağı inceliğiyle önünde eğildiği "yüksek kültürlü soylular" tipinde) "toplumsal ayrıcalıklı aydınlar", "toplumsal konumlarının ağırlığını" (para kesesinin ağırlığını) bu "sınıfsız" partiden yana koyacaklardır. Bay Struve, "burjuvazinin korktuğu ve proletaryaya özgürlük davasıyla birlikte ihanet ettiği şeklindeki radikal şablonun" işe yaramazlığını gençliğe göstermek istediğini söylemektedir. (Bu isteği yürekten selamlıyoruz. Hiçbir şey, bu Marksist "şablon"un doğruluğunu, Bay Struve'nin ona karşı yürüttüğü mücadeleden daha iyi belgeleyemezdi. Aman Bay Struve, bu parlak planınızdan sakın vazgeçmeyiniz!)

Konumuz açısından, Rus burjuvazisinin havadan bu kadar çabuk nem kapan bu kulağı delik siyasi temsilcisinin bugün hangi **pratik** sloganlara karşı savaştığını saptamak önemlidir. İlk olarak, cumhuriyetçilik sloganına karşı savaşmaktadır. Bay Struve, bu sloganın "halk kütlesi için anlaşılmaz ve yabancı" olduğundan kesinlikle emindir (şunu eklemeyi unutmuştur: burjuvazi için anlaşılır, fakat dezavantajlı!). Bay Struve'nin, çevrelerimizdeki ve toplantılarımızdaki işçilerden hangi yanıtı alacağını görmek isterdik! Yoksa işçiler halktan sayılmıyor mu? Peki ya köylüler? Bunlar zaman zaman, Bay Struve'nin ifadesiyle, "naif cumhuriyetçilik"e ("Çar'ı kovmak") hevesleniyorlar, fakat liberal burjuvazi **naif** cumhuriyetçiliğin yerini bilinçli bir cumhuriyetçiliğin değil, bi-

---

bölünme üzerine bir haberde özellikle onayladı. Troçki'nin "Siyasi Görevlerimiz" broşürü vesilesiyle "Osvobojdeniye", bu yazarın fikirleri ile, "Raboçeye Dyelo"cu Kriçevski, Martinov ve Akimov'un bir zamanlar söyledikleri ve yazdıkları arasındaki türdeşliğe işaret etti ("Vperyod" da yayınlanan "Gayretkeş Liberal" başlıklı bildiriye bakınız). Martinov'un iki diktatörlük broşürü "Osvobojdeniye" tarafından selamlandı (bkz. "Vperyod" No. 9'daki haber). Son olarak, Starover'in eski "Iskra"nın eski şiarı: "Birleşmek için, ilkönce ayrım çizgisi çekmek" konusundaki gecikmiş yakınmaları, "Osvobojdeniye"nin özel sempatisiyle karşılaştı.

linçli bir monarşizmin alacağına inanıyor! Ça dépend, Bay Struve; bu, koşullara bağlıdır. Hem çarlık, hem de burjuvazi, köylülüğün koşullarında büyük toprak mülkiyetinin zararına olacak köklü bir iyileştirmeye karşı çıkmadan edemezler; işçi sınıfı ise bu meselede köylülüğü desteklemeden edemez.

İkinci olarak, Bay Struve temin ediyor: "Bir içsavaşta, saldırgan daima haksızdır." Bu düşünce, yeni Iskracıların yukarıda betimlenen eğilimlerine pek yaklaşmaktadır. Kuşkusuz, bir içsavaşta saldırının **daima** avantajlı olduğunu söyleyecek değiliz; hayır, kimi zaman savunma taktiği **belli bir süre için** zorunludur. Fakat böyle bir tezi, Bay Struve'nin yaptığı gibi, 1905 Rusyası'na uygulaması içinde ileri sürmek, bir parçacık "radikal şablon" takdim etmek demektir ("burjuvazi korkuyor ve özgürlük davasını satıyor"). Her kim bugün otokrasiye, gericiliğe saldırmak istemiyor, her kim bu saldırı için hazırlanmıyor ve her kim bunu propaganda etmiyorsa, kendisini bir devrim yandaşı olarak adlandırmaya hakkı yoktur.

Bay Struve "gizlilik" ve "isyan" (bu "minyatür bir ayaklanma" imiş) sloganlarını mahkûm ediyor. Bay Struve hem birini hem de diğerini aşağılıyor, hem de "kitlelere ulaşma" bakış açısından! Bay Struve'ye, örneğin "Ne Yapmalı?" gibi bir yazıda, onun görüşüne göre aşırı bir devrimcinin bu yapıtında, bir isyan propagandası gösterip gösteremeyeceğini sormak isterdik. "Gizlilik"e gelince ise, bu konuda örneğin Bay Struve ile biz arasında gerçekten de o kadar büyük bir fark mı var? İkimiz de Rusya'ya "gizlice" sokulan "illegal" gazetelerde çalışmıyor muyuz ve "Kurtuluş Birliği" ya da RSDİP'nin "gizli" gruplarına hizmet etmiyor muyuz? İşçi toplantılarımız çoğu kez "gizli", bunu inkâr etmiyoruz. Peki, ya Osvobojdeniyeci bayların toplantıları? Hor görülen gizliliğin hor görülen yandaşlarına tepeden bakma hakkını nereden alıyorsunuz Bay Struve?

Doğrudur, işçilere silah temini iki kat gizlilik gerektirir. Ve burada Bay Struve daha açık konuşuyor. Dinleyin:

> "Silahlı ayaklanmaya ya da teknik anlamda bir devrime gelince, ancak demokratik programın kitlesel propagandası, genel silahlı ayaklanma için toplumsal-psikolojik koşulları yaratabilir. Böylece, silahlı ayaklanmayı bugünkü kurtuluş mücadelesinin kaçınılmaz taçlandırılması olarak gören bakış açısından bile —ki bu bakış açısını paylaşmıyorum—, yığınların demokratik dönüşüm düşünceleriyle donatılması temel, en zorunlu görevdir."

Bay Struve, soruna yan çiziyor. Devrimin zaferi için ayaklanmanın zorunluluğundan söz edeceği yerde, onun kaçınılmazlığından söz ediyor. Bir ayaklanma, hazırlıksız, kendiliğinden ve dağınık bir ayaklanma zaten başlamış bulunuyor. Hiç kimse onun kapsamlı ve birleşik bir halk ayaklanmasına dönüşeceği güvencesini veremez, çünkü bu hem devrimci güçlerin durumuna (ki bu ancak bizzat mücadele içinde tam olarak ölçülebilir), hem de hükümetin ve burjuvazinin tutumuna, ve tam hesaplanamayacak bir dizi başka koşula bağlıdır. Somut bir olayın olmasının mutlak kesinliği anlamında, Bay Struve'nin sorunu indirgediği kaçınılmazlıktan söz etmek anlamsızdır. Eğer devrim yandaşı olmak istiyorsanız, o zaman sözünü etmeniz gereken şey, devrimin **zaferi için** ayaklanmanın **zorunlu** olup olmadığı, aktif bir şekilde ondan yana çıkmanın, onu propaganda etmenin ve ona derhal ve enerjik bir şekilde hazırlanmanın zorunlu olup olmadığıdır. Bay Struve'nin bu farkı aslında anlaması gerekir; bir demokrat için tartışma götürmez bir hak olan örneğin genel oy hakkının gerekli olup olmadığı sorusunu, bu hakkın —bir politikacı için tartışmalı olan ve güncel olmayan— bu devrimin seyri içinde elde edilmesinin kaçınılmaz olup olmadığı sorusuyla örtmüyor. Ayaklanmanın zorunluluğu sorusuna yan çizerek Bay Struve, liberal burjuvazinin siyasi tavrının de-

rinlerde yatan özünü açığa vuruyor. Burjuvazi, birincisi, otokrasiyi ezmek yerine onunla pazarlık kesmeyi yeğler; her halükârda burjuvazi, silah elde mücadeleyi işçilerin omuzlarına yıkar (bu ikincisi). Bay Struve'nin yan çizmesinin **gerçek** anlamı budur. Onun ayaklanma zorunluluğu sorunundan, ayaklanmanın "toplumsal-psikolojik koşulları" ve ondan önceki "propaganda" sorunlarına **ricat etmesinin** nedeni budur. Tıpkı 1848 Frankfurt Parlamentosu'nda burjuva gevezelerin, sorun hükümetin silahlı gücüne karşı direnmekken, hareket silahlı mücadele yürütme "zorunluluğuna yol açmış"ken, (hazırlık döneminde gerekliliği yüz kat daha fazla olan) salt sözlü ikna, yavan burjuva eylemsizliği ve korkaklığı haline gelmişken, kararlar, bildiriler, tasarılar kaleme almakla, "kitle propagandası" yapmakla ve "toplumsal-psikolojik koşulları" hazırlamakla meşgul olmaları gibi, Bay Struve de ayaklanma sorununa yan çiziyor ve **lafların** ardına sığınıyor. Bay Struve bize, birçok sosyal-demokratın inatla görmek istemediği şeyi, yani devrimci anın, tarihteki sıradan, günlük, hazırlayıcı dönemlerden, kitlelerin duygularını, heyecanlarını ve inançlarını **eylem** içinde ifade etmek zorunda olmaları ve ifade etmeleriyle ayrıldığını açık bir biçimde gösteriyor.

Kaba devrimcilik, sözün de eylem olduğunu anlamıyor: bu önerme, **genelde** tarihe, ya da açık siyasal kitle eyleminin görülmediği tarihsel dönemlere uygulandığında, tartışma götürmez. Ne türden olursa olsun, hiçbir komplo böyle bir eylemin yerini alamaz, ya da yapay olarak böyle bir eylem yaratamaz. Kuyrukçu devrimciler, devrimci bir dönem başladığında, eski "üstyapı" tepeden tırnağa çatırdadığında, kendileri için yeni bir üstyapı yaratmakta olan sınıfların ve yığınların açık siyasi eylemi bir olgu haline geldiğinde, içsavaş başladığında —"eyleme" geçme **doğrudan şiarını** atmaksızın, **eski dönemde olduğu gibi** "söz"le yetinmenin ve genelde "psikolojik koşullar" ve "propaganda" gereğini ileri sürerek

eylemden kaçınmaya kalkışmanın yaşama yabancılık, donakalma, şarlatanlık ya da devrime ihanet ve kaçkınlık demek olduğunu anlamıyorlar. Demokratik burjuvazinin Frankfurt gevezeleri, bu tür ihanetin ya da bu türden aptalca şarlatanlığın unutulmaz tarihsel örnekleridir.

Kaba devrimcilik ile devrimcilerin kuyrukçuluğu arasındaki bu farkın Rusya'daki sosyal-demokrat hareketin tarihinden bir örnekle açıklanmasını ister misiniz? Size böyle bir açıklama verebiliriz. Henüz çok geride olmayan, ama bugün bizim için çok eski bir tarih gibi görünen 1901 - 1902 yıllarını anımsayın. Gösteriler başlamıştı. Kaba devrimcilik, "taarruz" ("Raboçeye Dyelo"[22]) yaygarası koparıyor, (eğer belleğim beni yanıltmıyorsa Berlin kaynaklı) "dilinden kan damlayan bildiriler" yayınlanıyor ve bir gazete ile tüm Rusya çapında ajitasyon yürütme fikrine "yazarların" masa başında kotarılmış bir "buluşu" diye saldırılıyordu (Nadyejdin). Devrimcilerin kuyrukçuluğu o sırada tersine, "ekonomik mücadelenin, siyasi ajitasyonun en iyi yolu" olduğu vaazında ifadesini buluyordu. Devrimci sosyal-demokrasinin tutumu neydi? O iki eğilime de saldırdı. Terörist gözboyamayı ve taarruz çığlıklarını mahkûm etti, çünkü açık kitle eyleminin yarının işi olduğunu herkes açıkça görüyordu, ya da görmek zorunda kaldı. O kuyrukçuluğu mahkûm etti ve hatta doğrudan bir halk ayaklanması şiarını bile ileri sürdü, fakat dolaysız çağrı anlamında değil (Bay Struve, o dönemde ağzımızda "isyan"a herhangi bir çağrı bulamaz), zorunlu bir mantıksal sonuç anlamında, "propaganda" anlamında (ki bu, Bay Struve'nin aklına şimdi geliyor — değerli Bay Struve'miz hep birkaç yıl geriden geliyor), şaşkın ve bezirgân burjuvazinin temsilcilerinin şimdi "asık suratla ve zamansızca" sarıldıkları o "toplumsal-psikolojik koşullar"ın hazırlanması anlamında. **O sıralar** nesnel durum propaganda ve ajitasyonu, ajitasyon ve propagandayı gerçekten öne çıkarıyordu. **O sıralar,** haftalık olarak yayınlanması ideal gibi gö-

rülen tüm Rusya çapında siyasi bir gazetede çalışma talebi, ayaklanmaya hazırlanmanın köşetaşı olarak önerilebilirdi (ve "Ne Yapmalı?"da da önerildi). **O sıralar,** doğrudan silahlı eylem **yerine** kitle ajitasyonu, terörist gözboyama **yerine** ayaklanmanın toplumsal-psikolojik koşullarını hazırlamak sloganları, devrimci sosyal-demokrasinin biricik doğru sloganlarıydı. **Şimdi** bu sloganlar olaylar tarafından aşılmış bulunuyor; hareket bunları geride bırakmıştır; bunlar "Osvobojdeniye" ikiyüzlülüğünü ve yeni "Iskra" kuyrukçuluğunu gizlemekten başka bir işe yaramayan pılıpırtılar haline gelmişlerdir!

Yoksa ben mi yanılıyorum acaba? Belki de devrim henüz başlamamıştır? Belki de sınıfların açık siyasi eylem zamanı henüz gelmemiştir? Belki de henüz içsavaş yoktur ve silahların eleştirisi, henüz eleştiri silahının **zorunlu** ve kayıtsız-şartsız ardılı, vârisi, yediemini ve gerçekleştiricisi olmamalıdır?

Bu soruları yanıtlamak için etrafınıza bakın, çalışma odanızdan sokağa bakın. Her yerde barışçıl ve silahsız yurttaş yığınlarını kurşunlayarak içsavaşı başlatan bizzat hükümet olmamış mıdır acaba? Silahlı Kara Yüzler, otokrasinin "argümanı" olarak ortaya çıkmıyorlar mı acaba? Burjuvazi —burjuvazi bile— bir vatandaş milisinin gereğini kabul etmemiş midir? Bay Struve'nin kendisi, ılımlılıkta ve nezakette kusursuz olan Bay Struve (ne yazık ki, salt soruna yan çizmek için) "devrimci eylemlerin açık karakteri" (bugün bu duruma gelmiş bulunuyoruz!) "şimdi halk kitleleri üzerinde eğitici etkide bulunmanın en önemli koşullardan biridir" demiyor mu?

Gözleri gören herkes, devrim yandaşları tarafından bugün ayaklanma sorununun nasıl konması gerektiği konusunda hiçbir kuşku taşıyamaz. Özgür basının, kitleleri bir ölçüde etkileme durumunda olan organlarında bu sorunun **üç** konuluş biçimini inceleyin.

Sorunun birinci konuluşu. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Üçüncü Kongresi'nin kararı.* Burada, genel-demokratik devrimci hareketin **daha şimdiden** silahlı ayaklanma **zorunluluğuna yol açtığı** açıkça kabul ve ilan edilmektedir. Proletaryanın ayaklanma

---

* *Tam metin şöyledir:*

"1) Durumu itibariyle en ileri ve biricik tutarlı-devrimci sınıf olan proletaryanın, bu vasıfla Rusya'daki genel-demokratik devrimci harekette önderliği gerçekleştirme misyonuna sahip olduğu;

2) bu hareketin şu anda, daha şimdiden bir silahlı ayaklanma zorunluluğuna yol açmış olduğu;

3) proletaryanın bu ayaklanmaya kaçınılmaz olarak en enerjik bir şekilde katılacağı ve bu katılımın Rusya'da devrimin yazgısını belirleyeceği;

4) proletaryanın bu devrimde önderliği, ancak onun mücadelesini sadece ideolojik olarak değil, aynı zamanda pratik olarak da yöneten Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin bayrağı altında yekpare ve bağımsız bir siyasi güç olarak birleşirse gerçekleştirebileceği;

5) ancak ve yalnız bu önderliğin gerçekleştirilmesinin, proletaryaya burjuva-demokratik Rusya'nın mülk sahibi sınıflarına karşı sosyalizm uğruna mücadele için en elverişli koşulları sağlayabileceği düşüncesiyle —

RSDİP III. Kongresi, proletaryayı silahlı ayaklanma yoluyla otokrasiye karşı dolaysız mücadele için örgütleme görevinin, içinde bulunduğumuz devrimci anda Parti'nin en önemli ve ertelenemez görevlerinden biri olduğu görüşündedir.

Bu nedenle Kongre, tüm Parti örgütlerine şu direktifi verir:

a) proletaryaya, propaganda ve ajitasyon yoluyla, önümüzdeki silahlı ayaklanmanın sadece siyasi anlamını değil, aynı zamanda bu ayaklanmanın pratik-örgütsel yanını da kavratmak;

b) bu propaganda ve ajitasyonda, ayaklanmanın başlangıcında ve seyri sırasında büyük öneme sahip olabilecek siyasi kitle grevlerinin rolünün açıklamak;

c) proletaryayı silahlandırmak ve aynı zamanda silahlı ayaklanmanın ve bu ayklanmanın doğrudan önderliğinin planlanması için en enerjik önlemleri almak ve gerekli olduğu ölçüde, bu amaçla parti fonksiyonerlerinden özel gruplar kurmak." (yazarın 1907 baskısına notu.)

için örgütlenmesi, Parti'nin özsel, başta gelen ve **zorunlu** görevlerinden biri olarak gündemde yer almıştır. Proletaryanın silahlandırılması ve ayaklanmaya doğrudan önderlik etme olanağının güvence altına alınması için en enerjik önlemlerin alınması direktifi verilmiştir.

Sorunun ikinci konuluşu: "Rus Meşrutiyetçilerinin önderi" (Bay Struve, "Frankfurter Zeitung" gibi Avrupa burjuvazisinin çok etkin bir organı tarafından kısa süre önce böyle adlandırılıyordu) ya da Rus ilerici burjuvazisinin önderinin "Osvobojdeniye"deki ilkesel makalesi. Ayaklanmanın kaçınılmazlığı görüşünü paylaşmıyor. Gizlilik ve başkaldırma, akla aykırı devrimciliğin özgül yöntemleridir. Cumhuriyetçilik bir uyuşturma yöntemidir. Silahlı ayaklanma aslında salt teknik bir sorundur, oysa "temel, en gerekli olan", kitle propagandası ve toplumsal-psikolojik koşulların hazırlanmasıdır.

Sorunun üçüncü konuluşu. Yeni Iskracı Konferans'ın kararı. Görevimiz ayaklanmayı hazırlamaktır. Planlı bir ayaklanma olanağı söz konusu değildir. Ayaklanma için elverişli koşullar hükümetin dezorganizasyonuyla, ajitasyonumuzla ve örgütümüzle yaratılır. Ancak ondan sonra "teknik savaş hazırlıkları azçok ciddi bir önem kazanabilir."

Hepsi bu mu? Evet, hepsi bu! Ayaklanmanın zorunlu hale gelip gelmediğini, proletaryanın yeni-Iskracı önderleri henüz bilmiyorlar. Proletaryayı dolaysız mücadele için örgütleme görevinin ertelenemeyecek olup olmadığı bunlar için henüz açık değildir. En enerjik önlem çağrısı yapmaya gerek yoktur; bu önlemlerin "azçok ciddi" bir önem "kazanabileceği" koşulların neler olduğunu genel çizgileriyle açıklamak (1905'te, 1902'de değil) çok daha önemlidir...

Yeni Iskracı yoldaşlar, Martinovculuğa çarkedince nerelere düştüğünüzü görüyor musunuz? Siyasal felsefenizin, "Osvobojdeniye" felsefesinin taklidi olduğunu, (iradeniz dışında ve farkında

olmaksızın) monarşist burjuvazinin kuyruğuna takıldığınızı kavrıyor musunuz? Eski nakaratları yinelemek ve safsatacılıkta yetkinleşmekle meşgulken —Peter Struve'nin unutulmaz makalesinin unutulmaz sözleriyle konuşursak— "devrimci **eylemlerin** açık karakteri şimdi halk kitleleri üzerinde eğitsel etkide bulunmak için en önemli koşullardan biridir" şeklindeki olguyu gözden kaçırdığınız şimdi sizin için açık mı?

9

DEVRİM SIRASINDA AŞIRI MUHALEFET PARTİSİ OLMAK NE DEMEKTİR?

Geçici hükümet üzerine karara dönelim. Yeni Iskracıların taktiğinin devrimi ilerletmediğini —aldıkları kararla bu olanağı yaratmak istemişlerdi—, tersine gerilettiğini gösterdik. Tam da bu taktiğin, tutarsız burjuvaziye karşı mücadelede sosyal-demokrasinin **elini-kolunu bağladığını** ve burjuva demokrasisi içinde erimekten onu korumadığını gösterdik. Yanlış öncüllerden hareket eden kararın yanlış sonuçlara vardığı da açıktır:

> "Bu nedenle sosyal-demokrasi önüne geçici hükümette iktidarı ele geçirme ya da iktidarı paylaşma hedefini koymamalı, bilakis aşırı devrimci muhalefet partisi olarak kalmalıdır."

Bu sonucun, hedef koyma ile ilgili olan ilk yarısını ele alalım. Yeni Iskracılar, sosyal-demokrat faaliyetin önüne devrimin Çarlık üzerinde tayin edici zaferi hedefini koyuyorlar mı? Evet, koyuyor-

lar. Tayin edici zaferin koşullarını formüle etmeyi beceremiyorlar ve "Osvobojdeniye"nin formülasyonuna kapılıyorlar, fakat sözünü ettiğimiz hedefi koyuyorlar. Devamla: Geçici hükümeti ayaklanmaya bağlıyorlar mı? Evet, doğrudan bağlıyorlar, zira geçici hükümetin "muzaffer halk ayaklanmasından çıkacağını" söylüyorlar. Son olarak, önlerine ayaklanmayı yönetme hedefini koyuyorlar mı? Evet; gerçi Bay Struve gibi ayaklanmanın zorunlu ve ertelenemez bir mesele olduğunu kabul etmekten kaçınıyorlar ama, Bay Struve'den farklı olarak aynı zamanda şunu söylüyorlar:

> "Sosyal-demokrasi ayaklanmayı kendi etkisi, **kendi yönetimi altına almaya** ve ondan işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda yararlanmaya çaba göstermektedir."

Son derece mantıklı geliyor, öyle değil mi? Önümüze, hem proleter hem de **proleter olmayan** kitlelerin ayaklanmasını kendi etkimiz, kendi önderliğimiz altına alma ve ondan kendi çıkarlarımız doğrultusunda yararlanma **hedefini** koyuyoruz. Dolayısıyla önümüze, ayaklanmada hem proletaryayı, hem de devrimci burjuvaziyi ve küçük burjuvaziyi ("proleter olmayan gruplar") yönetmek, yani ayaklanmanın yönetimini devrimci burjuvaziyle **"paylaşmak"** hedefini koyuyoruz. Hedefimiz, geçici hükümetin (bu "muzaffer bir ayaklanmadan çıkacaktır") kurulmasına yol açacak olan ayaklanmanın **zaferidir. Bu nedenle**... bu nedenle, önümüze Geçici Devrimci Hükümet'te iktidarı ele geçirme hedefini —ve iktidarı paylaşma hedefini de— koymamalıyız!!

Dostlarımız kesinlikle yönlerini şaşırmışlar. Ayaklanma sorununu kaçamaklarla geçiştiren Bay Struve'nin bakış açısıyla, bu ertelenemez göreve koyulmaya çağıran devrimci sosyal-demokrasinin bakış açısı arasında yalpalıyorlar. Geçici Devrimci Hükümet'e her türlü katılımı prensip olarak proletaryaya ihanet olarak mahkûm eden anarşizmle, böyle bir katılım için ayaklanmada sos-

yal-demokrasinin yönetici etkisinin güvence altına alınmış olması koşulunu arayan Marksizm arasında yalpalıyorlar.* Bağımsız bir tutumları yok; ne Çarlıkla pazarlık kesmek isteyen ve bu yüzden ayaklanma sorununu geçiştirmek, bu soruna yan çizmek zorunda olan Bay Struve'nin tutumu, ne de her türden "tepeden eylem"i ve burjuva devrimine her türlü katılımı mahkûm eden anarşistlerin tutumu. Yeni Iskracılar Çarlıkla uzlaşmayı Çarlık üzerinde zaferle karıştırıyorlar. Burjuva devrimine katılmak istiyorlar. Martinov'un "İki Diktatörlük"ünden biraz öteye geçmiş durumdalar. Hatta, halk ayaklanmasına önderlik etmekle bile hemfikirler, fakat sadece, zaferden sonra derhal (ya da zaferden hemen önce mi?) bu önderlikten vazgeçmek, yani **zaferin meyvelerinden yararlanmamak,** bunun yerine bunları **tümüyle ve bütünüyle burjuvaziye** terketmek için. Buna da "ayaklanmadan işçi sınıfı yararına yararlanmak" diyorlar...

Bu karışıklık üzerinde daha fazla durmaya değmez. Bu karışıklığın, "... aşırı devrimci muhalefet partisi olarak kalmak" formülasyonundaki **kaynağını** incelemek daha faydalıdır:

Burada uluslararası devrimci sosyal-demokrasinin ünlü ilkelerinden biri var önümüzde. Tamamen doğru bir ilke. O, parlamenter ülkelerde revizyonizmin ya da oportünizmin tüm düşmanlarının beylik sözü haline gelmiştir. "Parlamenter budalalığın", Millerandizmin, Bernsteincılığın ve Turati türünden İtalyan reformizminin meşru ve zorunlu reddedilişi olarak genel kabul görmüştür. Uslu yeni Iskracılarımız bu mükemmel tezi ezberlemişlerdir ve bunu büyük bir gayretle... **gayet yersizce** kullanıyorlar. Parlamenter mücadele kategorileri, parlamentonun mevcut olmadığı koşullar için yazılan kararlara alınıyor. Hiç kimsenin ciddi olarak **ayaklanmadan** söz etmediği bir politik durumun yansıması ve ifadesi olan

* *Bkz. "Proletari" No. 3, "Geçici Devrimci Hükümet Üzerine", ikinci makale (Bütün Eserler, cilt VII, s. 438. —Alm. Red.)*

"muhalefet" kavramı, gayet anlamsız bir biçimde, ayaklanmanın **başlamış** olduğu ve bütün devrim yanlılarının ayaklanmanın önderliği üzerine düşünüp konuştuğu bir duruma uygulanıyor. Daha önceden olduğu yerde, yani "tabandan" eylemde **"kalma"** isteği, **tam da** devrimin, muzaffer bir ayaklanma halinde **tepeden** eylem zorunluluğu sorusunu ortaya attığı **bir zamanda** gürültü ve şamatayla açıklanıyor.

Hayır, yeni Iskracılarımızın hiç şansı yok! Doğru sosyal-demokrat bir ilkeyi formüle ettiklerinde bile, onu doğru uygulamayı bilmiyorlar. Devrimin başladığı, parlamentonun bulunmadığı ve içsavaşın, ayaklanma patlamalarının olgu haline geldiği bir durumda, parlamenter mücadelenin kavram ve ifadelerinin nasıl değiştiklerini ve karşıtlarına dönüştüklerini düşünmemişlerdir. Şimdi söz konusu olan koşullar altında, değişiklik tasarılarının sokak gösterileriyle sunulduğunu, soru önergelerinin silahlı yurttaşların saldırı eylemleriyle verildiğini ve hükümete karşı muhalefetin, hükümeti şiddet yoluyla devirmek biçiminde yapıldığını kavramıyorlar.

Tıpkı halk destanımızdaki doğru öğütleri hiç yeri değilken yineleyen kahraman gibi, Martinov'un öğrencileri de, doğrudan çarpışmaların başladığını kendilerinin de kabul ettikleri yerde barışçıl parlamentarizm derslerini yineliyorlar. "Devrimin tayin edici zaferi"ne ve "halk ayaklanması"na işaretle başlayan bir kararda, daha sonra gösterişli bir ifadeyle "aşırı muhalefet" şiarının ileri sürülmesinden daha tuhaf bir şey olamaz!! Ayaklanma döneminde "aşırı muhalefet" olmanın ne anlama geldiğini bir düşünün baylar! Bunun anlamı hükümetin yüzünü açığa çıkarmak mı, yoksa onu devirmek mi? Bunun anlamı, hükümete karşı oy kullanmak mı, yoksa onun askeri güçlerini açık savaşta yenilgiye uğratmak mı? Bunun anlamı, hükümete devlet hazinesini doldurmayı reddetmek mi, yoksa ayaklanmanın gereksinimleri için, işçilerin ve köylüle-

rin silahlandırılması için, Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması için kullanmak üzere bu devlet hazinesini devrimci yoldan ele geçirmek mi? "Aşırı muhalefet" kavramının sadece olumsuz eylemleri —yüzünü açığa çıkarma, karşı oy kullanma, reddetme gibi— ifade ettiğini anlamaya başlamadınız mı hâlâ baylar? Peki neden? Çünkü bu kavram sadece parlamenter mücadeleyle ilgilidir, hem de hiç kimsenin "tayin edici zafer"i dolaysız mücadele hedefi olarak ileri sürmediği bir dönemde. Politik olarak ezilen halkın zafer uğruna çılgınca mücadelede tüm çizgi boyunca kararlı saldırısının başladığı anda, meselenin bu açıdan kökten değiştiğini anlamaya başlamadınız mı?

İşçiler, ertelenemez ayaklanma meselesini enerjik biçimde ele almanın gerekli olup olmadığını soruyorlar. Başlamış ayaklanmanın muzaffer olması nasıl sağlanmalı? Zaferden nasıl yararlanmalı? Zaferden sonra hangi program uygulanabilir ve uygulanmalı? Marksizmi derinleştiren yeni Iskracılar yanıt veriyorlar: aşırı devrimci muhalefet partisi olarak kalmalı... Bu şövalyeleri darkafalılık üstatları olarak adlandırırken haklı değil miydik?

10

"DEVRİMCİ KOMÜNLER" VE PROLETARYA VE KÖYLÜLÜĞÜN DEVRİMCİ-DEMOKRATİK DİKTATÖRLÜĞÜ

Yeni Iskracılarm Konferansı, yeni "Iskra"nın içine düştüğü anarşist konumda ("tabandan ve tepeden" değil, sadece "tabandan" eylem) ısrar etmedi. Ayaklanmanın olanaklı, fakat zaferin ve Geçici Devrimci Hükümet'e katılmanın imkansız olduğu iddiasının anlamsızlığı apaçıktı. O nedenle karar, sorunun Martinov ve Martovcu çözümüne bazı kayıtlar ve sınırlamalar getirdi. Kararın aşağıya aldığımız bölümünde yer alan bu kayıtlara bakalım:

> "Sadece ayaklanmanın daha da yayılmasını teşvik etmek ve hükümeti dezorganize etmek amacıyla, şu ya da bu kentte, şu ya da bu bölgede iktidarın yer yer ve kısa süreli ele geçirilmesinin ve devrimci komünlerin kurulmasının amaca uygunluğu, bu taktikle ("aşırı devrimci muhalefet partisi olarak kalmak") elbette en ufak biçimde dışlanmaz."

Eğer durum buysa, bu sadece tabandan değil, tepeden eylemin de prensipte kabul edilmesi anlamına gelir. Dolayısıyla L. Martov'un "Iskra"daki (No. 93) ünlü tefrikasında ileri sürülen düstur bir kenara atılır ve "Vperyod" gazetesinin sadece "tabandan" değil, aynı zamanda "tepeden" de eylem taktiğinin doğru olduğu kabul edilir.

Ayrıca, iktidarın (yer yer ve geçici vs. de olsa) ele geçirilmesi, açıktır ki —sadece tek başına sosyal-demokrasinin ve sadece tek başına proletaryanın değil— katılımı öngörür. Bu, demokratik devrimde —sadece tek başına proletaryanın değil— çıkarı olmaktan ve aktif katılımdan çıkan bir sonuçtur. Bu, incelediğimiz kararın girişinde dendiği gibi, ayaklanmanın bir "halk ayaklanması" olmasından, bu ayaklanmaya "proleter olmayan grupların" da (Konferansçıların ayaklanma üzerine kararında böyle ifade edilmiştir), yani burjuvazinin de katılmasından çıkan bir sonuçtur. Dolayısıyla, sosyalistlerin küçük-burjuvaziyle birlikte bir Geçici Devrimci Hükümet'e her türlü katılımının işçi sınıfına ihanet olduğu ilkesi, "Vperyod"un talep ettiği gibi, **Konferans tarafından bir yana atılmıştır.** Bir "ihanet", ilgili olay sadece yer yer meydana geldiği, geçici olduğu, bazı bölgeleri kapsadığı için ihanet olmaktan çıkmaz. Dolayısıyla, Geçici Devrimci Hükümet'e katılmanın kaba bir Jaurèsizmle eş tutulması, "Vperyod"un talep ettiği gibi, Konferans tarafından **bir yana atılmıştır.** Bir hükümet, iktidarı birçok kenti değil sadece bir kenti, birçok bölgeyi değil sadece bir bölgeyi kapsıyor diye, ya da başka bir adı olduğu için hükümet olmaktan çıkmaz. Demek ki böylece yeni "Iskra"nın vermeye çalıştığı haliyle **sorunun ilkesel konuluşu Konferans tarafından bir yana atılmıştır.**

Şimdi de, prensipte kabul edilen devrimci hükümetlerin kurulması ve bunlara katılım hususunda Konferans'ın ileri sürdüğü kısıtlamaların akla uygun olup olmadığına bakalım. "Episodik" kav-

rarnı ile "geçici" kavramının birbirinden nerede ayrıldığını anlamıyoruz. Korkarız, bu yabancı ve "yeni" sözcükle sadece, berrak bir düşüncenin olmayışı gizlenmektedir. "Daha derin" gibi **görünüyor,** fakat gerçekte daha karanlık ve karışık. Bir kentte ya da bir bölgede "iktidarın" yer yer "ele geçirilmesinin" "amaca uygunluğu" ile tüm ülkenin Geçici Devrimci Hükümet'ine katılma arasında nasıl bir fark var? Bu kentler arasında 9 Ocak'ın gerçekleştiği Petersburg gibi bir kent yok mu? Bölgeler arasında birçok devletten daha büyük olan Kafkasya yok mu? Bölgeyi bir yana bırakalım, bir tek kentte bile "iktidarı ele geçirdiğimiz"de, hapisaneler, polis, devlete ait kurumların vs. idaresi (bir zamanlar yeni "Iskra"nın epeyce başını ağrıtmıştı) gibi sorunlarla karşı karşıya kalmayacak mıyız? Elbette hiç kimse, eğer güç yetmezse, eğer ayaklanma tam zafer kazanmazsa, yani zafer askıdaysa, yer yer, kent kent ve başka Geçici Devrimci Hükümetlerin mümkün olduğunu reddetmek istemiyor. Fakat bunun yeri burası mı baylar? Kararın başında bizzat kendiniz "devrimin tayin edici zaferi"nden, "muzaffer bir halk ayaklanması"ndan söz etmiyor musunuz?? Ne zamandan beri sosyal-demokratlar anarşistlerin işini devraldılar: Proletaryanın dikkatini ve hedeflerini dağıtmak, onun dikkatini genele, bütünlüklüye, tüme ve tama değil, "kısmi"ye yöneltmek? Bir kentte "iktidarın ele geçirilmesi"ni öngörürken, bizzat kendiniz "ayaklanmanın", af buyurun, bir başka kente —bütün kentlere, diye umabilir miyiz?— "yayılması"ndan söz ediyorsunuz. Vardığınız sonuçlar, baylar, öncülleriniz kadar sallantılı ve tesadüfi, çelişkili ve karışıktır. RSDİP 3. Kongresi, genelde Geçici Devrimci Hükümet sorununa ayrıntılı ve berrak bir yanıt vermiştir. Bu yanıt bütün yerel geçici hükümetleri de kapsamaktadır. Fakat Konferans'ın yanıtı, yapay ve keyfi bir biçimde sorunun bir **bölümünü** bütünden ayırarak sorunun tümüne (son derece başarısız biçimde) **yan çizmekte** ve karışıklık yaratmaktadır.

"Devrimci komünler" ne demektir? Bu kavram "Geçici Devrimci Hükümet" kavramından farklı mıdır? Eğer farklıysa, bu fark ne? Bunu Konferansçı baylarımız da bilmiyor. Devrimci düşüncedeki karışıklık, hep olduğu gibi, onları **devrimci lafazanlığa** götürüyor. Evet, sosyal-demokrasinin temsilcilerinin bir kararında "devrimci komün" söylemi devrimci lafazanlıktır, başka bir şey değil. Marx, **miadını doldurmuş bir geçmişten kalma** "sembolik" adlarla geleceğin görevlerinin gizlenmesini sık sık mahkûm etmiştir. Tarihte rolünü oynayıp bitirmiş olan heyecan verici bir ad, böyle bir durumda boş ve zararlı bir yaldıza, boş bir yankıya dönüşür. Geçici Devrimci Hükümet'in kurulmasını **hangi amaçla** istediğimizi ve şimdiden başlamış bulunan halk ayaklanmasının zafere ulaşması halinde hükümet üzerinde kesin bir etkiye sahip olduğumuzda hangi dönüşümleri gerçekleştireceğimizi işçilere ve tüm halka berrak ve iki anlama gelmez bir şekilde anlatmalıyız. Politik önderlerin karşı karşıya oldukları sorunlar bunlardır.

RSDİP 3. Kongresi bu soruları mutlak bir berraklıkla yanıtlamış ve bu dönüşümlerin tam bir programını vermiştir: Partimizin asgari programı. Oysa "komün" sözcüğü herhangi bir yanıt vermemekte ve uzaktan gelen... ya da boş bir tınıyla kafaları karıştırmaktadır. Bizim için 1871 Paris Komünü ne kadar değerliyse, yanlışlarını ve özel koşullarını incelemeden ona dayanmak da o kadar uygunsuzdur. Böyle yapmak, Engels'in alaya aldığı, (1874 yılındaki "Manifesto"larında) Komün'ün her hareketi önünde saygıyla eğilen Blanquistlerin tatsız örneğini yinelemek olur.[23] Kararda adı geçen **bu** "devrimci komün" konusunda soru soran işçiye Konferansçı ne söyleyecektir? Söyleyebileceği tek şey, tarihte bu adla bilinen bir işçi hükümeti olduğu, bu hükümetin o dönemde demokratik devrimle sosyalist devrimin unsurlarını birbirinden ayıracak yetenekte ve durumda olmadığı, cumhuriyet için mücadelenin görevleri ile sosyalizm için mücadelenin görevlerini birbirine karış-

tırdığı, Versay'a karşı enerjik bir askeri saldırı düzenleme görevini başaramadığı, ve Fransa Bankası'na el koymama hatasını vs. işlediği*dir. Kısacası, —ister Paris* Komünü'ne, ister başkasına dayanıyor olun— yanıtınız şu olacaktır: Bu hükümet, **bizimkinin olmaması gerektiği** gibi bir hükümetti. Gerçekten güzel bir yanıt! Bir kararda Parti'nin pratik programı konusunda hiçbir şey söylemeyip, son derece yersiz biçimde *tarih* dersi vermeye başlandığında, bu bir incil yorumcusunun ukalâlığını anımsatmaz mı, bir devrimcinin çaresizliğini kanıtlamaz mı? Burada tam da boşuna bize mal edilmek istenen hata: hiçbir "Komün" tarafından ayırt edilmeyen, demokratik devrimle sosyalist devrimi birbirine karıştırma hatası kendini göstermiyor mu?

(Gayet yakışık almaz biçimde komün olarak adlandırılan) geçici hükümetin hedefi, "sadece", ayaklanmayı yaygınlaştırmak ve hükümeti dezorganize etmek olarak saptanmaktadır. "Sadece" sözcüğü, sözcüğün gerçek anlamında bütün öteki görevleri dışlamaktadır ve "sadece tabandan" saçma teorisinin bir yankısıdır. Tüm diğer görevlerin böylesine dışlanması yine bir başka miyopluk ve düşüncesizliktir. "Devrimci komün", yani devrimci hükümet, tek kentte de olsa, kaçınılmaz olarak (geçici, "yer yer, episodik" de olsa) devletin **bütün** işlerini yerine getirmek zorundadır. Burada devekuşu politikası izlemek akılsızlığın dikalasıdır. Bu hükümet hem sekiz saatlik işgününü yasal olarak emretmek ve fabrikalarda işçi müfettişliği kurmak, hem de parasız genel eğitimi, yargıçların seçilmesini sağlamak, köylü komiteleri kurmak vs. zorunda olacaktır — kısacası, mutlaka bir dizi reformlar yapmak zorunda kalacaktır. Bu reformları "ayaklanmanın yayılmasını teşvik etmek" kavramı içine sokmak istemek, sözcük oyunu yapmak ve açıklığın en fazla gerekli olduğu bir konuda kasıtlı olarak karışıklık yaratmak demektir.*

---

* *Bu konuda ayrıca bkz. Lenin, 12 Ciltte Seçme Eserler Cilt 3, 10. sayfadaki not —Alm. Red. (Lenin, 12 Ciltte Seçme Eserler Cilt 3, 10. sayfadaki not —İnter Yayınları)*

*

Yeni-Iskracıların kararının son bölümü, Partimizde yeniden ortaya çıkan "Ekonomizm"in ilkesel eğilimlerinin eleştirisine yeni bir şey getirmiyor, yukarıda söylenenleri ise biraz farklı bir açıdan örnekliyor.

İşte bu bölüm:

> "Sosyal-demokrasi sadece bir durumda, yani devrimin, sosyalizmin gerçekleşmesi için koşulların daha şimdiden belli (?) bir olgunluğa erişmiş olduğu Batı Avrupa'nın gelişmiş ülkelerine sıçraması durumunda, kendi inisiyatifine dayanarak çabalarını iktidarın ele geçirilmesine ve olabildiğince uzun süre elde tutulmasına yöneltmelidir. Bu durumda Rus devriminin kısıtlı tarihsel sınırları önemli ölçüde genişleyebilir, ve sosyalist dönüşümler yoluna girme olanağı doğacaktır.
>
> Tüm devrimci dönemin seyri içinde, Sosyal-Demokrat Parti'ye, devrimci olayların nöbetleşe değişmesiyle birbirinin yerini alacak olan bütün hükümetler karşısında aşırı devrimci muhalefet konumunu koruma hedefini güden bir taktik uygulamakla sosyal-demokrasi, kendi eline düşer düşmez (??) hükümet gücünden yararlanmaya da en iyi biçimde hazırlanabilecektir."

Buradaki temel düşünce, "Vperyod"un, sosyal-demokrasinin ve demokratik devrimin tam zaferinden, yani proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden (Martinov gibi) korkmamamız gerektiği, çünkü böyle bir zaferin bize Avrupa'yı ayağa kaldırma olanağı vereceği, ve Avrupa'nın sosyalist proletaryasının o zaman, burjuvazinin boyunduruğunu attıktan sonra, bu kez sosyalist devrimi yapmak için bize yardım edeceğini söyleyerek defalarca formüle etmiş olduğu düşüncenin aynısıdır. Fakat bu düşüncenin, Yeni Iskracıların elinde ne kadar bozulduğuna bakın. Tek tek ayrıntılarla uğraşmak istemiyoruz: iktidarı ele geçirme tak-

tiğini zararlı bulan bilinçli bir partinin eline iktidarın "düşebilmesi" saçmalığıyla; Avrupa'da koşulların sosyalizm için belli bir olgunluk düzeyine ulaşmış olmak değil, bir bütün olarak olgunlaşmış olduğuyla; ya da Parti programımızın sosyalist değişiklikler gibi birşey değil, sadece sosyalist devrimi tanıdığıyla uğraşmak istemiyoruz. "Vperyod"un düşünce silsilesiyle kararınki arasındaki esas ve temel farkı ele alalım. "Vperyod" Rusya'nın devrimci proletaryasının önüne aktif bir görev koyuyordu: Demokrasi uğruna mücadelede zafer kazanmak ve bu zaferden devrimi Batı Avrupa'ya taşımak için yararlanmak. Karar ise bizim "tayin edici zafer"imizle ("Iskra"nın anladığı anlamda değil), Avrupa'daki devrim arasındaki ilişkiyi anlamıyor ve bu yüzden de proletaryanın görevlerinden, **onun** zafer perspektiflerinden değil, bir bütün olarak olanakların birinden söz ediyor: "Devrim ... sıçrayacak olursa"... "Vperyod" doğrudan ve kesin biçimde, toplumsal gelişmenin şimdiki aşamasında nelerin derhal gerçekleştirilebileceğini ve sosyalizm için mücadelenin demokratik önkoşulları olarak nelerin öncelikle gerçekleştirilmesi gerektiğini gözönüne alarak, "hükümet gücü"nden proletaryanın çıkarları doğrultusunda nasıl "yararlanılabileceği"ne ve yararlanılması gerektiğine işaret etmiştir — ve bu işaretler RSDİP 3. Kongresi kararına alınmıştır. Burada da karar, "... yararlanmaya hazırlanabilecektir" deyip, bunun **nasıl** yapılacağını, buna **nasıl** hazırlanılacağını ve bundan **nasıl** yararlanılacağını belirtme durumunda olmadığı için, umutsuzca geri kalmaktadır. Örneğin yeni Iskracıların, Parti içindeki yönetici konumdan "yararlanmaya" "hazırlanabilecekleri"ne eminiz, fakat mesele, yararlanma ve hazırlanma hususunda şimdiye kadarki deneyimlerinin, onların imkânı gerçeklik kılmasına fazla umut vermediğidir...

"Vperyod" "iktidarı elde tutma" gerçek "olanağı"nın nerede yattığını gayet açık belirtti: proletarya ve köylülüğün devrimci-de-

mokratik diktatörlüğünde, onların karşı-devrimin tüm güçleri üzerinde üstünlük sağlayacak durumda olan ortak kitle gücünde, ve onların çıkarlarının **demokratik** dönüşümlerde kaçınılmaz olarak çakışmasında. Konferans kararı bu hususta da olumlu bir şey vermiyor, sadece bu soruna yan çiziyor. Rusya'da iktidarı elde tutma olanağı, bizzat Rusya'daki toplumsal güçlerin bileşimine bağımlı olmak gerekir, bugün ülkemizde cereyan etmekte olan demokratik devrimin koşullarına bağımlı olmak zorundadır. Avrupa'da proletaryanın zaferi (ve devrimin Avrupa'ya taşınmasından proletaryanın zaferine kadar daha epeyce bir yol vardır) ise Rus burjuvazisinin amansızca bir karşı-devrimci mücadelesine yol açacaktır. Yeni Iskracıların kararı, RSDİP 3. Kongresi'nde önemi değerlendirilmiş olan bu karşı-devrimci güç hakkında tek söz etmemektedir. Cumhuriyet ve demokrasi uğruna mücadelede proletaryanın dışında köylülüğe de dayanacak durumda olmasaydık, o zaman "iktidarı elde tutma" davası umutsuz bir dava olurdu. Fakat bu dava umutsuz değilse, "Çarlık üzerinde tayin edici zafer" böyle bir olanak sunuyorsa, o zaman bu olanağa işaret etmek, bunu gerçekliğe dönüştürmek için aktif çağrı yapmak, sadece devrimin Avrupa'ya taşınması **hali için** değil, aynı zamanda taşınması **amacıyla** da pratik şiarlar ileri sürmek zorundayız. Sosyal-demokrasinin kuyrukçularında "Rus devriminin kısıtlı tarihsel sınırları"na yapılan atıf sadece, bu demokratik devrimin görevleri ve bu devrimde proletaryanın önder rolü hakkındaki kavrayışın kısıtlılığının üstünü örtmektedir!

"Proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü" şiarına karşı itirazlardan biri, diktatörlüğün bir "irade birliği"ni ("Iskra" No. 95) öngörüyor olması, oysa proletaryanın küçük-burjuvaziyle bir irade birliğine sahip olamayacağıdır. Bu itiraz çürüktür, çünkü "irade birliği" kavramının soyut, "metafizik" bir yorumuna dayanmaktadır. İradenin bir açıdan ortak, bir başka açıdan ortak olmadığı durumlar vardır. Sosyalizm sorunlarında ve sosya-

lizm uğruna mücadelede irade birliğinin bulunmayışı, demokratizm sorunlarında ve cumhuriyet uğruna mücadelede irade birliğinin varlığını dıştalamaz. Bunu unutmak, demokratik devrimle sosyalist devrim arasındaki mantıki ve tarihi farkı unutmak demektir. Bunu unutmak, demokratik devrimin niteliği itibariyle **tüm halkı** kapsadığını unutmak demektir; madem ki "tüm halkı"kapsıyor, o zaman "irade birliği" de **vardır,** ve bu da, bu devrim tüm halkın gereksinimlerini ve taleplerini gerçekleştirdiği ölçüde. Demokratizm sınırlarının ötesinde proletarya ile köylü burjuvazinin irade birliğinden söz edilemez. Bunlar arasında sınıf mücadelesi kaçınılmazdır, fakat demokratik cumhuriyet zemininde bu mücadele, halkın **sosyalizm için** en şiddetli ve en geniş mücadelesi olacaktır. Proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünün de, dünyadaki her şey gibi, bir geçmişi ve bir geleceği vardır. Onun geçmişi otokrasidir, serfliktir, monarşidir, ayrıcalıklardır. Bu geçmişe karşı mücadelede, karşı-devrime karşı mücadelede proletarya ve köylülüğün "irade birliği" mümkündür, çünkü çıkar birliği vardır.

Onun geleceği ise özel mülkiyete karşı mücadeledir, ücretli işçinin işverene karşı mücadelesidir, sosyalizm için mücadeledir. Burada bir irade birliği imkânsızdır.* Burada önümüzdeki yol, otokrasiden cumhuriyete değil, küçük-burjuva demokratik cumhuriyetten sosyalizme uzanır.

Somut tarihsel durumda geçmişin ve geleceğin unsurları elbette iç içe geçer, iki yol kesişir. Ücretli emek ve onun özel mülkiyete karşı mücadelesi otokratik rejimde de vardır, hatta bu mücadelenin başlangıcı serfliğe kadar uzanır. Fakat bu, bizim gelişmenin belli-başlı dönemlerini mantıki ve tarihi olarak birbirinden ayırmamızı

* *Özgür bir rejim altında daha da hızlı ve yaygın cereyan edecek olan kapitalizmin gelişmesi, irade birliğine hızla son verecektir; karşı-devrim ve gericilik ne kadar çabuk ezilirse, o kadar hızlı.*

kesinlikle engellemez. Hepimiz burjuva devrimiyle sosyalist devrimi karşı karşıya koyarız, hepimiz bunları mutlaka en sıkı bir şekilde birbirinden ayırma zorunluluğunda ısrar ederiz; fakat tarihte bu iki devrimin tek tek kısmi unsurlarının iç içe geçtiği yadsınabilir mi hiç? Avrupa'daki demokratik devrimler döneminde bir dizi sosyalist hareket ve sosyalist girişimlerin olduğunu bilmiyor muyuz? Ve Avrupa'da gelecekteki sosyalist devrim, demokrasi hususunda tamamlanmamış daha çok, pekçok şeyi tamamlamak zorunda kalmayacak mı?

Bir sosyal-demokrat bir an için bile, proletaryanın sosyalizm için sınıf mücadelesinin, en demokratik ve en cumhuriyetçi burjuvaziye ve küçük-burjuvaziye karşı da yürütüleceğini unutmamalıdır. Bu konuda hiçbir kuşku olamaz. Buradan, ayrı, bağımsız, tamamen sınıf esasına göre kurulmuş bir sosyal-demokrasi partisinin mutlak zorunlu olduğu sonucu çıkar. Buradan, burjuvaziyle birlikte "ortak darbe vurma" taktiğimizin geçici karakteri ve "müttefikini düşmanı gibi kollama" vs. yükümlülüğü çıkar. Bütün bunlar da her türlü kuşkunun ötesindedir. Fakat buradan, süreksiz ve geçici nitelikte de olsa bugün güncel olan görevleri unutmak, görmezden gelmek ya da küçümsemek gibi bir sonuç çıkarmak gülünç ve gericidir. Otokrasiye karşı mücadele, sosyalistler için süreksiz ve geçici bir görevdir, fakat bu görevin her türlü görmezden gelinmesi ya da ihmal edilmesi, sosyalizme ihanet ve gericiliğe hizmetle eşanlamlıdır. Proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü, hiç kuşkusuz, sosyalistlerin süreksiz, geçici bir görevidir, fakat demokratik devrim döneminde bu görevin sadece görmezden gelinmesi bile doğrudan gericiliktir.

Somut politik görevler, somut duruma uygun saptanmalıdır. Her şey görelidir, her şey akıp gider, her şey değişir. Alman sosyal-demokrasisi programında cumhuriyet talebine yer vermiyor. Orada durum öyledir ki, cumhuriyet sorununu pratikte sosyalizm sorunundan ayırmak neredeyse imkânsızdır (Engels 1891 yılında

Erfurt Program taslağına ilişkin notlarında Almanya için de cumhuriyetin ve cumhuriyet uğruna mücadelenin öneminin küçümsenmesine karşı uyarılarda bulunmasına rağmen![24]). Rus sosyal-demokrasisi içinde ise cumhuriyet talebini programdan ve ajitasyondan çıkarma sorunu ortaya bile atılmamıştır, çünkü bizde cumhuriyet sorunuyla sosyalizm sorunu arasında kopmaz bir bağıntı olması söz konusu bile olamaz. 1898 yılında cumhuriyet sorununu özel olarak ön plana çıkarmayan bir Alman sosyal-demokratı, ne hayret ne de suçlama yaratmayacak doğal bir görüngüdür. Fakat 1848 yılında cumhuriyet sorununu arka plana itmiş bir Alman sosyal-demokratı, doğrudan bir devrim haini olurdu. Soyut doğru yoktur. Doğru her zaman somuttur.

Rus otokrasisine karşı mücadelenin son bulacağı, ve Rusya için demokratik devrim döneminin geçmiş olacağı bir zaman gelecektir, o zaman proletarya ve köylülüğün "irade birliği"nden, demokratik diktatörlüğünden vs. söz etmek bile gülünç olacaktır. O zaman geldiğinde, doğrudan proletaryanın sosyalist diktatörlüğünü düşüneceğiz ve bu konu üzerine uzun uzun konuşacağız. Fakat şimdi en ileri sınıfın partisi, demokratik devrimin çarlık üzerinde tayin edici zaferi için en enerjik çabayı harcamaktan başka bir şey yapamaz. Ve tayin edici zafer de proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden başka bir şey değildir.

"İki Taktik" Broşürünün 10. Bölümüne NOT*

10. Bölüme şunlar eklenecektir:

1) Okura, "Iskra" ile "Vperyod" arasındaki polemikte, "Iskra"nın Engels'in İtalyan reformistlerinin (daha sonraki) lideri Turati'yi, demokratik devrimle sosyalist devrimi birbirine karıştırmaya karşı uyardığı mektubuna dayandığını anımsatırız.** İtalya'da önümüzdeki devrim —diye yazıyordu Engels 1894 yılında İtalya'daki politik durum vesilesiyle— bir sosyalist devrim değil, küçük-burjuva demokratik bir devrim olacaktır. "Iskra" "Vper-

---

* *Bu not Temmuz-Ağustos 1905'te yazılmış ve ilk kez "Lenin Derlemesi" Cilt V'te yayınlanmıştır. —**Alm. Red.***

** *Engels'in Turati'ye 26 Ocak 1894 tarihli mektubu, Engels'in ölümünden (1895) hemen sonra "Critica Sociale" ("Sosyal Eleştiri") dergisi No. 3'te, "İtalya'da Gelecekteki Devrim ve Sosyalist Parti" adıyla yayınlandı. Engels bu mektubu Sicilya'daki (açlık isyanları denilen) köylü ayaklanmalarıyla bağlantılı olarak İtalyan Sosyalist Partisi içinde yapılan tartışma vesilesiyle yazmıştı. Engels İtalya'nın iç durumunu genel hatlarıyla karakterize etmiş ve yaklaşan devrimin karakteri ve devrimci Marksist bir partinin izlemek zorunda olduğu taktik hakkında görüşlerini ifade etmişti. —**Alm. Red.***

yod"u, Engels tarafından ileri sürülen ilkeden sapmakla suçluyordu. Bu suçlama haklı değildi, çünkü "Vperyod" (No. 14), 19. yüzyıldaki devrimlerde üç temel güç arasındaki farka ilişkin Marx'ın teorisinin doğruluğunu umumiyet itibariyle kabul ediyordu. Bu teoriye göre eski toplumsal düzene, otokrasiye, feodalizme ve serfliğe şu güçler karşı çıkmaktadır: 1) liberal büyük burjuvazi; 2) radikal küçük-burjuvazi; 3) proletarya. Birincisi sadece meşruti monarşi için, ikincisi demokratik cumhuriyet için, üçüncüsü sosyalist devrim için mücadele eder. Tam demokratik devrim için küçük-burjuva mücadeleyle, sosyalist devrim için proleter mücadeleyi birbirine karıştırmak, sosyalistleri politik iflasa sürükleyebilir. Marx'ın bu uyarısı tamamen doğrudur. İşte tam da bu nedenden ötürü "Devrimci Komünler" şiarı yanlıştır, çünkü tarihte bilinen komünler tam da demokratik devrimi sosyalist devrimle karıştırmışlardır. Buna karşılık bizim şiarımız olan proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü, bizi bu tehlikeden kesinlikle korur. Şiarımız, salt demokratik devrim çerçevesinin ötesine **doğrudan** geçemeyecek olan devrimin burjuva karakterini kesinkes kabul etmekle, bu devrimi **ileriye iter,** bu devrime proletarya için en avantajlı biçimler vermeye çalışır, dolayısıyla demokratik devrimden, sosyalizm uğruna başarılı proleter mücadelenin devamının amaçları için düşünülebilecek en iyi tarzda yararlanmaya çalışır.

11

RSDİP ÜÇÜNCÜ KONGRESİ'NİN BAZI KARARLARI İLE "KONFERANS"INKİLERİN KABA BİR KARŞILAŞTIRMASI

Geçici devrimci hükümet sorunu, şu sırada, sosyal-demokrasi için taktik sorunların ağırlık merkezini oluşturmaktadır. Konferans'ın öteki kararları üzerinde aynı ölçüde ayrıntılı bir şekilde durmak ne mümkün ne de gereklidir. Burada şadece, RSDİP III. Kongresi'nin kararları ile Konferans'ın kararları arasında taktik çizgide yukarıda tahlil etmiş olduğumuz ilkesel farkı doğrulayan bazı noktalara kısaca değinmekle yetineceğiz.

Devrimin arifesinde hükümetin taktiğine karşı takınılacak tavır sorununu alalım. RSDİP III. Kongresi'nin kararında yine tam bir yanıt bulacaksınız. Bu karar verili anın tüm değişik koşullarını ve görevlerini göz önünde tutmaktadır: hem hükümetin ikiyüzlü tavizlerinin teşhiri, hem de "halk temsilinin karikatürümsü biçimleri"nden yararlanma; hem işçi sınıfının acil taleplerinin (her şeyden

önce, sekiz saatlik işgünü) devrimci bir biçimde gerçekleştirilmesi, hem de, son olarak, Kara Yüzlere karşı koyma. Konferans kararlarında bu sorun birçok bölümlere dağılmıştır: "Gericiliğin karanlık güçlerine karşı koyma"ya sadece, öteki partilere karşı tavır konusundaki kararın gerekçesinde değiniliyor. Temsili organlar için yapılan seçimlere katılma, Çarlığın burjuvaziyle "uzlaşması"ndan ayrı ele alınmaktadır. Sekiz saatlik işgününü devrimci yoldan gerçekleştirme çağrısı yerine, "İktisadi Mücadele Üzerine" gösterişli başlığını taşıyan özel bir kararda, ("işçi sorununun Rus toplumsal yaşamında merkezi bir yer tutar hale geldiği" yolunda gösterişli ve son derece aptalca sözlerden sonra) sadece "sekiz saatlik işgününün yasayla saptanması" için ajitasyon yapma eski sloganı yineleniyor. Bu sloganın, içinde bulunduğumuz anda yetersiz ve geride kalmış olduğu, kanıt gerektirmeyecek kadar açıktır.

Şimdi de açık siyasi çıkış sorunu. Üçüncü Kongre, faaliyetimizde, yakın gelecekte yapılacak **temelli** değişikliği göz önünde tutuyor. Gizli faaliyet ve gizli aygıtın geliştirilmesi hiçbir şekilde ihmal edilmemelidir: bu, polisin ekmeğine yağ sürer ve hükümetin son derece işine gelir. Ama aynı zamanda açık çıkış üzerinde de düşünmek zorundayız. Böyle bir çıkışın amaca uygun biçimleri ve dolayısıyla bu amaç için özel, daha az gizli bir aygıt zaman geçirmeden **hazırlanmalıdır.** Legal ve yarı-legal derneklerden, bunları elden geldiğince Rusya'da gelecekteki legal Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin üslerine dönüştürmek amacıyla yararlanılmalıdır.

Konferans, herhangi bir kapsamlı slogan getirmeden, bu sorunu da parça parça ediyor. Örgütleme Komitesi'ne verilen, legal yazarları "kapılandırma" gülünç direktifi özellikle göze batıyor. Bunun dışında "işçi hareketini desteklemeyi kendine hedef edinmiş demokratik gazeteleri etkimiz altına almak gerektiği" kararı tamamen saçmadır. Bu hedefi, neredeyse hepsi "Osvobojdeniye" eğiliminde olan bütün legal liberal gazetelerimiz önlerine koyuyor. Ne-

den "Iskra" yazı kurulunun kendisi, verdiği öğüdü gerçekleştirmekte bir adım atıp da "Osvobojdeniye"nin sosyal-demokrat etki altına nasıl alınacağının örneğini bize göstermez? Legal derneklerden **Parti** için üsler kurmakta yararlanma sloganı yerine, bize ilk olarak yalnızca kısmi bir sorunda, yani (Parti üyeleri için üyelik mecburiyeti olan) "sendikal" birlikleri ilgilendiren bir öğüt, ve ikinci olarak, "işçilerin devrimci örgütlerini" = "gevşek örgütler"i = "devrimci işçi kulüpleri"ni yönetme öğüdü verilmektedir. "Kulüpler"in nasıl olup da gevşek örgütler arasında sayıldığını, bunların ne tür "kulüpler" olduğunu ancak allah bilir. En yüksek Parti organından kesin ve açık direktifler yerine, gelişigüzel serpiştirilmiş bazı düşünceler ve yazarların kaba-saba taslakları sunuluyor. Parti'nin tüm çalışmasını yepyeni bir temele nasıl kaydırmaya başlayacağını gösteren tam bir tablo verilmiyor.

"Köylü sorunu", Parti Kongresi ve Konferans tarafından tamamen farklı konulmuştur. Kongre, "köylü hareketine karşı tutum" konusunda; Konferans ise "köylüler arasında çalışma" konusunda bir karar almıştır. Birinde, geniş devrimci-demokratik hareketin tümünü Çarlığa karşı mücadelenin genel ulusal çıkarları çerçevesinde yönetme görevleri ön plana çıkarılmıştır. Diğerinde her şey, özel bir katman içindeki "çalışma"ya indirgenmiştir. Birinde, merkezi pratik bir ajitasyon sloganı ileri sürülmüştür — her türlü demokratik dönüşümleri gerçekleştirmek için, derhal devrimci köylü komitelerinin örgütlenmesi. Diğerinde, "komiteler oluşturma talebi" bir kurucu meclise sunulacaktır deniyor. Niye mutlaka bu kurucu meclisi bekleyelim ki? O gerçekten de kurucu bir meclis olacak mıdır? Devrimci köylü komiteleri önceden ya da onunla birlikte kurulmadan, kurucu meclis dayanıklı olur mu? Konferans bütün bu soruları gözardı ediyor. Bütün kararlarında, demek ki, incelemekte olduğumuz şu genel düşünce yansıyor: bütün demokratik hareketi yönetme ve bu hareketi bağımsız olarak yürütme hedefini gütme-

den, burjuva devrimde yalnızca kendi özel işimizi yapmamız gerekir. Tıpkı Ekonomistlerin sürekli olarak, sosyal-demokratların iktisadi mücadele vermeleri, liberallerin ise siyasi mücadele vermeleri gerektiği yanılgısına düşmeleri gibi, yeni Iskracılar da bütün uslamlamalarında, bize burjuva devrimin yolundan çekilip sessizce bir köşede oturmanın yakışık aldığı, devrimi etkin bir biçimde yürütmenin ise burjuvazinin işi olduğu yanılgısına saplanıp kalmaktadırlar.

Son olarak, diğer partilere karşı tavır konusundaki kararı da anmadan geçmeyelim. RSDİP III. Kongresi'nin kararı, burjuva özgürlük hareketinin her türlü kısıtlılık ve yetersizliğini, her kongrede bu kısıtlılığın olası tüm örneklerini sıralayıp, kötü burjuvazi ile iyi burjuvaziyi ayıran bir çizgi çekme gibi safça bir düşünceye kapılmaksızın, böylesine bir sınırlılığı teşhir etmekten söz etmektedir. Starover'in hatasını yineleyen Konferans, inatla böyle bir ayrım çizgisi aramış ve ünlü "turnusol kâğıdı" teorisini geliştirmiştir. Starover çok güzel bir düşünceden, burjuvaziye gayet sıkı koşullar koyma düşüncesinden yola çıkmıştı. Ancak o, burjuva demokratlarını, peşinen, takdir edilmeyi, kendisiyle anlaşma yapılmayı vs. hak edenler ve etmeyenlere ayırma yönündeki her türlü girişimin, olayların gelişmesiyle derhal bordadan atılan ve proleter sınıf bilincine karışıklık sokan bir "formül"e yol açtığını unutmuştur. Çünkü bununla ağırlık merkezi, mücadelede gerçek birlikten, açıklamalara, vaatlere ve sloganlara kayar. Starover, "genel, eşit, tek dereceli ve gizli oy hakkı"nın böyle temel bir slogan olarak görüyordu. Aradan iki yıl geçmedi ki — "turnusal kâğıdı"nın işe yaramadığı anlaşıldı, genel oy hakkı sloganı Osvobojdeniyeciler tarafından devralındı, ve bunlar bununla sosyal-demokrasiye yakınlaşmak şöyle dursun, tam tersine, işte bu slogan aracılığıyla işçileri yanlış yola götürmek ve onları sosyalizmden saptırmak yolunda çaba gösteriyorlar.

Şimdi yeni Iskracılar daha da "sıkı koşullar" koyuyorlar, Çarlığın düşmanlarından, "halkın kendi kendisini silahlandırmasına aktif katılım" da dahil, "örgütlü proletaryanın her kararlı hareketine enerjik ve iki anlama gelmez bir biçimde (!?) destek" vb. "talep" ediyorlar. Bu ayrım çizgisi daha pek çok alanı kapsıyor — ve yine de bu çizgi, **yine şimdiden eskimiştir,** yararsızlığı derhal ortaya çıkmıştır. Neden örneğin cumhuriyet sloganı yok? Nasıl oluyor da sosyal-demokratlar, "zümresel-monarşik düzenin tüm temellerine karşı amansız devrimci savaş"ın çıkarları uğruna burjuva-demokratlardan olası her şeyi "talep" ediyorlar, cumhuriyet uğruna mücadeleyi talep etmiyorlar?

Bu soru'nun mızmızlık olmadığını, yeni Iskracıların hatasının en hayatî siyasi öneme sahip olduğunu "Rus Kurtuluş Birliği" tanıtlıyor (bkz. "Proletari" No. 4).* "Çarlık düşmanları"nın, yeni Iskracıların bütün "taleplerine" tamamen uygun olması gerekir. Oysa bu "Rus Kurtuluş Birliği"nin programında (ya da programsızlığında) "Osvobojdeniye" ruhunun egemen olduğunu ve Osvobojdeniyecilerin onu kolayca yedeğine alabileceklerini gösterdik. Bununla birlikte, kararının sonuç bölümünde Konferans, "sosyal-demokrasinin, liberal ve demokratik bir bayrak açan, fakat proletaryanın devrimci mücadelesini gerçekten desteklemeyi reddeden tüm siyasi partilere **halkın ikiyüzlü dostları** olarak karşı çıkmaya devam edeceğini" ilan ediyor. "Rus Kurtuluş Birliği" bu desteği reddetmek şöyle dursun, tam tersine bu desteği hararetle sunu-

---

* *4 Haziran Bu 1905 tarihli "Proletari" No. 4'te, "Yeni Bir Devrimci İşçi Birliği" başlığını taşıyan kapsamlı bir makale yayınlandı. Makalede, kendisine "Rus Kurtuluş Birliği" diyen ve silahlı ayaklanma yoluyla bir kurucu meclis toplamayı kendisine hedef edinmiş olan bu birliğin çağrılarının içeriği aktarılıyordu. Devamla makalede, sosyal-demokrasinin bu tür partisiz birliklere karşı tavrı saptanıyordu. Bu Birlik'in ne ölçüde gerçek ve devrim sırasında akibetinin ne olduğu bizim için tamamen meçhuldür. (Yazarın 1907 baskısına notu.)*

yor. Bu, bu birliğin önderleri Osvobojdeniyeci olsalar da, "halkın ikiyüzlü dostları" olmadıklarının güvencesi midir?

Görüyorsunuz: önceden "koşullar" icat ederek ve güçsüzlükleri komik bir etki yapan hiddetli "talepler" öne sürerek, yeni Iskracılar kendilerini derhal gülünç bir duruma sokmuşlardır. Yaşayan gerçekliği hesaba katmak söz konusu olduğunda, öne sürdükleri koşullar ve talepler, yetersizliklerini derhal ortaya koymaktadırlar. Formüller peşinde koşmaları boşunadır, çünkü hiçbir formül, burjuva demokratların ikiyüzlülük, tutarsızlık ve dargörüşlülüğünün bütün çeşitli görünümlerini kucaklayamaz. Önemli olan, "turnusal kâğıdı", formüller, yazılı ve basılı talepler, "halkın dostları"nın ikiyüzlü olanları ile olmayanları arasında peşinen bir sınır çizgisi çekme değildir; önemli olan, mücadelede gerçek birliktir, burjuva demokrasisinin her "kararsız" adımının sosyal-demokrasi tarafından sürekli eleştirilmesidir. "Demokratik dönüşümden çıkarı olan tüm toplumsal güçlerin gerçek birliği" için gerekli olan, Konferans'ın hararetle ve boşuna emek verdiği "maddeler" değil, gerçekten devrimci sloganlar ortaya atabilme yetisidir. Bunun için, devrimci ve cumhuriyetçi burjuvaziyi proletaryanın düzeyine çıkaracak sloganlar gereklidir, proletaryanın görevlerini monarşist burjuvazinin düzeyine indirgeyen değil. Bunun için gerekli olan, ayaklanmaya en enerjik biçimde katılmaktır, ertelenemez silahlı ayaklanma görevine safsatalarla yan çizmek değil.

12

EĞER BURJUVAZİ SIRT ÇEVİRECEK OLURSA DEMOKRATİK DEVRİMİN KAPSAMI DARALIR MI?

Yeni Iskracıların Kafkasya Konferansı'nın "Iskra" tarafından yayınlanan kararları ancak bir önceki bölüm yazıldıktan sonra elimize geçti. Pour la bonne bouche (eninde sonunda) bundan daha iyi malzeme bulamazdık.

"Iskra" yazı kurulu haklı olarak şöyle diyor:

> "Taktik temel sorununda Kafkasya Konferansı da, Tüm Rusya (yani yeni Iskracıların) Konferansı'nda kabul edilene **benzer** (gerçekten de doğru!) bir karara varmıştır... Sosyal-demokrasinin Geçici Devrimci Hükümet karşısında tutumu sorununu Kafkasyalı yoldaşlar, 'Vperyod' grubunun ve ona katılan sözümona Kongre delegelerinin propagandasını yaptıkları yeni yöntemi şiddetle reddetme anlamında çözüme bağlamışlardır." "Burjuva devriminde proletarya partisinin taktiklerinin Konferans tarafından formüle edilişinin **son derece isabetli** olduğu kabul edilmelidir."

Doğru söze ne denir. Yeni Iskracıların temel yanılgısını hiç kimse "daha isabetli" formüle edemezdi. Bu formülasyonu tam olarak aktarmak ve ilkönce parantez içinde çiçeklerine, sonra da olgun meyvelerine dikkat çekmek istiyoruz.

İşte yeni Iskracıların Kafkasya Konferansı'nın geçici hükümet üzerine kararı:

> "Konferans, devrimci durumdan proletaryanın sosyal-demokrat bilincini derinleştirmek" (Evet, elbette! Sadece: Martinovvari derinleştirmek, diye eklemek gerekirdi!) "için yararlanmayı" (sadece bilinci derinleştirmek için, cumhuriyeti kurmak için değil, öyle mi? Ne "derin" bir devrim anlayışı!) "görevi saydığından ve Partimizin oluşmakta olan burjuva devlet sistemine mutlak eleştiri özgürlüğünü güvence altına almak hedefini güttüğünden" (Cumhuriyeti güvence altına almak bizim işimiz değil! Bizim işimiz sadece, eleştiri özgürlüğünü güvence altına almak. Anarşist fikirler anarşist bir ifade tarzı da üretiyor: 'burjuva devlet sistemi'), "sosyal-demokrat bir geçici hükümetin kurulmasına ve böyle bir hükümete katılmaya karşı çıkar" (Engels tarafından aktarılan, İspanya devriminden on ay önce Bakunincilerin aldığı karar anımsansın, bkz. "Proletari" No. 3)* "ve devlet sistemini münasip bir şekilde (?!) demokratlaştırması amacıyla geçici burjuva hükümete dışarıdan" (tepeden değil tabandan) "baskı uygulamayı en amaca uygun yol sayar. Konferans, sosyal-demokratlar tarafından bir geçici hükümet oluşturulmasının ya da böyle bir hükümete katılımın, bir yandan düş kırıklığına uğrayan proletarya kitlelerinin sosyal-demokrat partiden uzaklaşmalarına yol açacağına, çünkü sosyal-demokrasi iktadarı ele geçirmiş olmasına rağmen, sosyalizmin gerçekleştirilmesinden önce işçi sınıfının acil gereksinimlerini tatmin edecek durumda olmayacaktır" (cumhuriyet acil bir gereksinim değilmiş! Kararı masumiyetle kaleme alanlar, sanki burjuva devrimine katılmayı reddedi-

---

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt VII, "Geçici Devrimci Hükümet Üzerine" adlı makale, s. 442. —Alm. Red.*

yorlarmış gibi tamamen anarşist bir dil kullandıklarının farkında değiller!), "öte yandan ise **burjuva sınıfların devrime sırt çevirmelerine neden olacağına ve böylece devrimin kapsamının daralacağına** inanır."

İşte meselenin püf noktası buradadır. Anarşist düşünce silsilesinin en katıksız oportünizmle iç içe geçtiği yer burasıdır (tıpkı Batı Avrupa Bernsteincılarında da olduğu gibi). Düşünün bir: geçici hükümete katılmamak, çünkü bu, burjuvazinin devrimden sırt çevirmesine neden olacak ve böylece devrimin kapsamı daralacak. Burada gerçekten de yeni "Iskra"nın katıksız felsefesiyle karşı karşıyayız: devrim bir burjuva devrimi olduğu için, burjuva tatsızlığının önünde eğilmeli ve önceliği ona bırakmalıyız. Hükümete katılmamızın burjuvazinin devrime sırt çevirmesine neden olacağı düşüncesini kendimize kısmen ve bir an için de olsa kılavuz edinmekle, devrimde önder rolü tümüyle ve bütünüyle burjuva sınıflara bırakırız. Böyle yapmakla, burjuvazi devrimden sırt çevirmesin diye, proletaryayı ılımlı ve uysal olmaya zorlayarak tamamen burjuvazinin vesayeti altına sokarız (ve tam "eleştiri özgürlüğü"nde takılıp kalırız). Burjuvazi devrime sırt çevirmesin diye, proletaryanın en acil gereksinimlerini, yani politik gereksinimlerini —Ekonomistler ve ardıllan hiçbir zaman bu gereksinimleri anlayamamışlardır— iğdiş ederiz. Demokrasinin proletaryanın gereksindiği ölçüde gerçekleşmesi için devrimci mücadele zeminini terkedip ilkelere ve devrime ihanet ederek, burjuvazinin özgür rızasını ("devrime sırt çevirmesin" diye) satın alarak, burjuvaziyle pazarlık zeminine gireriz.

Kafkasyalı yeni Iskracılar, devrime ihanet taktiğinin, proletaryayı burjuva sınıfların zavallı bir uzantısına dönüştürme taktiğinin tüm özünü iki kısa satır içinde ifade etmeyi başarmışlardır. Daha yukarıda yeni "Iskra" eğiliminin yanılgılarından eğilim olarak çıkardığımız şey, şimdi gözümüzün önünde açık ve kesin bir ilke ola-

rak ortaya çıkıyor: monarşist burjuvazinin dümen suyunda gitmek. Cumhuriyetin gerçekleştirilmesi burjuvazinin devrime sırt çevirmesine neden olacağı için (ve şimdiden neden olmuştur — bkz. Bay Struve örneği!), bu nedenle: Kahrolsun cumhuriyet için mücadele! Proletaryanın her enerjik ve tutarlı demokratik talebi, her zaman ve dünyanın her yerinde burjuvazinin devrime sırt çevirmesine neden olacağı için, bu nedenle: Deliklerinize girin, işçi yoldaşlar, sadece dışarıdan etkide bulunun, "burjuva devlet" rejiminin aletleri ve araçlarından devrimin çıkarları uğruna yararlanmayı düşünmeyin, ve "eleştiri özgürlüğü"nüzü koruyun.

"Burjuva devrimi" kavramının temelden yanlış kavranışı burada apaçık ortaya çıkmaktadır. Martinovcu ya da yeni "Iskra"cı bu "kavrayış", proletaryanın davasını doğrudan burjuvaziye satmaya çıkmaktadır.

Eski Ekonomizmi unutan, onu incelemeyen ve anımsamayanlar, Ekonomizmin bugünkü yeni baskısını da zor kavrayacaktır. Bernsteincı "Credo" anımsansın! "Saf proleter" görüşlerden ve programlardan bu insanlar şu sonucu çıkardılar: Biz sosyal-demokratların ekonomiye, gerçek işçi davasına, her türlü politikacılığı özgürce eleştirmeye, sosyal-demokrat çalışmayı gerçekten derinleştirmeye ihtiyacı var. Politika siz liberallerin işidir. Tanrı bizi "devrimcilik"e düşmekten korusun; bu burjuvazinin sırt çevirmesine neden olur. Tüm "Credo"yu ya da sadece "Raboçaya Mysl"ın 9. sayısının (Eylül 1899) özel ekini okuyanlar, tüm bu düşünce silsilesini bulabilirler.[25]

Bugün aynı şeyi, sadece daha büyük ölçekte, ne yazık ki ortodoks darkafalılığın teorisyenleri tarafından daha baştan bayağılaştırılmış ve karikatürleştirilmiş "büyük" Rus devriminin değerlendirilmesine uygulanışı içinde görüyoruz! Biz sosyal-demokratlara eleştiri özgürlüğü, bilinci derinleştirmek, dışarıdan etkide bulunmak yakışır. Eylem özgürlüğü, devrimci (siz liberal diye okuyun)

önderlik özgürlüğü ve "reformlar"ın tepeden uygulanması özgürlüğü siz burjuva sınıflara kalsın.

Marksizmi bayağılaştıran bu insanlar, Marx'ın eleştiri silahının yerine silahların eleştirisini geçirmek gerektiği sözleri üzerine hiç düşünmemişlerdir. Marx'ın adını ağızlarından düşürmemekte, ama gerçekte tamamen, otokrasiyi özgürce eleştiren, demokratik bilinci derinleştiren, fakat devrim döneminin bir eylem dönemi, hem tabandan hem de tepeden eylem dönemi olduğunu anlamayan Frankfurt'un burjuva lafebelerinin anlayışına uygun taktik kararlar almaktadırlar. Marksizmi bir safsataya dönüştürerek bunlar, en ileri, en kararlı ve en enerjik devrimci sınıfın ideolojisini, zorlu devrimci-demokratik görevlerden kaçan ve bu demokratik görevleri Struve beylere bırakan onun en geri katmanlarının bir ideolojisine dönüştürmüşlerdir.

Eğer burjuva sınıflar sosyal-demokrasi devrimci hükümete katıldığı için devrim davasına sırt çevirirse, devrimin "kapsamı daralır"mış.

Rus işçileri, şuna bir kulak verin: devrimin kapsamı, sosyal-demokratlar tarafından ürkütülmeyen, Çarlık üzerinde zaferi değil Çarlıkla anlaşmayı amaçlayan Struve beyler tarafından gerçekleştirilirse daha güçlü olacak. Devrimin kapsamı, yukarıda özetlenen iki olası sonuçtan birincisi gerçekleştiğinde, yani monarşist burjuvazi otokrasi ile Şipovvari bir "anayasa" üzerine anlaştığında daha güçlü olacak!

Tüm Parti'ye önderlik etmek için saptanan kararlarda böyle yüz kızartıcı şeyler kaleme alan ya da böylesine "isabetli" kararları onaylayan sosyal-demokratların gözü, Marksizmin yaşayan ruhunu ortadan kaldıran safsatayla öylesine kamaşmıştır ki, bu kararlarının tüm diğer güzel sözlerini nasıl boş sözcüklere dönüştürdüğünü görememektedirler. "Iskra"dan herhangi bir makale alın, hatta şu mükemmel Martinov'umuzun kötü ünlü broşürünü alın, **halk**

ayaklanması, devrimi **sonuna** kadar götürme ve tutarsız burjuvaziye karşı mücadelede **halkın alt katmanlarına** dayanmaya çalışma üzerine konuşmalar duyarsınız. Fakat bütün bu iyi şeyler, burjuvazinin devrime sırt çevirmesi halinde "devrimin kapsamının daralacağı" düşüncesi kabul edilir ya da onaylanır onaylanmaz, zavallı sözcüklere dönüşür. İkisinden biri baylar: ya halkla birlikte devrimi sonuna kadar götürmeye, tutarsız, çıkarcı ve korkak burjuvaziye **rağmen** Çarlık üzerinde tam bir zafer kazanmaya çalışacağız — ya da bu "rağmen"i kabul etmeyeceğiz, burjuvazinin devrime "sırt çevirebileceği"nden korkacağız, ve o zaman da proletaryayı ve halkı tutarsız, çıkarcı ve korkak burjuvaziye terkedeceğiz.

Sakın sözlerimi yanlış yorumlamaya kalkmayın. Bilinçli bir ihanetle suçlandığınızı söyleyerek feryat etmeyin. Hayır, siz tüm zaman boyunca bilinçsizce bataklığa doğru sürüklendiniz ve nihayet battınız, tıpkı Marksizmin "derinleştirilmesi" eğik düzleminde durdurulamaz ve karşı konulmaz biçimde aşağı kayarak anti-devrimci, ruhsuz ve cansız bir "ukalâlığa" kadar düşen eski Ekonomistler gibi.

"Devrimin kapsamı" hangi gerçek toplumsal güçlere bağlıdır? Bu konuda hiç kafa yordunuz mu baylar? Bugün bizim için son derece elverişli olan, ama söz konusu olan Rusya'nın iç güçleri olduğu için hepimizin haklı olarak mülahaza dışı tuttuğu dış politika güçlerini, uluslararası kombinezonları bir yana bırakalım. Bu iç toplumsal güçlere bir bakın. Devrimin karşısında otokrasi, saray, polis, bürokrasi, ordu ve bir avuç soylu var. Halkın öfkesi ne kadar büyükse, ordu o kadar güvenilmez olur, bürokrasi içindeki yalpalamalar o kadar büyür. Ayrıca burjuvazi şu anda genel olarak devrimden yanadır, özgürlük üzerine ateşli konuşmalar yapmakta, gittikçe daha çok halk adına, hatta devrim adına konuşmaktadır.* Fakat

* *Kısa süre önce Bay Jaurès tarafından "Humanité" de ve Bay Struve tarafından "Osvobojdeniye" No. 72'de yayınlanan Bay Struve'nin Jaurès'e açık mektubu bu bakımdan ilginçtir.*

biz Marksistler hepimiz, hem teoriden biliyoruz ve hem de liberallerin, Zemstvo politikacılarının ve Kurtuluş Birlikçileri'nin pratiğinde her gün, her saat yaşıyoruz ki, burjuvazi devrimi ancak tutarsız, çıkarcı ve korkak biçimde desteklemektedir. Büyük kütlesi itibariyle burjuvazi, kendi dar, bencil çıkarları tatmin olur olmaz, tutarlı demokratizme "sırt çevirir çevirmez" **(ve bunu daha şimdiden yapmaktadır!),** kaçınılmaz olarak karşı-devrime, otokrasiye iltihak edecek ve devrime, halka karşı çıkacaktır. Geriye "halk", yani proletarya ve köylülük kalır: yalnızca proletarya, güvenilir biçimde sonuna kadar gidecek durumdadır, çünkü o demokratik devrimden çok daha öteye gitmektedir. Bu nedenle proletarya da cumhuriyet için mücadelede ön saflarda yer alır ve burjuvazinin "sırt çevirmemesi" için dikkatli olma yönündeki aptalca ve değersiz öğütleri elinin tersiyle reddeder. Köylülük yarı-proleter unsurlar kütlesinin yanısıra küçük-burjuva unsurları da kapsar. Bu nedenle köylülük de istikrarsızdır, bu yüzden proletarya katı bir sınıf partisi içinde birleşmek zorundadır. Fakat köylülüğün istikrarsızlığı burjuvazinin istikrarsızlığından temelli farklıdır, çünkü köylülük şu an pek o kadar da özel mülkiyetin mutlaka korunmasına değil, bu özel mülkiyetin temel biçimlerinden biri olan büyük toprak mülkiyetinin mülksüzleştirilmesine ilgi göstermektedir. Sosyalist olmadan, küçük-burjuva olmaktan çıkmadan, köylülük demokratik devrimin tam ve en radikal taraftarı olabilir. Devrimci olayların aydınlatıcı seyri burjuvazinin ihanetiyle ve proletaryanın yenilgisiyle çok zamansızca kesintiye uğramazsa, köylülük mutlaka bu duruma gelecektir. Köylülük bu koşulla kesinlikle devrimin ve cumhuriyetin dayanağı haline gelecektir, çünkü ancak muzaffer devrim köylülüğe tarım reformları alanında **her şeyi** verebilir: (Sosyal-Devrimcilerin zannettikleri gibi kapitalizmi ortadan kaldırmak için değil) yarı-feodalizm bataklığından, baskının ve köleliğin karanlığından kurtulmak, yaşam koşullarını meta üretimi sistemi içinde

ne kadar mümkünse o kadar iyileştirmek için, köylülerin istedikleri, düşledikleri ve köylülük için gerçekten bir zorunluluk olan **her şeyi.**

Dahası: sadece radikal tarım refomları değil, aynı zamanda tüm genel ve sürekli çıkarları da köylülüğü devrime bağlamaktadır. Proletaryaya karşı mücadelede bile köylülük demokrasiye ihtiyaç duyar, çünkü onun çıkarlarını ancak demokratik rejim tam olarak ifade edebilir ve büyük kütle olarak, çoğunluk olarak üstünlüğü ona tanıyabilir. Köylülük ne kadar aydınlanırsa (ve Japon savaşından bu yana bu aydınlanma, aydınlanmayı okul ölçeğiyle ölçmeye alışık pekçok kimsenin aklından bile geçmeyen bir hızla sürmektedir), o kadar kararlı ve tutarlı bir şekilde tam demokratik devrimden yana tavır takınır, çünkü halkın egemenliği onu burjuvazi gibi korkutmaz, bilakis böyle bir egemenlik onun çıkarınadır. Demokratik cumhuriyet, köylülük naif monarşizmden kurtulmaya başlar başlamaz onun için bir ideal haline gelecektir: çünkü pazarlık yapan (Lordlar Kamarası vs. ile) burjuvazinin bilinçli monarşizmi, köylülük için, —belki sadece biraz Avrupai-anayasacı cila ile cilalanmış olarak— bugün karşı karşıya olduğu aynı hak yoksunluğu, aynı baskı ve aynı cahillik demektir.

Sınıf olarak burjuvazinin doğal ve kaçınılmaz biçimde liberal-monarşist partinin kanatları altına sığınmaya çalışmasının, kütle olarak köylülüğün ise devrimci ve cumhuriyetçi bir partinin önderliği altına girmek istemesinin nedeni budur. Burjuvazinin demokratik devrimi sonuna kadar götürecek durumda olmamasının, köylülüğün ise devrimi sonuna kadar götürebilecek oluşunun nedeni budur; ve ona bu hususta tüm gücümüzle yardım etmek zorundayız.

Bunu kanıtlamaya gerek yok, bu malumu-ilâmdır, bunu tüm sosyal-demokratlar mükemmel bir biçimde kavrıyor diye itiraz edilebilir. Hayır, burjuvazinin devrimden kopması halinde "kapsa-

mın daralacağı"ndan söz edebilenler bunu kavramamıştır. Bu kimseler tarım programımızın ezberledikleri cümlelerini yineliyorlar, fakat anlamlarını kavramıyorlar, çünkü aksi takdirde tüm Marksist dünya görüşünden ve programımızdan çıkan proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü kavramından korkmazlardı, aksi takdirde büyük Rus devriminin kapsamını burjuvazinin kapsamına indirgemezlerdi. Bu kimseler soyut Marksist devrimci laflarını somut anti-Marksist ve anti-devrimci kararlarıyla kesin çürütmektedirler.

Muzaffer Rus devriminde köylülüğün rolünü gerçekten anlayanlar, devrimin kapsamının burjuvazinin devrimden kopmasıyla azalacağından imkânsız söz etmezlerdi, çünkü gerçekte Rus devriminin gerçek kapsamı, demokratik devrim döneminde mümkün olan en büyük devrimci kapsamı, ancak burjuvazi devrime sırt çevirdiği ve köylülüğün büyük kütlesi proletaryanın yanında aktif devrimci olarak yer aldığında gündeme gelecektir. Demokratik devrimimiz, tutarlı biçimde sonuna kadar götürülebilmek için, burjuvazinin kaçınılmaz tutarsızlığını paralize edecek durumda olan güçlere (yani "Iskra"nın Kafkasyalı yandaşlarının hiç sebepsiz yere o çok korktukları şeye, burjuvaziyi "devrime sırt çevirtecek" durumda olan güçlere) dayanmak zorundadır.

Proletarya, otokrasinin direnişini şiddet yoluyla kırmak ve burjuvazinin yalpalayan tavrını etkisizleştirmek için, köylülüğün büyük kütlesini yanına çekerek demokratik devrimi sonuna kadar götürmelidir. Proletarya, burjuvazinin direnişini şiddet yoluyla kırmak ve köylülük ve küçük-burjuvazinin yalpalayan tavrını etkisizleştirmek için, halkın yarı-proleter unsurlarını yanına çekerek sosyalist devrimi gerçekleştirmelidir. Yeni İskracıların devrimin kapsamı konusundaki bütün değerlendirme ve kararlarında öylesine dar koydukları proletaryanın görevleri bunlardır.

Fakat bu "kapsam" konusundaki tartışmalarda çoğu kez göz ardı edilen bir husus unutulmamalıdır. Görevin zorluklarından değil, bilakis görevin çözümünün hangi yolda aranacağı ve mücadeleyle elde edileceğinden söz edildiği unutulmamalıdır. Söz konusu olan devrimin kapsamını güçlü ve yenilmez kılmanın kolay ya da zor olması değil, bilakis bu kapsamı güçlendirmek için ne yapılması gerektiğidir. Fark tam da faaliyetimizin temel karakteri ve doğrultusuyla ilgilidir. Bunu vurguluyoruz, çünkü dikkatsiz ve hiçbir şeyden çekinmeyen insanlar, şu iki farklı sorunu elden geldikçe birbirine karıştırmaktadırlar: tutulacak yol sorunu, yani iki farklı yoldan birinin seçilmesi sorunu, ve seçilen yolla hedefe kolay varılıp varılmayacağı, hedefin yakın olup olmadığı sorunu.

Bu soruna yukarıda hiç değinmedik, çünkü bu sorun Partimizde görüş ayrılıklarına ve anlaşmazlıklara yol açmamıştı. Fakat bu sorunun aslında olağanüstü önemli olduğu ve bütün sosyal-demokratların çok ciddi dikkatini gerektirdiği açıktır. Harekete sadece işçi sınıfının değil, köylülüğün kitlelerini de çekmekle bağıntılı zorlukları unutmak affedilmez bir iyimserlik olacaktır. Bu zorluklar demokratik devrimi sonuna kadar götürme çabalarını tekrar tekrar boşa çıkarmış, bundan çoğunlukla, bir yandan onu halka karşı savunarak monarşiden "parsa toplayan", öte yanda liberalizmin... ya da "Osvobojdeniye" eğiliminin "masumiyeti"ni "koruyan" tutarsız ve çıkarcı burjuvazi galip çıkmıştır. Fakat zorluk, olanaksızlık demek değildir. Önemli olan, yolun doğru seçildiğine inanmaktır; bu inanç, mucizeler yaratabilecek devrimci enerjiyi ve devrimci coşkuyu yüz kat artırır.

Yol seçimi sorununda bugünkü sosyal-demokratların ne kadar ayrıldığı, yeni Iskracıların Kafkasya kararı ile Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin 3. Kongre kararı karşılaştırıldığında derhal görülür. Kongre kararı şöyle diyor: burjuvazi tutarsızdır, devrimin kazanımlarını mutlaka elimizden almaya çalışacaktır. Bu nedenle,

işçi yoldaşlar, enerjik biçimde savaşa hazırlanın! Silahlanın ve köylülüğü yanınıza çekin! Devrimci kazanımlarımızı çıkarcı burjuvaziye mücadelesiz teslim etmeyeceğiz. Kafkasyalı yeni Iskracıların kararı ise şöyle diyor: burjuvazi tutarlı değildir, devrime sırt çevirebilir. Bu nedenle, işçi yoldaşlar, bir geçici hükümete katılımı düşünmeyin, çünkü o zaman burjuvazi muhakkak sırt çevirecektir, ve devrimin kapsamı azalacaktır!

Bir taraf şöyle diyor: Tutarsız burjuvazinin direnişine ya da pasifliğine rağmen devrimi ilerletin, sonuna kadar götürün!

Öteki taraf ise şöyle diyor: Devrimi bağımsızca gerçekleştirmeyi aklınızdan bile geçirmeyin, çünkü o zaman tutarsız burjuvazi devrime sırt çevirecektir!

Burada taban tabana zıt iki yolla karşı karşıya değil miyiz? Taktiklerden birinin diğerini mutlak surette dışladığı apaçık değil mi? Birinci taktiğin devrimci sosyal-demokrasinin biricik doğru taktiği, ikinci taktiğin ise özünde saf "Osvobojdeniye" taktiği olduğu açık değil mi?

13

(SONUÇ)
ZAFERİ GÖZE ALACAK MIYIZ?

Rus sosyal-demokrasisi içindeki durumu sadece yüzeysel olarak bilen ya da Ekonomizm döneminden bu yana tüm Parti içi mücadelenin tarihini bilmeden dışarıdan ahkâm kesenler, bugün, özellikle de 3. Kongre'den sonra biçimlenmiş olan taktik aynlıkları, her sosyal-demokrat hareket içinde rastlanan doğal, kaçınılmaz ve pekâlâ uzlaştırabilir iki eğilimin varlığına işaret ederek bir yana iterler. Deyim yerindeyse, bir yanda sıradan, her günkü işlerin sürdürülmesinin, ajitasyon ve propagandanın geliştirilmesinin, güçlerin hazırlanmasının, hareketin derinleştirilmesinin vs. kaçınılmazlığının vurgulanması vardır. Öte yanda ise hareketin genel-politik, devrimci mücadele görevlerinin, silahlı ayaklanmanın kaçınılmazlığının vurgulanması, devrimci-demokratik diktatörlük ve Geçici Devrimci Hükümet şiarlarının öne çıkarılmasına işaret vardır. İki görüşten hiçbiri abartılmamalıdır, ne orada ne de burada (genel olarak dünyanın hiçbir yerinde) aşırılık yarar getirmemiştir vs. vs.

Bu yargılarda hiç kuşkusuz içerili olan hayat (ve tırnak içinde "politika") bilgeliğinin arkasında, çoğu kez, Parti'nin en acil ve en yakıcı gereksinmeleri için anlayışsızlık gizlidir. Rus sosyal-demokratları arasındaki bugünkü taktik farklılıkları alalım. Aslında, yeni Iskracıların taktik değerlendirmelerinde gördüğümüz günlük çalışmanın en güçlü biçimde de olsa vurgulanmasının, henüz mutlaka herhangi bir tehlike anlamına gelmesine ya da taktik şiarlarda herhangi bir görüş ayrılığı ortaya çıkarmasına gerek olmadığı kendiliğinden anlaşılırdır. Buna karşılık, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin 3. Kongre kararlarıyla Konferans'ın kararları karşılaştırıldığında, fark derhal göze çarpmaktadır.

Peki bu neden böyle? Birincisi, sadece genel olarak, soyut bir şekilde, hareketteki bu iki eğilimden ve aşırılığın zararlılığından söz etmek yetmediği için. Söz konusu hareketin belli bir anda ne'den mustarip olduğunu ve Parti için gerçek politik tehlikenin nerede yattığını somut olarak bilmek gerekir. İkinci olarak, ileri sürülen taktik şiarların —ya da şu veya bu şiarın yokluğunun— hangi gerçek politik güçlerin değirmenine su taşıdığını bilmek gerekir. Yeni Iskracılara bakılacak olursa, Sosyal-Demokrat Parti'yi tehdit eden tehlikenin, propaganda ve ajitasyonun, ekonomik mücadelenin, burjuva demokrasisini eleştirmenin bir kenara atılmasında, Parti'nin askeri hazırlıklara, silahlı saldırılara, iktidarı ele geçirme konusuna fazlaca kapılmasında yattığı sonucuna varılır. Fakat gerçekte Parti'yi tehdit eden tehlike bambaşka bir yönden gelmektedir. Hareketin içinde bulunduğu durumu birazcık da olsa yakından bilen ve hareketi dikkatle ve akılla izleyen biri, yeni Iskracıların kaygılarının gülünçlüğünü görmeden edemez. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin tüm çalışması, faaliyetin ağırlık merkezinin ajitasyon ve propagandaya, hazırlıksız toplantı ve kitle mitinglerine, bildiri ve broşürlerin dağıtılmasına, ekonomik mücadelenin ilerletilmesine ve şiarlarının sahiplenilmesine kaydırılma-

sını güvence altına alan sıkı, istikrarlı bir çerçeveye sokulmuştur. Ta doksanlı yılların ikinci yarısından beri Parti içinde sımsıkı kök salmış olan tüm bu işlevlere, dikkatinin, gücünün ve zamanının yüzde doksan dokuzunu daima ve sürekli olarak ayırmamış tek Parti Komitesi, tek bölge komitesi, tek merkezi toplantı, tek fabrika komitesi yoktur. Bunu ancak hareketi hiç tanımayan insanlar bilmez. Sadece çok naif ve kötü bilgilendirilmiş insanlar, yeni Iskracıların eski hikâyeleri ciddi bir yüz ifadesiyle yinelemelerine itibar edebilir.

Olgu, tümüyle ve bütünüyle ayaklanma görevlerine, genel politik şiarlara ve tüm halk devrimine önderlik etme davasına kapılıp gitmek şöyle dursun, bilakis tam tersine tam da bu hususlardaki **geriliğimizin** çok çarpıcı olduğudur; bu geriliğin hareketin bamteli olduğu, ve devrimci eylemin bir hareketi olmaktan kolayca çıkıp devrimci lafazanlığın bir hareketine yozlaşabilecek ve yer yer şimdiden böyle bir harekete yozlaşmış olan hareket için gerçek bir tehlike oluşturduğudur. Parti çalışması yürüten yüzlerce örgüt, grup ve çevre arasında, yeni Iskracı çokbilmişlerin, yeni doğrular keşfetmiş kişi havasında sözünü ettikleri günlük çalışmayı, kuruldukları andan başlayarak yürütmemiş bir tek örgüt dahi bulamazsınız. Buna karşılık, silahlı ayaklanmanın görevlerinin bilincine varmış, bu görevleri yerine getirmeye koyulmuş ve Çarlığa karşı tüm halkın devriminin önderliğini üstlenmenin zorunluluğu ve bu amaçla, başka şiarların değil tam da bu ileri şiarların ileri sürülmesi gerektiği konusunda kafası açık olan grup ve çevrelerin oranının çok düşük olduğu görülecektir.

En bellibaşlı ve gerçekten devrimci görevlerimizin gerisinde kaldık, sayısız durumda bunların farkına bile varmış değiliz ve bizim bu geriliğimizin sırtından şurada ya da burada devrimci burjuva demokrasisinin güç kazandığını göremedik. Yeni "Iskra"nın yazarları ise olayların akışına ve zamanın gereklerine sırt çeviriyor

ve inatla şunu iddia ediyorlar: Eskiyi unutma! Yeniye kapılma! Konferans'ın tüm önemli kararlarının değişmeyen temel düşüncesi budur, oysa Kongre kararlarında hep şunu okursunuz: eskiyi (gereksiz ayrıntılara girmeksizin, zira söz konusu olan, yazında, kararlarda ve deneyimlerde çözümlenmiş ve karara bağlanmış eski olandır) olumlarken, yeni görevi öne çıkarıyoruz, dikkatleri bu göreve çekiyoruz, yeni bir şiar ileri sürüyor ve gerçekten devrimci sosyal-demokratları, derhal bu görevleri uygulamaya çalışmaya çağırıyoruz.

Sosyal-demokrasinin taktiğindeki iki eğilim sorununda durum gerçekte böyledir. Devrimci dönem önümüze, ancak tamamen körlerin göremeyecekleri yeni görevler koymuştur. Bir kısım sosyal-demokratlar bu görevleri kararlılıkla benimseyerek şöyle dediklerinde bunları gündeme koyuyorlar: Silahlı ayaklanma ertelenemez, vakit geçirmeksizin ve enerjik biçimde ona hazırlanın; tayin edici zafer için bunun mutlak zaruri olduğunu akıldan çıkarmayın; cumhuriyet, Geçici Devrimci Hükümet ve proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü şiarını atın! Başka sosyal-demokratlar ise pes edip, yerinde sayıyorlar; şiarlar ortaya atacaklarına, oturup önsözler yazıyorlar, ve eskiyi pekiştirmenin yanı sıra yeniyi göstereceklerine, eskiyi uzun uzun ve en sıkıcı biçimde geveleyip duruyorlar ve yeni'den kaçmak için bahaneler uyduruyorlar, çünkü tayin edici zaferin koşullarını saptama ve tam zafer çabasına uygun düşen şiarlar ileri sürme yeteneğinde değiller.

Bu kuyrukçuluğun politik sonucu bizim için tamamen açıktır. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin "çoğunluğu"nun devrimci burjuva demokrasisine yakınlaşması masalı, ne herhangi bir politik olguyla, ne "Bolşevikler"in aldıkları önemli bir kararla, ne de Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi'nin herhangi bir edimiyle doğrulanmayan bir masal olarak kalmaktadır. Buna karşılık "Osvobojdeniye" şahsında oportünist monarşist burjuvazi,

yeni Iskracılar tarafından savunulan "ilkesel" eğilimleri uzun zamandan beri **selamlıyor;** yeni Iskracıların suyu şimdiden "Osvobojdeniye" değirmenini doğrudan döndürmeye başladı bile. O, "gizlilik kurallarına" ve "isyan"a, devrimin "teknik" yanlarının abartılmasına, silahlı ayaklanma şiarının doğrudan ileri sürülmesine, aşırı taleplerin "devrimciliği"ne vs. vb. karşı yeni "Iskra"nın tüm sözcük ve "fikircik"lerini devralıyor. Kafkasya'nın "Menşevik" sosyal-demokratlarının tüm Konferansı'nın kararı ve bu kararın yeni "Iskra" yazı kurulu tarafından onaylanması, tüm bunları şu tek cümlede özetliyor: Proletarya devrimci-demokratik diktatörlüğe katılırsa, burjuvazi devrime sırt çevirebilir! Bununla her şey söylenmiştir. Bununla proletaryanın monarşist burjuvazinin uzantısına dönüşmesi perçinlenmiştir. Bununla yeni "Iskra" eğiliminin kuyrukçuluğunun **politik anlamı**, tek bir kişinin tesadüfi bir açıklamasıyla değil, bilakis tüm eğilim tarafından özellikle onaylanmış bir kararla fiilen ispatlanmıştır.

Bu olgular üzerine düşünen biri, sosyal-demokrat hareket içindeki iki kanat ve iki eğilime dair mutat ayrımın gerçek anlamını kavrayacaktır. Bu eğilimleri daha büyük çapta incelemek için sadece Bernsteincılığı almak yeter. Bernsteincılar da aynı şekilde, proletaryanın gerçek gereksinimlerini, onun güçlerini artırma, çalışmayı derinleştirme, yeni toplumun unsurlarını hazırlama görevini, hakeza propaganda ve ajitasyon görevlerini en iyi tam da kendilerinin anladıklarını iddia ediyorlardı ve hâlâ da iddia ediyorlar. Olanın açıkça kabul edilmesini istiyoruz! — diyor Bernstein: böylece "nihai amaç" **olmadan** "hareket"i onaylıyor, sadece savunma taktiğini onaylıyor ve korku taktiğini vaazediyor: "burjuvazi devrime sırt çevirebilir". Bernsteincılar da devrimci sosyal-demokrasinin "Jakobenizmi"ne, işçilerin "kendi başlarına hareket etmeleri"ni anlamayan yazarlara vs. karşı avaz avaz bağırmışlardı. Gerçekte sosyal-demokratlar, herkesin bildiği gibi, günlük küçük işle-

ri, güçlerin toplanmasını vs. vs. bir yana bırakmayı düşünmüyorlardı. İstedikleri tek şey, nihai amacın açıkça tanınması, devrimci görevlerin açıkça konmasıydı; yarı-proleter ve yarı küçük-burjuva katmanları proletaryanın devrimci düşüncesine yükseltmek ve bu düşüncenin yerine "burjuvazinin devrime sırt çevirebileceği" oportünist düşüncesinin geçmesine izin vermemekti. Parti'nin aydın-oportünist kanadı ile proleter-devrimci kanadı arasındaki bu anlaşmazlık en canlı ifadesini sanırım şu soruda buluyordu: "Zaferi göze alacak mıyız?" Zafer caiz olur mu? Zafer tehlikeli olmaz mı? Zafer kazanmalı mıyız?[26] İlk bakışta tuhaf gelen bu soru gerçekten ortaya atıldı ve atılması da gerekiyordu, çünkü oportünistler zaferden korkuyor, proletaryayı zaferle korkutuyor, bunun felâket getireceği kehanetinde bulunuyor ve açıkça zafere çağıran şiarlarla alay ediyorlardı.

Aydın-oportünist eğilim ile proleter-devrimci eğilim arasındaki aynı temel bölünme bizde de vardır, sadece şu çok özsel farkla ki, bizde söz konusu olan sosyalist devrim değil, demokratik devrimdir. İlk bakışta saçma gelen soru bizde de ortaya atıldı: "Zaferi göze alacak mıyız?" Bu soru Martinov tarafından "İki Diktatörlük" broşüründe ortaya atıldı, orada Martinov, ayaklanmayı çok iyi hazırlamamız ve muzaffer olmamız halinde, felâket kehanetinde bulundu. Bu soru yeni Iskracıların Geçici Devrimci Hükümet üzerine tüm yazınında ortaya atıldı ve onlar Millerand'ın burjuva-oportünist hükümete katılımını, Varlin'in küçük-burjuva devrimci hükümete katılımıyla aynı kefeye koyma yolunda yoğun ama başarısız çabalar harcadılar. Bu sorun kararda içerilidir: "burjuvazi sırt çevirmesin diye". Ve örneğin Kautsky şimdi, Geçici Devrimci Hükümet üzerine anlaşmazlığımızın, henüz öldürülmemiş ayının postunu paylaşmayı anımsattığını[27] söyleyerek alaya almaya çalışsa da, bu alay sadece, kulaktan dolma şeyler üzerine konuştuklarında akıllı ve devrimci sosyal-demokratların bile çıkmaza düştüklerini

kanıtlar. Alman sosyal-demokrasisi henüz ayıyı öldürmeye (sosyalist devrimi yapmaya) pek yakın değildir, fakat ayıyı öldürmeyi "göze alıp almama" konusundaki polemiğin büyük bir ilkesel ve pratik-politik önemi vardı. Rus sosyal-demokratları henüz "ayılarını öldürebilmeye" (demokratik devrimi yapmaya) pek yakın değildir, fakat onu öldürmeyi "göze alıp almama" sorunu Rusya'nın ve Rus sosyal-demokrasisinin tüm geleceği için son derece ciddi bir öneme sahiptir. Zaferi "göze alabileceğimize" inanç duymadan, bir orduyu enerjik ve başarılı biçimde bir araya toplamaktan ve onu sevk ve idare etmekten söz edilemez.

Eski Ekonomistlerimizi alın! Onlar da hasımlarının komplocular, Jakobenler oldukları (bkz. "Raboçeye Dyelo", özellikle 10. sayısı ve Martinov'un 2. Parti Kongresi'nde programın tartışmaları sırasında yaptığı konuşma), politikaya dalarak kitlelerden koptuklarını, işçi hareketinin esaslarını unuttukları, işçilerin öz faaliyetini dikkate almadıkları vs. yolunda yaygara koparıyorlardı. Gerçekte ise "işçilerin öz faaliyeti"nin bu yandaşları, proletaryanın görevleri konusunda kendi darkafalı ve kıt anlayışlarını işçilere dayatan oportünist aydınlardı. Gerçekte Ekonomizmin düşmanları, eski "Iskra"dan kolayca görülebileceği gibi, sosyal-demokrat çalışmanın tek bir yönünü bile ihmal etmemiş veya geri plana itmemiş ve ekonomik mücadeleyi birazcık olsun unutmamışlardı. Fakat onlar aynı zamanda, gündemde duran acil politik sorunları tüm kapsamıyla ortaya koymayı ve işçi partisinin liberal burjuvazinin bir "ekonomik" uzantısına dönüşmesine karşı koymayı becerebilmişlerdir.

Ekonomistler, ekonominin politikanın temelini oluşturduğunu ezbere öğrenmişlerdi ve bunu politik mücadelenin ekonomik mücadeleye indirgenmesi olarak "anlıyorlar"dı. Yeni Iskracılar demokratik devrimin ekonomik temeli bakımından burjuva devrimini içerdiğini ezbere öğrenmişlerdir ve bunu proletaryanın demok-

ratik görevlerini burjuva ılımlılığı derekesine indirmek ve bu sınırlar içinde tutmak gerektiği şeklinde "anlamışlardır", bu sınırlar aşılırsa "burjuvazi sırt çevirir"miş. Ekonomistler, çalışmayı derinleştirme, işçilerin öz faaliyeti ve katıksız sınıf politikası paravanası altında, işçi sınıfını liberal-burjuva politikacıların eline teslim etmişler, yani Parti'yi nesnel anlamı bu olan bir yola sokmuşlardı. Yeni İskracılar aynı paravana altında gerçekte demokratik devrimde proletaryanın çıkarlarını burjuvaziye satıyorlar, yani Parti'yi nesnel anlamı bu olan bir yola sokuyorlar. Ekonomistler, politik mücadelede hegemonyanın sosyal-demokratları değil, bilakis aslında liberalleri ilgilendirdiğini düşünüyorlardı. Yeni İskracılar ise, demokratik devrimin etkin yönetiminin sosyal-demokratları değil, bilakis aslında demokratik burjuvaziyi ilgilendirdiğini, çünkü proletaryanın önderliğinin ve üstünlük kazanmasının devrimin "kapsamı"nı "daraltacağı"nı sanıyorlar.

Kısacası yeni İskracılar, Ekonomizmin ardılları olduklarını göstermişlerdir — sadece bu eğilimin 2. Parti Kongresi'nde ortaya çıkmasından dolayı değil, aynı zamanda demokratik devrimde proletaryanın taktik görevleri sorununu koyuş tarzlarıyla da. Onlar da Parti'nin oportünist-aydın kanadını oluşturmaktadır. Örgütlenmede bu kanat aydınların anarşist bireyciliği ile başlamış, ve "süreç olarak dağılma" ile bitirmiştir; Konferans tarafından kabul edilen "tüzük"te, yazın'ın Parti örgütünden ayrılmasını, dolaylı, hatta dört aşamalı seçimleri ve demokratik temsil sistemi yerine bonapartist referandum sistemini ve parça ile bütün arasında "anlaşma" ilkesini saptamıştır. Parti taktiğinde aynı şekilde eğik bir düzleme girmişlerdir. "Zemstvo Kampanyası Planı"nda[28] Zemstvocular önüne çıkmayı "en yüksek gösteri tipi" olarak göstermişlerdir, çünkü (hem de 9 Ocak'ın arifesinde!) politik sahnede sadece iki aktif güç görüyorlardı: hükümet ve burjuva demokrasisi. İvedi silahlanma görevini, bu doğrudan ve pratik şiarın yerine kendini özsi-

lahlanma ivedi talebiyle donatma çağrısını geçirerek "derinleştirmişler"dir. Silahlı ayaklanmanın, geçici hükümetin ve devrimci-demokratik diktatörlüğün görevlerini şimdi resmi kararlarında çarpıtmış ve iğdiş etmişlerdir. "Burjuvazi sırt çevirmesin diye" — son kararlarının çıkardığı bu son akort, onların yolunun Parti'yi nereye götürdüğüne güçlü bir ışık tutmaktadır.

Rusya'da demokratik devrim sosyo-ekonomik özü bakımından bir burjuva devrimidir. Bu doğru Marksist önermeyi basitçe yinelemek yetmez. Onu anlamak ve politik şiarlar ileri sürerken doğru uygulamak gerekir. Bugünkü, yani kapitalist üretim ilişkileri zemini üzerindeki tüm politik özgürlük, aslında burjuva özgürlüktür. Özgürlük talebi her şeyden önce burjuvazinin çıkarlarını ifade eder. Bu talebi ilk ileri süren, burjuvazinin temsilcileri olmuştur. Onun yandaşları, egemenler olarak, elde edilen özgürlükten her yerde yararlanmış, onu ılımlı ve harfiyen burjuva ölçüsüne indirgemiş ve barış zamanlarında devrimci proletaryanın son derece inceltilmiş, fırtınalı zamanlarda ise vahşice bastırılmasıyla örtüştürmüşlerdir.

Fakat buradan, özgürlük mücadelesini reddetme ya da küçümseme sonucunu ancak darbeci Narodnikler, anarşistler ve "Ekonomistler" çıkarabilirlerdi. Proletaryaya bu aydın-darkafalı öğretiyi dayatmak ancak hep geçici olarak, onun direnişine rağmen başarılabilmiştir. Proletarya özgürlüğe gereksinimi olduğunu, her ne kadar özgürlük doğrudan burjuvaziyi sağlamlaştırıp örgütleyecek olsa da, özgürlüğe en çok kendisinin gereksinimi olduğunu içgüdüsel olarak hissetmiştir. Proletarya, kurtuluşunu sınıf mücadelesinden vazgeçmekte değil, bilakis onun gelişmesinde, kapsamının, bilinçli yönetiminin, örgütlülük ve kararlılığının yükseltilmesinde bulmayı beklemektedir. Kim politik mücadelenin görevlerini küçümsüyorsa o sosyal-demokratı halkın savunucusu olmaktan çıkarıp bir trade-unionist sekretere dönüştürüyor demektir. Kim demokra-

tik devrimin proleter görevlerini küçümsüyorsa, o sosyal-demokratı, halk devriminin önderi olmaktan çıkarıp, bir serbest işçi birliğinin önderine dönüştürüyor demektir.

Evet, **halk** devrimi. Sosyal-demokrasi, gayet haklı olarak, "halk" sözcüğünün burjuva-demokrat istismarına karşı savaşmıştır ve savaşmaktadır. Sosyal-demokrasi, halk içindeki sınıf karşıtlıklarının kavranmayışını bu sözcüğün ardına gizlememeyi talep etmektedir. Proletarya partisinin tam bağımsızlığının mutlak zorunluluğunda ısrar etmektedir. Fakat sosyal-demokrasi "halkı", öncüyü oluşturan sınıfın kendisini öteki sınıflara kapalı tutması, dar sınırlara hapsolması ve faaliyetini dünyanın ekonomik egemenlerinin sırt çevirebilecekleri düşüncesiyle felce uğratması için değil, tersine öncü sınıfın ara sınıfların yarım-gönüllülüğünden, istikrarsızlığından ve kararsızlığından etkilenmeden ve dolayısıyla da daha büyük bir enerji, daha büyük bir coşkuyla, tüm halkın en önünde tüm halkın davası uğruna mücadele etmesi için "sınıflara" böler!

Demokratik devrimde etkin politik şiarların yerine "sınıflar" sözcüğünün bütün pragmatik biçimlerde çokbilmişçe yinelenmesini koyan bugünkü yeni İskracıların çoğu kez anlamadıkları da budur işte.

Demokratik devrim burjuvadır. Kara paylaşım ya da "toprak ve özgürlük" şiarı —yıldırılmış, bilinçsiz, ama ışık ve havayı tutkuyla talep eden köylü kitlelerinin bu en yaygın şiarı— burjuvadır. Fakat biz Marksistler, proletaryanın ve köylü kitlelerin gerçek özgürlüğü için burjuva özgürlüğünden ve burjuva ilerlemesinden başka bir yol olmadığını ve olamayacağını bilmek zorundayız. Şu anda, sosyalizme yaklaşmak için, tam politik özgürlük, demokratik cumhuriyet, proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden başka bir araç olmadığını unutmamalıyız. Kayıtsız şartsız, ikircikiz ve bakışları geriye yönelik olmadan devrimci en ileri ve

biricik sınıfın temsilcileri olarak, demokratik devrimin görevlerini tüm halkın önünde mümkün olduğunca geniş kapsamlı, cesaretli ve inisiyatifli bir şekilde ortaya koymalıyız. Bu görevlerin küçümsenmesi teorik olarak Marksizmin bir karikatürü ve onun darkafalı biçimde çarpıtılması demektir; pratik-politik olarak ise bu, devrim davasını, devrimin tutarlı biçimde uygulanmasına kaçınılmaz olarak yan çizecek olan burjuvaziye teslim etmek demektir. Devrimin tam zaferinin yolu üzerindeki zorluklar son derece büyüktür. Elinden geleni yaptığı halde, çabaları yine de gericiliğin direnişi, burjuvazinin ihaneti ve kitlelerin bilinçsizliği yüzünden başarısızlığa uğrarsa, hiç kimse proletaryanın temsilcilerini suçlayamaz. Fakat herkes, ve her şeyden önce de sınıf bilinçli proletarya, sosyal-demokrasi demokratik devrimin devrimci enerjisini ve devrimci coşkusunu zafer korkusuyla ve burjuvazinin devrime sırt çevirebileceği kaygısıyla felce uğratırsa, onu mahkûm edecektir.

Devrimler tarihin lokomotifleridir, der Marx. Devrimler ezilenlerin ve sömürülenlerin bayramıdır. Halk yığınları hiçbir zaman, yeni bir toplumsal düzenin yaratıcıları olarak devrim sırasında olduğu kadar etkin öne atılmazlar. Böyle zamanlarda halk kitleleri, tedrici ilerlemenin dar küçük-burjuva ölçüleriyle değerlendirildiğinde mucizeler yaratma yetisindedir. Fakat böyle zamanlarda devrimci partilerin önderlerinin de görevlerini daha kapsamlı ve daha cesurca ortaya koymaları, şiarlarının devrimci kitlelerin inisiyatifinin önünde gitmesi, onların yolunu aydınlatması, onlara demokratik ve sosyalist idealimizi bütün görkemi ve güzelliği içinde göstermesi ve tam, mutlak ve tayin edici zafere giden en kısa, en doğrudan yolu göstermesi zorunludur. Devrimden ve dolaysız yoldan duydukları korkuyla dolambaçlı ve gizli yollar, uzlaşma yolları aramayı, "Osvobojdeniye" etrafında toplanmış burjuvazinin oportünistlerine bırakalım. Eğer zorla bu yollardan geçmeye zorlanacak olursak, günlük küçük çalışmalarda da görevlerimizi yerine

getirecek durumda olacağız. Fakat bırakın önce amansız mücadele yol seçimi sorununu karara bağlasın! Kitlelerin olağanüstü enerjisini ve devrimci coşkusunu doğrudan ve tayin edici yol uğruna amansız ve özverili mücadelesi için kullanmayacak olursak, devrime ihanet etmiş oluruz. Bırakalım burjuva oportünistleri, korkakça, gelecekteki gericiliği düşünsünler. İşçiler ne gericiliğin korkunçluğu ne de burjuvazinin devrime sırt çevireceği düşüncesinden korkmayacaklardır. İşçiler uzlaşma beklemiyorlar, sadaka istedikleri de yok; onlar gerici güçlerin acımasızca ezilmesi için çaba gösteriyorlar, yani **proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü için.**

Hiç kuşkusuz, fırtınalı bir zamanda Parti gemimizi, işçi sınıfının sömürücüleri tarafından acılı ve yavaş ezilmesi anlamına gelen liberal ilerlemenin dalgasız sularında "yol alındığı" zamanlardakinden daha büyük tehlikeler bekliyor. Hiç kuşkusuz, devrimci-demokratik diktatörlüğün görevleri, "aşırı muhalefet" ve salt parlamenter mücadele görevlerinden bin kez daha zor ve karmaşıktır. Fakat bugünkü devrimci durumda, durgun denizde yol almayı ve tehlikesiz "muhalefet" yolunu bilinçli olarak tercih edebilenler, iyisi mi bir süre için sosyal-demokrat çalışmadan uzaklaşsınlar, devrimin sonucunu beklesinler, bayram geçip günlük yaşam yeniden başlayasıya kadar beklesinler, yani kendi dar rutin standartlarının böyle iğrenççe bir akortsuz nota ve işçi sınıfının görevlerini böylesine sakatlamak demek olmadığı zamana kadar beklesinler.

Tüm halkın ve özellikle de köylülüğün başında — tam özgürlük için, tutarlı demokratik devrim için, cumhuriyet için! Tüm emekçilerin ve sömürülenlerin başında — sosyalizm için! Devrimci proletaryanın politikası gerçekte bu olmalıdır, devrim zamanında her taktik sorunun çözümünü ve işçi partisinin atacağı her pratik adımı belirleyecek ve ona baştan sona nüfuz edecek sınıf şiarı bu olmalıdır.

SONSÖZ

Bir Kez Daha Osvobojdeniyecilik, Bir Kez Daha Yeni Iskracılık

"Osvobojdeniye" No. 71 - 72 ve "Iskra" No. 103 - 103, broşürümüzün 8. Bölümünde ele alınan sorunla ilgili olarak yeni, son derece zengin malzeme sağlamaktadır. Burada bu zengin malzemenin tümünü kullanacak durumda olmadığımızdan, yalnızca en önemli noktalar üzerinde durmak istiyoruz: birincisi, "Osvobojdeniye"nin sosyal-demokrasi içinde hangi "gerçekçiliği" övdüğü ve neden övdüğü; ikincisi, devrim ve diktatörlük kavramları arasındaki ilişki.

1— Burjuva-Liberal Gerçekçiler Sosyal-Demokrat "Gerçekçiler"i Niçin Övüyorlar?

"Rus Sosyal-Demokrasisindeki Bölünme" ve "Sağduyunun Zaferi" makaleleri ("Osvobojdeniye" No. 72), sınıf bilinçli prole-

terler için, liberal burjuvazinin temsilcilerinin sosyal-demokrasi hakkındaki olağanüstü değerli bir kanaatidir. Her sosyal-demokratın bu makaleleri tam metin halinde okumasını ve her cümle üzerinde **kafa yormasını** ne kadar salık versek azdır. İlkönce bu iki makalenin en önemli pasajlarını aktarmak istiyoruz.

"Dışardaki bir gözlemci için", diye yazıyor "Osvobojdeniye", "sosyal-demokrasiyi iki fraksiyona bölmüş olan ayrılıkların gerçek siyasi anlamını kavramak oldukça güçtür. 'Çoğunluk' fraksiyonunun, davanın çıkarı uğruna bazı uzlaşmalara izin veren 'azınlıktan farklı olarak, daha radikal ve daha tutarlı olduğu açıklaması tam olarak doğru değildir ve her halükârda esaslı bir karakteristik oluşturmamaktadır. En azından azınlık fraksiyonu, Marksist ortodoksluğun geleneksel dogmalarını Lenin'in fraksiyonundan daha büyük bir kıskançlıkla korumaktadır. Aşağıdaki karakteristik bize daha doğru görünmektedir. 'Çoğunluk'un temel siyasi tutumu, soyut devrimcilik, isyankârlık ve her türlü araca başvurarak halk kitlelerinin ayaklanmasına yol açma ve onlar adına derhal iktidarı ele geçirme gayretidir; bu, 'Leninistler'i belli bir dereceye kadar Sosyal-Devrimcilere yaklaştırmakta ve genel Rus halk devrimi düşüncesi, bunların bilincinde sınıf mücadelesi düşüncesini arka plana itmektedir; 'Leninistler' pratiklerinde sosyal-demokrat doktrinin pekçok dargörüşlülüğünü terkederken, öte yandan, kendilerini ta iliklerine kadar devrimcilik darkafalılığına kaptırmışlardır, derhal bir ayaklanmaya hazırlanma dışında her türlü pratik çalışmayı reddediyor ve legal ve yarı-legal ajitasyonun tüm biçimlerini ve diğer muhalif eğilimlerle pratikte yararlı olacak her türlü uzlaşmayı ilkesel olarak görmezlikten geliyorlar. Buna karşılık azınlık, Marksist dogmaya sımsıkı bağlı kalırken, aynı zamanda Marksist dünya görüşünün gerçekçi unsurlarını da koruyor. Bu fraksiyonun temel düşüncesi, 'proletarya'nın çıkarlarını burjuvazinin çıkarlarının karşısına koymaktır. Ancak, öte yandan, proletaryanın mücadelesi hakkında —elbette sosyal-demokrasinin sarsılmaz dogmalarının dikte ettiği belli sınırlar içerisinde— gerçekçi bir aklıbaşındalıkla kafa yoruyor, bu mücadelenin bütün somut koşullarını ve görevlerini açıkça görüyor. Her iki fraksiyon da kendi temel bakış açısını

tam bir tutarlılıkla uygulamıyor, çünkü bunlar, ideolojik ve siyasi faaliyetlerinde, 'Leninistler'i en azından bazı Sosyal-Devrimcilere uyarak tutarlı isyankârlar olmaktan ve 'Iskracıları' da işçi sınıfının gerçek siyasi hareketinin pratik önderleri olmaktan alıkoyan sosyal-demokrat ilmihalin katı formülleriyle bağlıdırlar."

Daha sonra "Osvobojdeniye" yazarı en önemli kararların içeriğini aktarıp, bunlar konusunda bazı somut düşüncelerle kendi genel "düşünce silsilesi"ni açıklıyor. Üçüncü Kongre ile karşılaştırıldığında, diyor, "Azınlık Konferansı, silahlı ayaklanma konusunda tamamen farklı davranıyor". Geçici Hükümet üzerine kararlardaki farklılık, "silahlı ayaklanmaya karşı tavırla bağıntılıdır". "Bunun tıpkısı bir görüş ayrılığı, işçi sendikalarına karşı tavırda da ortaya çıkmaktadır. 'Leninistler', kararlarında, işçi sınıfının siyasi eğitimi ve örgütlenmesi için bu en önemli hareket noktasına tek kelimeyle değinmemişlerdir. Buna karşılık Azınlık, çok ağırbaşlı bir karar hazırlamıştır." Liberaller konusunda iki fraksiyon hemfikirdir, ama Üçüncü Kongre, "İkinci Kongre'de kabul edilen Plehanov'un liberallere karşı tavır hakkındaki kararını neredeyse sözcüğü sözcüğüne yinelerken, yine aynı kongrede kabul edilen ve liberallere karşı daha hayırhah bir tavır takınan Starover'in kararını reddediyor." Köylü hareketi konusunda Kongre'nin ve Konferans'ın kararları genelde çakışıyorsa da, "'çoğunluk' çiftlik beyi ve diğer arazilerin devrimci zoralımı düşüncesine daha çok ağırlık verirken, 'azınlık' devlette ve yönetimde demokratik reform taleplerini ajitasyonun temeli yapmak istiyor."

Son olarak "Osvobojdeniye", "Iskra" No. 100'den, ana maddesi şu olan bir Menşevik kararı aktarıyor: "Tek başına illegal çalışmanın, bugün yığınların Parti yaşamına katılımı için yeterli güvence sağlamadığını ve kısmen, yığınların illegal örgüt olarak Parti ile karşı karşıya konmasına yol açtığını göz önünde tutarak, Parti, işçilerin legal düzlemdeki sendikal mücadelesini yönetmeyi ele almalı ve bu mücadeleyi sosyal-demokrasinin görevleriyle sımsıkı birleştirmelidir." Bu karar vesilesiyle "Osvobojdeniye" şöyle haykırıyor: "Bu kararı sağduyunun bir zaferi olarak, sosyal-demokrat

partinin belli bir kesiminin taktik konusunda aydınlanması olarak selamlıyoruz."

Okur; şimdi "Osvobojdeniye"nin öze ilişkin tüm yargılarına sahip. Bu yargıları, nesnel doğruya uygun düştükleri anlamında doğru saymak, elbette en büyük hata olur. Her sosyal-demokrat, bunlarda kolaylıkla adım başında hatalar bulacaktır. Tüm bu yargıların, baştan sona liberal burjuvazinin çıkarlarına ve bakış açısına uygun düştüğünü, bu anlamda taraflı ve maksatlı olduğunu unutmak safdillik olur. İçbükey ya da dışbükey bir ayna nesneleri nasıl yansıtırsa, bunlar da sosyal-demokrasinin görüşlerini öyle yansıtır. Fakat bu çarpık burjuva yargıların, son tahlilde, bir sınıf olarak burjuvazinin — sosyal-demokrasi içinde hangi eğilimlerin kendisi için yararlı, yakın, akraba ve sempatik olduğu ve hangilerinin zararlı, uzak, yabancı ve antipatik olduğunu kuşkusuz doğru bir biçimde anlayan burjuvazinin gerçek çıkarlarını yansıttığını unutmak daha da büyük bir hata olur. Bir burjuva filozofu ya da bir burjuva yazarı, sosyal-demokrasiyi asla doğru anlamayacaktır — ne Menşevik ne de Bolşevik sosyal-demokrasiyi. Fakat o birazcık zeki bir yazarsa, sınıf içgüdüsü kendisini yanıltmayacak ve sosyal-demokrasi içindeki şu ya da bu eğilimin burjuvazi için anlamını, bunu yanlış bir biçimde sunsa da, özü itibariyle daima doğru kavrayacaktır. İşte bu yüzden, düşmanımızın sınıf içgüdüsü ve sınıf yargısı, daima, her sınıf bilinçli proleterin en ciddi dikkatini hakeder.

O halde, Osvobojdeniyecilerin ağzından Rus burjuvazisinin sınıf içgüdüsü bize ne söylüyor?

O, yeni İskracılığın eğilimlerinden duyduğu memnuniyeti tamamen açık bir şekilde dile getiriyor, onun gerçekçiliğini, aklıbaşındalığını, sağduyunun zaferini, kararlarının ağırbaşlılığını, taktik konusunda aydınlanmasını, pratikliğini vb. övüyor — ve, III. Kongre'nin eğilimlerine duyduğu isteksizliği ifade ediyor, onu darkafalılığı, devrimciliği, isyankârlığı, pratik-yararlı uzlaşmaları

reddedişinden ötürü vb. kınıyor. Burjuvazinin sınıf içgüdüsü, kendisine tam da, yazınımızda kesin olgularla tekrar tekrar tanıtlanmış olan şeyi, yani yeni Iskracıların bugünkü Rus sosyal-demokrasisinin oportünist kanadını, muhaliflerinin de devrimci kanadı oluşturduklarını dikte ediyor. Birincinin eğilimlerine sempati duymamak ve ikincinin eğilimlerini kınamamak liberallerin elinde değil. Burjuvazinin ideologları olarak liberaller, işçi sınıfının "pratikliği, aklıbaşındalığı, ağırbaşlılığı"nın, yani onun faaliyet alanının kapitalizm çerçevesiyle, reformlar, sendikal mücadele, vb. ile fiilen sınırlandırılmasının burjuvazinin çıkarına olduğunu çok iyi anlıyorlar. Proletaryanın "devrimci darkafalılığı" ve sınıfsal görevleri adına genel Rus halk devriminde önder rolü üstlenme yolundaki çabaları, burjuvazi için tehlikeli ve endişe vericidir.

Osvobojdeniyecilerin "gerçekçilik" sözcüğünü gerçekten bu anlamda anladıkları, başka şeylerin yanında, "Osvobojdeniye" ve Bay Struve'nin onu daha önceleri nasıl kullandığından görülmektedir. "Iskra"nın kendisi de Osvobojdeniyecilerde "gerçekçiliğin" anlamının bu olduğunu kabul etmek zorunda kalmıştır. Örneğin, "Iskra" No. 73/74'ün ekindeki "Tam Zamanıdır" makalesi anımsansın. Bu makalenin yazarı (Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi İkinci Kongresi'nde "Bataklık" görüşlerinin tutarlı savunucularından biri), dobra dobra, "Akimov Kongre'de oportünizmin gerçek temsilcisi olmaktan çok, onun hayaleti rolünü oynamıştır" düşüncesini ifade etmiştir. Ve "Iskra" yazı kurulu, "Tam Zamanıdır!" makalesinin yazarını şu notu düşerek hemen düzeltmek zorunda kalmışlardır:

> "Bu düşünceyle hemfikir olamayız. Akimov yoldaşın programatik görüşleri oportünizmin açık damgasını taşımaktadır, ki bunu son sayılarından birinde, Akimov yoldaşın 'gerçekçi' —siz bunu revizyonist diye okuyun— eğilime mensup olduğunu söyleyen 'Osvobojdeniye' eleştirmeni de kabul etmiştir."

Yani "Iskra"nın kendisi de, Osvobojdeniyecilerin "gerçekçiliği"nin oportünizmden başka bir şey olmadığının pekâlâ biliyor. "Iskra" şimdi "liberal gerçekçiliğe" saldırırken ("Iskra" No. 102) kendi gerçekçiliğinden ötürü kendisinin **liberaller tarafından** nasıl **övüldüğünü** suskunlukla geçiştiriyorsa, bu suskunluk, böyle bir övgünün her türlü kınamadan daha acı olmasıyla açıklanır. Böyle bir övgü ("Osvobojdeniye" bunu ne tesadüfen, ne de ilk kez yapıyor) gerçekten de liberal gerçekçilik ile, yeni Iskracıların tüm taktik tavrının yanlışlığı sonucu olarak, kararlarından her birinde ortaya çıkan sosyal-demokrat "gerçekçiliğin" (siz bunu oportünizm diye okuyun) eğilimleri arasındaki yakınlığı tanıtlamaktadır.

Gerçekten de Rus burjuvazisi, "genel halk" devrimindeki tutarsızlığını ve bencilliğini daha şimdiden yeterince ortaya koymuştur — hem Bay Struve'nin gözlemleriyle ve hem de bir yığın liberal gazetenin tüm tenorü ve içeriğiyle ve bir yığın Zemstvo üyesinin, bir sürü aydının, genelde Trubetskoi, Petrunkyeviç, Rodiçev ve ortakları bayların olası tüm yandaşlarının siyasi davranışlarının karakteriyle ortaya koymuştur. Burjuvazi, bir yandan proletarya ve "halk"ın, **kendi** devrimi için malzeme olarak, otokrasiye karşı koçbaşı olarak yararlı olduğunu, ama öte yandan proletarya ve devrimci köylülüğün, "Çarlık üzerinde tayin edici zafer" kazanacak ve demokratik devrimi sonuna dek götürecek olurlarsa, kendisi için korkunç tehlikeli olduğunu elbette her zaman açık-seçik anlamaz ama, sınıf içgüdüsüyle, büyük ölçüde, pekâlâ algılar. Bu nedenle burjuvazi, tüm gücüyle, proletaryanın devrimde "mütevazı" bir rolle yetinmesi, daha aklıbaşında, daha pratik ve daha gerçekçi olması ve faaliyetini "aman ha burjuvazi sırt çevirmesin" ilkesiyle belirlemesi hedefini güder.

Zeki burjuvalar, işçi hareketini ortadan yok edemeyeceklerini çok iyi biliyorlar. Bu yüzden, işçi hareketine, proletaryanın sınıf mücadelesine hiç karşı çıkmıyorlar — hayır, işçi hareketini ve sınıf

mücadelesini Brentano ya da Hirsch-Duncker'ci anlamda anlayıp, grev özgürlüğüne ve uygarca sınıf mücadelesine her türlü hürmeti bile gösteriyorlar. Başka bir deyişle bunlar, işçilere (bizzat işçiler tarafından şimdiden fiilen neredeyse tamamen kazanılmış olan) grev ve örgütlenme özgürlüğünü "vermeye" tamamen hazırdırlar, yeter ki işçiler "isyankârlık", "darkafalı devrimcilik", "pratik-yararlı uzlaşmalar"a karşı düşmanlıktan, "genel Rus halk devrimi"ne **kendi** sınıf mücadelesinin damgasını, proleter tutarlılığın, proleter kararlılığın ve "pleb Jakobenizmi"nin damgasını vurma iddia ve heveslerinden vazgeçsinler. Bu nedenle, tüm Rusya'nın zeki burjuvaları, tüm güçleriyle, işçilerin kafasına binbir yolla —kitaplar,* konferanslar, konuşmalar, tartışmalar vb. vb.— (burjuva) aklıbaşındalık, (liberal) pratiklik, (oportünist) gerçekçilik, (Brentano'cu) sınıf mücadelesi, (Hirsch-Duncker) sendikaları vb. düşüncelerini sokmaya uğraşıyorlar. Son iki slogan, "Anayasacı-Demokrat" ya da "Kurtuluş" Partisi'nden burjuvalar için özellikle elverişlidir, çünkü yüzeysel olarak Marksist sloganlarla çakışıyor ve şurada bazı atlamalar, burada bazı çarpıtmalarla kolayca sosyal-demokrat sloganlarla karıştırılabilir, evet hatta bazen sosyal-demokrat sloganlar olarak yutturulabilir. Örneğin, legal liberal gazete "Rasvet" [Şafak] (bu gazete hakkında "Proletari" okurlarına bir başka zaman daha ayrıntılı biçimde bilgi vermek istiyoruz) sınıf mücadelesi, burjuvazinin proletaryaya olası ihaneti, işçi hareketi, proletaryanın öz faaliyeti vb. vb. hakkında sık sık öylesine "cüretli" şeyler yazıyor ki, dikkatsiz okur ya da yeterince aydınlanmamış işçi, onun "sosyal-demokratizmi"ni kolayca geçer akçe sanabilir. Gerçekte ise bu, sosyal-demokratizmin burjuvaca kalp edilmesidir, sınıf mücadelesi kavramının oportünistçe çarpıtılması ve saptırılmasıdır.

* *Bkz. Prokopoviç, "Rusya'da İşçi Sorunu"*

Tüm bu dev (yığınları etkileme bakımından dev) burjuva sahtekârlığın temelinde, işçi hareketini ağırlıklı olarak sendika hareketiyle sınırlama, onu bağımsız (yani devrimci, ve demokratik diktatörlüğü amaçlayan) bir siyasetten uzak tutma, "işçilerin bilincinde, genel Rus halk devrimi düşüncesini, sınıf mücadelesi düşüncesiyle arka plana atma" eğilimi yatmaktadır.

Okurun gördüğü gibi, "Osvobojdeniye"nin formülasyonunu başaşağı ettik. Bu, proletaryanın demokratik devrimdeki rolü hakkındaki iki görüşü, burjuva görüşü ve sosyal-demokrat görüşü mükemmel biçimde dile getiren kusursuz bir formülasyondur. Burjuvazi proletaryayı salt sendikal hareketle sınırlamak ve böylece, "işçilerin bilincinde, genel Rus halk devrimi düşüncesini, **(Brentano'cu)** sınıf mücadelesi düşüncesiyle arka plana atmak" istiyor — tıpkı, işçilerin bilincinde siyasi mücadele düşüncesini, "saf işçi" hareketi düşüncesiyle arka plana atan Credo'nun Bernsteincı yazarları gibi. Buna karşılık sosyal-demokrasi, proletaryanın sınıf mücadelesini, genel Rus halk devrimine yönetici biçimde katılmaya kadar genişletmek, yani bu devrimi proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğüne vardırmak istiyor.

Bizde devrim genel bir halk devrimidir, diyor burjuvazi proletaryaya. — O nedenle sen, ayrı bir sınıf olarak, kendi sınıf mücadelenle yetinmelisin; "sağduyu" adına, dikkatini esas olarak sendikalara ve bunların yasallaştırılmasına vermelisin; bu sendikaları "siyasi eğitim ve örgütlenmende en önemli hareket noktası" olarak görmelisin; devrimci bir dönemde ağırlıklı olarak yeni Iskracılarınkine benzer "ağırbaşlı" kararlar çıkarmalı ve "liberallere daha hayırhah" olan kararları özenle ele almalısın. "İşçi sınıfının gerçek siyasi hareketinin pratik önderleri" olma eğilimi gösteren önderleri yeğlemelisin, (bu "gayri-bilimsel" ilmihalin "kaskatı formülleri"nin sana bulaşması bahtsızlığına uğramış bulunuyorsan) "Marksist dünya görüşünün gerçekçi unsurlarını korumalısın".

Bizde devrim genel bir halk devrimidir, diyor sosyal-demokratlar proletaryaya. — Bu nedenle, en ileri ve sonuna kadar devrimci biricik sınıf olarak sen, bu devrime yalnızca en enerjik katılımı değil, aynı zamanda yönetici bir biçimde katılımı hedeflemelisin. Bu nedenle kendini, esas olarak sendikal hareket anlamında, dar anlaşılmış bir sınıf mücadelesi çerçevesi içine hapsetmemelisin; bilakis tam tersine, senin sınıf mücadelenin çerçevesini ve içeriğini öylesine genişletmeyi hedeflemelisin ki, o yalnızca bugünkü, demokratik, genel Rus halk devriminin tüm görevlerini değil, aynı zamanda daha sonraki sosyalist devrimin görevlerini de kapsasın. Bu nedenle sen, sendikal hareketi ihmal etmeksizin ve en küçük legal olanaktan bile yararlanmayı reddetmeksizin, devrim döneminde, halkın Çarlık üzerindeki tam zaferinin, demokratik cumhuriyetin ve gerçek siyasi özgürlüğün mücadeleyle kazanılmasının biricik yolu olarak silahlı ayaklanmanın, devrimci bir ordu yaratma ve devrimci bir hükümet kurmanın görevlerini ön plana çıkarmalısın.

Bu sorundaki yanlış "çizgi"lerinden dolayı yeni Iskracıların kararlarının nasıl yarı-gönüllü, tutarsız ve doğal olarak burjuvaziye sempatik gelen bir tavır olduğu üzerinde durmak gereksizdir.

2— Martinov Yoldaş Soruna Yine "Derinlik" Kazandırıyor

Martinov'un "Iskra" No. 102 ve 103'teki makalelerine geçelim. Martinov'un, Engels ve Marx'tan çeşitli alıntıları bizim yorumlayışımızın yanlış ve kendi yorumlayışının doğru olduğunu ispatlama çabalarını elbette yanıtlayacak değiliz. Bu çabalar öyle ciddiyetsiz, Martinov'un bahaneleri öyle apaçık ve sorun öyle berraktır ki, bunlara bir kez daha girmek çok yararsız olacaktır. Düşünen her okur, Martinov'un tüm cephe boyunca ricatındaki basit hileleri kolayca çıkarabilecektir, özellikle de şimdi bir grup "Proleta-

ri" çalışanı tarafından hazırlanmakta olan, Engels'in "Bakuninciler İşbaşında" ve Marx'ın Mart 1850 tarihli "Merkez Komitesi'nin Bund'a Çağrısı" broşürlerinin tam çevirisi yayınlandığında. Martinov'un ricatını okura açık seçik göstermek için, yazısından bir tek alıntı yapmak yeter.

"Iskra", diyor Martinov No. 103'te, "bir geçici hükümet kurulmasının, devrimin mümkün ve amaca uygun bir gelişme yolu olduğunu kabul ediyor, ama sosyal-demokratların, bir **burjuva** geçici hükümete, sosyal-demokrat bir devrim için devlet mekanizmasını gelecekte tamamen ele geçirsin diye katılmasını reddediyor." Bir başka deyişle, "Iskra", devrimci hükümetin Hazine ve bankalardan sorumlu olacağı korkusunun, "hapisaneler"i kendi eline almanın vb. tehlikeli ve imkânsız olduğu korkusunun ne kadar saçma olduğunu artık kabul etmektedir. Fakat "Iskra", önceden olduğu gibi, demokratik diktatörlükle sosyalist diktatörlüğü birbirine karıştırarak karışıklık yaratmaya devam ediyor. Karışıklık ise, ricatı örtmek için kaçınılmazdır.

Fakat yeni "Iskra"nın karışık kafalıları arasında Martinov, birinci dereceden karışık kafalı olarak, eğer deyim yerindeyse, kabiliyetli bir karışık kafalı olarak sivriliyor. Soruna olanca kuvvetiyle "derinlik kazandırma" çabasıyla sorunu sadece karıştırırken, neredeyse şaşmaz biçimde, kendi takınmış olduğu tutumun tüm yanlışlığını apaçık ortaya seren yeni formülasyonlar "icat" ediyor. "Ekonomizm" zamanında kendisinin Plehanov'u nasıl "derinleştirdiği" ve "işverenlere ve hükümete karşı iktisadi mücadele" formülünü yarattığı anımsansın. Ekonomistlerin tüm yazınında bu eğilimin yanlışlığı için bundan daha isabetli bir ifade bulmak zordur. Şimdi de aynı şey. Martinov yeni "Iskra"ya şevkle hizmet ediyor, fakat ağzını her açışında, yeni "Iskra"nın yanlış tutumunu değerlendirmek için bize yeni ve mükemmel malzeme sağlıyor. No. 102'de, Lenin'in "farkında olmadan devrim ve diktatörlük kavramlarını birbiriyle değiştirdiğini" söylüyor (s. 3, sütun 2).

Yeni Iskracıların bize karşı bütün suçlamaları aslında bu suçlamaya çıkıyor. Ve bu suçlamadan ötürü Martinov'a ne kadar müteşekkiriz! Suçlamasını bu biçimde formüle ederek yeni Iskracılığa karşı mücadelede bize paha biçilmez bir hizmette bulunmuştur! Gerçekten de "Iskra" yazı kurulundan, "Proletari"ye karşı saldırılara "derinlik kazandırması" ve bu saldırıları "gerçekten ilkeli" biçimde formüle etmesi için Martinov'u mümkün olduğunca sık bizim üzerimize salmasını rica etmeliyiz. Çünkü Martinov ne kadar ilkesel argüman yürütmeye çalışırsa, kafasını o kadar kötü duvara çarpıyor, yeni Iskracılığın ayıbını o kadar açık seçik ortaya koyuyor, kendisi ve arkadaşları üzerinde reductio ad absurdum yararlı pedagojik işlemini daha da başarılı bir biçimde uyguluyor (yeni "Iskra"nın ilkelerini bir saçmalığa indirgiyor).

"Vperyod" ve "Proletari", devrim ve *diktatörlük kavramlarını* "birbiriyle değiştiriyor". "Iskra" böyle bir "değiştirilebilirlik" istemiyor. Tamamen öyle, saygıdeğer Martinov yoldaş! Hiç istemeyerek, çok büyük bir doğruyu ortaya koydunuz. **Yeni** bir formülasyonla, "Iskra"nın devrimin gerisinde kaldığı ve görevlerini neredeyse tıpkı "Osvobojdeniye" gibi formüle ettiği, buna karşılık "Vperyod" ve "Proletari"nin demokratik devrimi ilerletecek sloganlar yaydığı tezimizi doğruladınız.

Sizin (için —ÇN.) anlaşılmaz bir şey mi, Martinov yoldaş? Sorunun önemini göz önüne alarak, size ayrıntılı bir açıklama vermeye çalışacağız.

Demokratik devrimin burjuva karakteri, ifadesini, başka şeylerin yanında, kesinlikle özel mülkiyet ve meta üretimi zemini üzerinde duran ve bu çerçevenin dışına çıkamayan toplumun tam bir dizi sınıf, grup ve katmanının, koşullarının zorlamasıyla, otokrasinin ve genelde tüm feodal düzenin işe yaramazlığını kavrama ve özgürlük talebine katılma noktasına gelmesinde bulur. "Toplum" tarafından talep edilen ve çiftlik sahipleri ve kapitalistler tarafından

bir sürü laf kalabalığıyla (ve yalnız laf!) savunulan bu özgürlüğün burjuva karakteri, gittikçe daha açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda özgürlük uğruna işçilerin mücadelesi ve burjuvazinin mücadelesi arasındaki, proleter demokratizm ile liberal demokratizm arasındaki temel fark da gittikçe daha göze çarpar hale gelmektedir. İşçi sınıfı ve onun bilinçli temsilcileri ilerliyor ve bu mücadeleyi ilerletiyorlar, bu mücadeleyi sonuna kadar götürmekten asla korkmayıp, evet, hatta, demokratik devrimin en ileri hedefinden dahi çok daha ötesini hedefliyorlar. Burjuvazi tutarsız ve bencildir, özgürlük şiarlarını ikiyüzlüce ve ancak kısmen kabul ediyor. Ötesinde burjuva özgürlük dostlarının ikiyüzlülüğünün, ya da eğer isterseniz, özgürlüğe onun burjuva dostları tarafından ihanetin başladığı sınırları özel bir çizgiyle, (Starover'in ya da Konferansçıların kararındaki maddeler gibi) özel "maddeler"le her türlü saptama çabası, kaçınılmaz olarak başarısızlığa mahkûmdur, çünkü iki ateş arasında (otokrasi ve proletarya) kalan burjuvazi, biraz sağa, biraz sola uyarak, sürekli pazarlıklar yaparak, binbir yol ve araçla konumunu ve şiarlarını değiştirebilir. Proleter demokratizmin görevi, böyle ölü "maddeler" icat etmek değil, gelişen siyasi durumu yorulmak bilmeksizin eleştirmek, burjuvazinin tüm yeni, yepyeni ve önceden görülemez tutarsızlık ve ihanetlerini teşhir etmektir.

Bay Struve'nin illegal basındaki siyasi çıkışının öyküsü anımsansın, sosyal-demokrasinin ona karşı mücadelesinin öyküsü anımsansın, o zaman, proleter demokratizmin öncü savaşçısı sosyal-demokrasinin bu görevleri nasıl yerine getirmiş olduğu açık seçik görülecektir. Bay Struve işe katıksız bir Şipov sloganıyla başladı: "Haklar ve Yetki Sahibi Bir Zemstvo" (bkz. "Zarya"daki "Zemstvoya Karşı Tahrikler ve Liberalizmin Aniballeri" adlı makalem* Sosyal-demokrasi onu teşhir etti ve sıkı anayasacı bir

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt V, s. 21—73.*

programa doğru ileriye itekledi. Devrimci olayların özellikle hızlı gelişimi sayesinde bu "itişler" etkisini gösterince, mücadele demokratizmin **bir sonraki** sorununa kaydı: salt genel anlamda bir anayasa değil, genel, doğrudan, eşit ve gizli oy hakkı. "Düşman"ın bu yeni mevziini de (genel oy hakkının "Kurtuluş Birliği" tarafından kabul edilmesi) "ele geçirdiğimiz"de, baskımızı daha da ilerletmeye başladık; iki meclis sisteminin ikiyüzlülük ve sahtekârlık olduğunu ve Osvobojdeniyecilerin genel oy hakkını ancak eksik bir şekilde tanıdıklarını gösterdik; onların **monarşizmine** işaret ederek, onların demokratizmle bezirgânlık yaptıklarını, ya da bir başka deyişle, bu parababası "Osvobojdeniye" kahramanlarının büyük Rus devriminin çıkarlarını pazarlık konusu ettiklerini gösterdik.

Otokrasinin inatçılığı, içsavaşın muazzam ilerlemesi ve monarşistlerin Rusya'yı içine soktuğu umarsız durum, sonunda, en kalın kafalıları bile yola getirdi. Devrim **olgu** haline geldi. Devrimi tanımak için artık devrimci olmaya gerek yoktu. Otokratik hükümet fiilen dağıldı ve herkesin gözleri önünde dağılıyor. Bir liberalin (Bay Gredeskul) legal bir gazetede haklı bir biçimde belirttiği gibi, iş, bu hükümete karşı fiili itaatsizliğe vardı. Görünürdeki tüm gücüne karşın, otokrasi güçsüzlüğünü ortaya koydu; gelişen devrimin olayları, ayakta çürüyen bu asalak organizmayı düpedüz bir kenara itmeye başladı. Faaliyetini (ya da daha doğrusu siyasi pazarlıklarını) verili, fiilen ortaya çıkmış ilişkiler üzerinde inşa etmek zorunda kalan liberal burjuvalar, **zamanla, devrimi tanıma zorunluluğunu** görmeye başladılar. Bunu devrimci olduklarından ötürü değil, devrimci olmamalarına rağmen yapıyorlar. Bunu çarnaçar ve iradelerine rağmen yapıyorlar, için için kaynayan bir hiddetle devrimin başarılarını görüyorlar, uzlaşma değil, bir ölüm-kalım mücadelesi isteyen otokrasiyi, devrimi teşvik etmekle suçluyorlar. Doğuştan bezirgânlar olarak, mücadeleden ve devrimden

nefret ediyorlar, ama koşullar onları devrim zemini üzerinde durmaya zorluyor, çünkü ayaklarını basacakları başka bir zemin yok.

Çok öğretici ve çok gülünç bir oyun seyrediyoruz. Burjuva liberalizminin fahişeleri, devrim çarşafıyla örtünmeye çalışıyorlar. Osvobojdeniyeciler — risum teneatis, amici!* — Osvobojdeniyeciler devrim adına konuşmaya başlıyorlar! "Devrimden korkmadıkları"na bizi inandırmaya başlıyorlar (Bay Struve, "Osvobojdeniye" No. 72'de)!!! "Devrimin başına geçme" iddiasında bulunuyorlar!!!

Bu çok karakteristik bir görüngüdür, ve yalnızca burjuva liberalizmindeki ilerlemeyi değil, daha çok kendisini **zorla kabul ettiren** devrimci hareketin gerçek başarılarındaki ilerlemeyi karakterize etmektedir. Burjuvazi bile, devrim zemininde durmanın daha yararlı olduğunu anlamaya başlıyor — otokrasi o denli sallanmaktadır. Ama öte yandan, tüm hareketin yeni ve daha yüksek bir düzeye çıkışını tanıtlayan bu görüngü, bizim önümüze de yeni ve daha yüksek görevler koymaktadır. Şu ya da bu burjuva ideologunun şahsi dürüstlüğünden tamamen bağımsız olarak, burjuvazinin devrimi tanımış olması samimi olamaz. Burjuvazi, hareketin bu yüksek aşamasına da, kendi bencillik ve tutarsızlığını, bezirgânlık ve hasis ruhlu gerici hileler ruhunu getirmekten başka bir şey yapamaz. Programımıza dayanarak ve programımızı daha da geliştirerek, şimdi devrimin en yakın **somut** görevlerini **başka** bir şekilde formüle etmeliyiz. Dün yeterli olan, **bugün yetersizdir.** Belki dün, ilerici demokratik bir slogan olarak devrimin tanınmasını talep etmek yeterliydi. Bugün bu çok azdır. Devrim, Bay Struve'yi bile devrimi tanımaya zorlamıştır. Şimdi en ileri sınıftan, bu devrimin güncel ve ertelenemez görevlerinin **asli içeriğini** tam olarak belirlemesi talep edilmektedir. Gerçi Bay Struveler devrimi tanıyorlar,

* *Kahkahalarınızı tutun, dostlar!*

ama anlayışsızlıkları hemen görülüyor hep, barışçıl bir çözümün mümkün olduğu, **Nikola'nın,** Bay Osvobojdeniyecileri iktidara tayin edeceği vs. vb. eski türküsünü yineleyip duruyorlar. Bay Osvobojdeniyeciler devrimi tanıyorlar ki, kendileri için bir o kadar tehlikesiz bir biçimde bu devrimi elçabukluğu ile ortadan kaldırıp, ona ihanet edebilsinler. Şimdi görevimiz, proletaryaya ve tüm halka, devrim sloganının yetersiz olduğunu söylemektir, devrimin **asli içeriğini** açık seçik, tutarlı ve kesin bir biçimde belirlemenin zorunlu olduğuna işaret etmektir. Ve bu belirleme, devrimin "tayin edici zaferi"ni doğru bir biçimde ifade edebilecek olan biricik slogandır, yani: proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü sloganıdır.

Kavramların kötüye kullanılması, siyasette çok olağan bir görüngüdür. Örneğin, hem İngiliz burjuva liberalizminin yandaşları ("Şimdi hepimiz sosyalistiz" — "We are all socialists now", diyordu Harcourt), hem Bismarck'ın yandaşları ve Papa XIII. Leo'nun dostları kendilerini sık sık "sosyalist" olarak niteliyorlardı. "Devrim" kelimesi de suiistimale çok elverişlidir, ve hareketin belli bir gelişme aşamasında böyle bir suiistimal kaçınılmazdır. Bay Struve, devrim adına konuşmaya başlayınca, Thiers'i anmadan edemedik. Şubat Devrimi'nden birkaç gün önce, bu hilkat garibesi cüce, burjuvazinin siyasi satılmışlığının bu en mükemmel fikri tezahürü, havadan nem kapıp halk arasında bir fırtınanın patlak vermeye başladığını anladı. Ve parlamento kürsüsünden kendisinin **devrim tarafına** mensup olduğunu ilan etti! (Bkz. Marx, "Fransa'da İçsavaş".) Osvobojdeniyecilerin devrim tarafına geçişinin siyasi anlamı, Thiers'in bu "geçişi" ile **tamamen aynıdır.** Rus Thiers'leri devrimden yana olduklarını söylemeye başladıklarında, bu demektir ki, devrim sloganı yetersizleşmiş ve anlamsızlaşmıştır, görevleri belirlememektedir, çünkü devrim bir olgu haline gelmiştir, ve en farklı unsurlar bile ondan yana geçmiştir.

Gerçekten de, Marksist bakış açısından devrim ne demektir? Yeni üretim ilişkileriyle çelişkisi belirli bir zamanda onun yıkılmasına götüren eskimiş siyasi üstyapının zor yoluyla yıkılması. Otokrasinin kapitalist Rusya'nın tüm yapısıyla, onun burjuva-demokratik gelişmesinin tüm gereksinimleriyle çelişkisi, bu çelişki yapay bir biçimde ne kadar uzun bir dönem sürdürüldüyse, şimdi o kadar şiddetli bir biçimde onun yıkılmasına yol açmış bulunmaktadır. Üstyapının bütün eklemleri çatırdamakta, hücuma dayanamamakta ve ayaklarının altındaki toprak kaymaktadır. Birbirinden çok farklı sınıf ve grupların temsilcileri aracılığı ile halk, kendisine şimdi yeni bir üstyapı yaratmak zorundadır. Gelişmenin belli bir evresinde eski üstyapının işe yaramazlığı herkes için açık seçik bir hale gelir. Herkes devrimi tanır. Şimdi görev, yeni üstyapıyı **hangi** sınıfların kuracağını ve **nasıl** kuracağını belirlemektir. Böyle bir belirleme olmadan, devrim sloganı bugünkü durumda boş ve anlamsızdır, çünkü otokrasinin güçsüzlüğü, grandükleri ve "Moskovskiye Vyedemosti"yi bile "devrimci" yapmaktadır! Böyle bir belirleme olmadan, en ileri sınıfın ilerici demokratik görevlerinden söz bile edilemez. Ve bu belirleme, "Proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü" sloganıdır. Bu slogan, hem yeni üstyapının yeni "kurucuları"nın dayanabilecekleri ve dayanmaları gereken sınıfları, hem onun karakterini (sosyalist diktatörlükten farklı olarak "demokratik" diktatörlük), ve hem de bu üstyapının nasıl kurulacağını (diktatörlük, yani şiddetle direnmenin şiddetle bastırılması, halkın devrimci sınıflarının silahlandırılması) belirlemektedir. Her kim şimdi bu devrimci-diktatörlük sloganını, devrimci ordu, devrimci hükümet ve devrimci köylü komiteleri sloganını tanımıyorsa, o ya devrimin görevlerini hiç mi hiç kavramamakta, onun bugünkü durumun getirdiği yeni ve daha yüksek görevlerini belirleyememektedir, ya da ama halkı aldatıp, devrime ihanet etmektedir, çünkü "devrim" sloganını suiistimal etmektedir.

Birinci durum, Martinov yoldaş ve dostları için geçerlidir, ikincisi ise Bay Struve ve tüm "Anayasacı-Demokratik" Zemstvo Partisi için geçerlidir.

Martinov yoldaş, devrim ve diktatörlük kavramlarının "birbiriyle değiştirildiği" suçlamasını, tam da devrimin gelişmesi, onun görevlerini diktatörlük sloganıyla belirlemeyi gerektirdiği sırada ortaya atacak kadar basiretli ve zekiydi! Martinov yoldaş gerçekten de bir kez daha nal toplama, sondan bir önceki basamakta takılıp kalma, **Osvobojdeniyecilik seviyesinde bulunma** talihsizliğine uğramıştır, çünkü "devrim"i (lafta) tanımak ve proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünü (yani fiili devrimi) reddetmek, bugün tam da Osvobojdeniyecilerin siyasi tutumuna, yani liberal monarşist burjuvazinin çıkarlarına denk düşmektedir. Liberal burjuvazi şimdi, Struve'nin ağzından, devrimden yana olduğunu ifade etmektedir. Sınıf bilinçli proletarya, devrimci sosyal-demokratların ağzından, proletarya ve köylülüğün diktatörlüğünü talep etmektedir. Ve yeni "Iskra"nın bilgesi bu noktada tartışmaya müdahale ediyor ve şöyle bağırıyor: Devrim ve diktatörlük kavramlarını sakın "birbiriyle değiştirmeyin"! Yeni Iskracıların yanlış pozisyonunun onları sürekli olarak Osvobojdeniyeciliğin kuyruğunda sürüklenmeye mahkûm etmiş olduğu doğru değil mi acaba?

Osvobojdeniyecilerin (sosyal-demokratların cesaret verici iteklemeleriyle) demokratizmin tanınmasına adım adım yaklaştıklarını göstermiş bulunuyoruz. Onlarla polemiğimizde başlangıçta sorun şuydu: Şipov siyaseti (haklar ve yetki sahibi bir Zemstvo) mi, yoksa anayasacılık mı? Sonra: kısıtlı seçimler mi, yoksa genel oy hakkı mı? Ardından: devrimi tanıma mı, yoksa otokrasiyle simsarlık mı? Ve sonunda şimdi: proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü olmadan devrimi tanıma mı, yoksa demokratik devrimde bu sınıfların diktatörlüğü talebini tanıma mı? Bay Osvobojdeniyecilerin

(ister bugünküler olsun, ister burjuva demokrasisinin sol kanadındaki ardılları olsun, hiç farketmez) bir adım daha atmaları, yani zamanla (belki Martinov yoldaş da bir adım daha atınca) diktatörlük sloganını da tanımaları olanaklı ve olasıdır. Rus devrimi başarıyla ilerlemeye devam eder ve tayin edici zaferi kazanacak olursa, böyle olması hatta kaçınılmaz olacaktır. O zaman sosyal-demokratların konumu ne olacaktır? Bugünkü devrimin tam zaferiyle demokratik devrim sona erecek ve sosyalist devrim için tayin edici mücadele başlayacaktır. Bugünkü köylülüğün taleplerinin gerçekleştirilmesi, gericiliğin tamamen tuz buz edilmesi ve demokratik cumhuriyetin kazanılmasıyla, burjuvazi ve hatta küçük-burjuvazi devrimci olmaktan tamamen çıkacak, proletaryanın sosyalizm için gerçek mücadelesi başlayacaktır. Demokratik devrim ne denli tam olursa, bu yeni mücadele o denli çabuk, o denli yaygın, o denli arı ve o denli kararlı gelişecektir. Zaten "demokratik" diktatörlük sloganı da, bugünkü devrimin tarihsel bakımdan sınırlı karakterini ve yeni düzenin temelleri üzerinde işçi sınıfının bütün baskılardan ve her türlü sömürüden kesin kurtuluşu için yeni bir mücadelenin zorunluluğunu ifade eder. Bir başka deyişle: Demokratik burjuvazi ya da küçük-burjuvazi bir adım daha atmış, yalnız devrim değil, devrimin tam zaferi de bir olgu haline gelmiş olduğunda, (belki de yeni, gelecekteki Martinovlarının dehşet çığlıkları arasında) demokratik diktatörlük sloganını proletaryanın sosyalist diktatörlüğü, yani tam sosyalist devrim sloganı ile "değiştireceğiz".

3— Diktatörlüğün Kaba-Burjuva Konuluşu ve Diktatörlük Üzerine Marx'ın Görüşü

Mehring, kendisi tarafından yayımlanan Marx'ın 1848 yılına ait "Neue Rheinische Zeitung"daki makalelerine düştüğü notlar-

da, burjuva yazınının bu gazeteye, başka şeylerin yanında, "demokrasiyi gerçekleştirmenin biricik aracı olarak derhal bir diktatörlüğün kurulmasını talep etmiş" olma suçlaması getirdiğini söylemektedir (Marx ve Engels, "Miras", 2. baskı, cilt III, s. 53). Kaba-burjuva görüş açısından diktatörlük kavramı ve demokrasi kavramı birbirini dışlar. Sınıf mücadelesi teorisini kavramayan ve politik arenada burjuvazinin çeşitli çevre ve mahfellerinin küçük boğuşmalarını görmeye alışmış olan burjuva, diktatörlükten, tüm demokratik özgürlüklerin ve garantilerin ortadan kaldırılmasını, her türlü zorbalığı, diktatörün kişisel çıkarları uğruna iktidarın kötüye kullanılmasını anlar. "Proletari" ve "Vperyod"un diktatörlük şiarına düşkünlüklerini, Yeni "Iskra"daki "yeni sefer"inin sonunda, Lenin'in "tutkuyla şansını denemek istemesi" ile açıklayan ("Iskra" No. 103, sayfa 3, 2. sütun) Martinov'unuzda da özünde tam da bu kaba-burjuva bakış açısı sırıtmaktadır. Martinov'a sınıfın diktatörlüğü ile kişinin diktatörlüğü arasındaki farkı ve demokratik diktatörlüğün görevleri ile sosyalist diktatörlüğün görevleri arasındaki farkı açıklayabilmek için "Neue Rheinische Zeitung"un görüşlerini anımsatmak yararsız olmayacaktır.

> "Bir devrimden sonra —diye yazıyordu 14 Eylül 1848 tarihli "Neue Rheinische Zeitung"— her geçici devlet durumu bir diktatörlüğü, hem de enerjik bir diktatörlüğü gerektirir. Baştan beri Camphausen'i" (18 Mart 1848'den sonra Prusya başbakanı) "diktatörce davranmamakla, eski kurumların kalıntılarını derhal ezip ortadan kaldırmamakla suçladık. Yani Bay Camphausen anayasal düşlerle oyalanırken, yenik parti (yani gerici parti) bürokrasi ve ordu içinde konumunu güçlendirdi, hatta yer yer açık mücadeleye bile girişti."
>
> "Gazete burada" —diyor Mehring haklı olara— "Camphausen hükümeti konusundaki uzun incelemelerinde ayrıntılı biçimde gerekçelendirdiği şeyleri birkaç cümlede özetlemektedir."

Marx'ın bu sözleri bize ne anlatıyor? Bir Geçici Devrimci Hükümet'in diktatörce davranmak **zorunda** olduğunu (diktatörlük şiarını reddeden "Iskra"nın kesinlikle anlayamadığı bir düşüncedir bu); bu diktatörlüğün görevinin eski kurumların kalıntılarını ortadan kaldırmak olduğunu (RSDİP 3. Kongre kararında karşı-devrimle mücadele hakkında açıkça vurgulanan ve yukarıda da gösterildiği gibi Konferans kararında atlanan şeyi) anlatıyor. Üçüncü ve son olarak bu sözlerden, Marx'ın devrim ve açık içsavaş döneminde "anayasal hayalleri" yüzünden burjuva demokratlarına şiddetle saldırdığını anlıyoruz. Bu sözlerin anlamı 6 Haziran 1848 tarihli "Neue Rheinische Zeitung"daki makalede özellikle çarpıcı biçimde görülmektedir.

> "Bir Kurucu Ulusal Meclis, —diye yazıyordu Marx— her şeyden önce aktif, devrimci-aktif bir meclis olmalıdır. Frankfurt'taki Meclis ise parlamenter alıştırmalarla iştigal ediyor ve bırakıyor hükümet istediğini yapsın. Varsayalım ki bu allame meclis, derin derin düşündükten sonra, en iyi gündemi ve en iyi anayasayı bulmayı başardı, hükümet bu arada süngüyü gündeme getirdikten sonra, en iyi gündem ve en iyi anayasa neye yarar?"

Diktatörlük şiarının anlamı işte budur. Bu sözlerden Marx'ın, "bir Kurucu Meclis örgütleme kararı"nı tayin edici bir zafer sayan ya da partiyi "aşırı muhalefet partisi olarak kalmaya" çağıran kararlara karşı tutumunun ne olacağı kestirilebilir.

Büyük sorunlar halkların yaşamlarında ancak şiddet yoluyla çözülür. Şiddete, iç savaşa genellikle ilk olarak gerici sınıflar başvurmuş ve "gündeme süngüleri getirmişlerdir"; Rus otokrasisinin yaptığı gibi ve 9 Ocak'tan bu yana her yerde sistematik biçimde ve inatla uygulamayı sürdürdüğü gibi. Fakat böyle bir durum ortaya çıkar çıkmaz, politik gündemin birinci maddesini süngüler oluşturmaya başlar başlamaz ve ayaklanmanın zorunlu ve ivedi bir hal

aldığı anlaşılır anlaşılmaz, bütün anayasal hayallerin ve parlamenter alıştırmaların, burjuvazinin devrime ihanetini gizleyen, burjuvazinin devrime "sırt çevirmesini" gizleyen örtüler olduğu görülür. Ve o zaman gerçekten devrimci sınıf, tam da diktatörlük şiarını atmak zorundadır.

Diktatörlüğün görevleri sorunu üzerine Marx, "Neue Rheinische Zeitung"da şunları yazıyordu:

> "Onun (Ulusal Meclis'in) zamanı geçmiş hükümetlerin gerici aşırılıklarına karşı her yerde diktatörce davranması yeterdi, ve karşısında bütün süngülerin ve dipçiklerin paramparça olacağı kamuoyunun gücünü kazanacaktı... Ama bu meclis Alman halkını ardından sürükleyeceğine ya da onun ardından sürükleneceğine, halkın canını sıkmaktadır."

Marx'ın görüşüne göre ulusal meclis şunları yapmakla yükümlüydü:

> "Almanya'nın fiilen varolan durumundan halk egemenliği ilkesine ters düşen her şeyi çıkarıp atmak" ve sonra "devrimin kazanımlarını, halk egemenliğini bütün saldırılara karşı güvence altına almak için, üzerinde durduğu devrimci zemini korumak."

Dolayısıyla, Marx'ın 1848 yılında devrimci hükümetin ya da diktatörlüğün önüne koyduğu görevler, içeriği itibariyle her şeyden önce bir **demokratik** devrimdi: karşı-devrime karşı savunma ve halk egemenliği ile bağdaşmayan her şeyin gerçekten ortadan kaldırılması. Bu da devrimci-diktatörlükten başka bir şey değildir.

Devam edelim: Marx'ın görüşüne göre bu görevleri (halkın egemenliği ilkesini fiiliyatta eksiksiz uygulamak ve karşı-devrimin saldırılarını püskürtmek) hangi sınıflar gerçekleştirebilirdi ve gerçekleştirmek zorundaydı? Marx "halk"tan söz ediyor. Fakat Marx'ın "halk"ın birliği ve halk içinde sınıf mücadelesinin olma-

dığına dair küçük-burjuva hayallere karşı daima amansızca mücadele ettiğini biliyoruz. "Halk" sözcüğüyle Marx, sınıf çelişkilerinin üstünü örtmez, bilakis devrimi sonuna kadar götürebilecek belli unsurları bu kavram altında toparlardı.

Berlin proletaryasının 18 Mart'taki zaferinden sonra —diye yazıyordu "Neue Rheinische Zeitung" — devrimin iki türlü sonucu görüldü:

> "... bir yanda halkın silahlanması, dernek kurma hakkı, halk egemenliğinin fiilen kazanılması; öte yanda monarşinin ve Camphausen-Hansemann hükümetinin, yani büyük-burjuvazinin temsilcilerinin hükümetinin korunması.
>
> Böylece devrim, birbirinden kaçınılmaz olarak uzaklaşmak zorunda olan iki sonuçlar dizisi ortaya çıkardı. Halk zafer kazanmış, kesin demokratik nitelikte özgürlükler elde etmişti, fakat dolaysız egemenlik kendi eline değil, büyük burjuvazinin eline geçmişti. Kısacası, devrim tamamlanmamıştı. Halk, bir büyük burjuva hükümetine izin vermişti, ve büyük burjuvalar eğilimlerini derhal, eski Prusya soylularına ve bürokrasiye bir ittifak önererek kanıtladılar. Arnim, Canitz, Schwerin hükümete katıldılar.
>
> **Evvelden beri anti-devrimci olan büyük burjuvazi, halktan, yani işçilerden ve demokratik burjuvaziden duyduğu korkuyla, gericilikle bir savunma ve saldırı ittifakı kurdu."** (Altını biz çizdik.)

Böylece, sadece "bir Kurucu Meclis örgütleme kararı" değil, hatta bu meclisin fiilen toplanması bile devrimin tayin edici zaferi için yeterli değildir! Hatta silahlı mücadelede kısmi bir zaferden sonra bile (Berlinli işçilerin 18 Mart 1848'de askeri birlikler karşısında sağladığı zafer) "bitmemiş", "tamamlanmamış" bir devrim olanaklıdır. Peki, devrimin tamamlanması neye bağlıdır? Dolaysız egemenliğin kimin eline geçtiğine bağlıdır: Petrunkyeviç veRodi-

çev'in, demek istiyordum ki: Camphausen ve Hansemann'ın eline mi, yoksa **halkın,** yani işçilerin ve demokratik burjuvazinin eline mi. Birinci durumda burjuvazi iktidara sahip olacaktır, proletarya ise "eleştiri özgürlüğü"ne, "aşırı muhalefet partisi olarak kalma" özgürlüğüne. Bu durumda burjuvazi zaferin hemen ardından gericilikle ittifak yapacaktır (örneğin Petersburg işçileri sokak savaşında sadece kısmi bir zafer kazanıp hükümeti kurma işini Bay Petrunkyeviç ve ortaklarına bıraktıklarında kaçınılmaz olarak Rusya'da da aynı şey olacaktır). İkinci durumda bir devrimci-demokratik diktatörlük, yani devrimin tayin edici zaferi mümkün olacaktır. Şimdi sorun, Marx'ın, büyük burjuvaziden farklı olarak, işçilerle birlikte halk olarak adlandırdığı "demokratik burjuvazi"den ne anladığını daha tam bir şekilde formüle etmektir.

Bu soruna açık yanıtı 29 Temmuz 1848 tarihli "Neue Rheinische Zeitung"un makalesindeki şu pasaj vermektedir:

> "... 1848 Alman Devrimi 1789 Fransız Devrimi'nin sadece bir parodisidir.
>
> Bastil'in zaptedilmesinden üç hafta sonra, 4 Ağustos 1789'da, Fransız halkı bir günde bütün feodal yükümlülüklerin üstesinden geldi.
>
> Mart barikatlarından dört ay sonra, 11 Temmuz 1848'de, feodal yükümlülükler Alman halkının üstesinden gelmiştir, teste Gierke cum Hansemanno.*

---

* *"Gierke ve Hansemann tanıktırlar." Hansemann büyük burjuvazinin partisini temsil eden bir bakandı (yani Prusyalı bir Trubetskoi ya da Rodiçev, ya da benzeri). Gierke ise Hansemann hükümetinde tarım bakanıydı ve "feodal yükümlülüklerin" "tazminatsız" "kaldırılması" için "yürekli" bir plan hazırlamıştı. Gerçekte ise, küçük ve önemsiz yükümlülükleri kaldırırken, önemli yükümlülükler için tazminatları koruyor ya da bedel getiriyordu. Gierke "köylü*

1789'un Fransız burjuvazisi, müttefiklerini, köylüleri bir an için yarı yolda bırakmadı. Egemenliğinin temelinin kırda feodalizmin yıkılması, özgür toprak sahibi köylü sınıfının yaratılması olduğunu biliyordu.

1848'in Alman burjuvazisi hiç tereddüt etmeden bu köylülere, onlar olmadan soylulara karşı güçsüz kalacağı aynı kandan, aynı candan en doğal müttefiklerine ihanet etmiştir.

(Yanıltıcı) tazminat maskesi altında feodal hakların sürdürülmesi, pekiştirilmesi — işte 1848 Alman Devrimi'nin sonucu budur. Dağın doğurduğu fare budur işte!"

Bu bize dört önemli tez veren çok öğretici bir pasajdır: 1 — Tamamlanmamış Alman Devrimi, tamamlanmış Fransız Devrimi'nden, burjuvazinin sadece genelde demokrasiye değil, özelde köylülüğe de ihanet etmesiyle ayrılır. 2 Demokratik devrimin tam olarak gerçekleştirilmesinin temelini bir özgür köylüler sınıfının yaratılması oluşturur. 3 Böyle bir sınıfın yaratılması, feodal yükümlülüklerin ortadan kaldırılması ve feodalizmin yıkılması demektir, ama henüz kesinlikle bir sosyalist devrim anlamına gelmez. 4 Köylüler burjuvazinin —yani onlar olmadan demokratik burjuvazinin gericilik karşısında "iktidarsız" kalacağı— "en doğal" müttefikleridir.

Somut ulusal özelliklerin ilgili çeşitliliği dikkate alındığında ve feodalizmin yerine serflik konduğunda, tüm bu tezler 1905 Rusyası'na tamamen uygulanabilirdir. Almanya deneyiminden çıkarılan ve Marx tarafından aydınlatılan derslere dayanarak, devrimin tayin edici zaferi için şu şiardan başka bir şiara ulaşılamayacağına

toprak mülkiyetinin genişlemesini" talep eden, ama çiftlik beylerine zarar vermek istemeyen Rus Kablukov, Manuilov, Herzenstein ve benzeri türünden burjuva-liberal bir köylü dostuydu.

hiç kuşku yoktur: proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü. Marx'ın 1848 yılında direnişe geçen gericilerin ve hain burjuvazinin karşısına koyduğu "halk"ın temel ögelerini proletarya ve köylülüğün oluşturduğuna hiç kuşku yoktur. Ve hiç kuşkusuz Rusya'da da liberal burjuvazi ve Kurtuluş Birlikçisi beyler köylülüğe ihanet ediyorlar ve edeceklerdir, yani sahte bir reformla kendilerini kurtarıp, büyük toprak sahipleriyle köylülük arasındaki tayin edici savaşta toprak sahiplerinin tarafına geçeceklerdir. Sadece proletarya, bu mücadelede köylüleri sonuna kadar destekleyecek durumdadır. Son olarak, Rusya'da da köylü mücadelesinin başarısının, yani tüm toprak ve arazinin köylülere geçmesinin, tam bir demokratik devrim anlamına geleceğine ve tamamlanmış devrimin sosyal dayanağı olacağına, ama bunun hiçbir zaman bir sosyalist devrim, ya da küçük-burjuva ideologlarının, Sosyal-Devrimcilerin sözünü ettiği "toplumsallaştırma" anlamına gelmeyeceğine hiç kuşku yoktur. Köylü ayaklanmasının başarısı ve demokratik devrimin zaferi, demokratik cumhuriyet zemini üzerinde sosyalizm uğruna gerçek ve tayin edici mücadele için yolu daha yeni açacaktır. Toprak sahibi sınıf olarak köylülük bu mücadelede, burjuvazinin demokrasi uğruna mücadelede şimdi oynamakta olduğu aynı hainee, sallantılı rolü oynayacaktır. Bunu unutmak, sosyalizmi unutmak demektir, proletaryanın gerçek çıkar ve görevleri hakkında kendi kendisini ve başkalarını aldatmak demektir.

Marx'ın 1848 yılma ait görüşlerini aktarırken herhangi bir eksik yan bırakmamak için, o zamanın Alman sosyal-demokrasisi (ya da o zamanın diliyle konuşacak olursak, proletaryanın komünist partisi) ile bugünün Rus sosyal-demokrasisi arasındaki özsel bir farkı belirtmek gerekir. Sözü Mehring'e bırakalım:

> "... Neue Rheinische Zeitung politik araneya 'demokrasi organı' olarak çıkmıştı, ve çalışmalarına egemen olan ana çizgi ne kadar

belli olsa da, önceleri burjuvaziye karşı proletaryanın çıkarlarını savunmaktan çok, otokrasiye ve feodalizme karşı burjuva devriminin çıkarlarını savundu. Devrim yıllarındaki özel işçi hareketi hakkında onun sütunlarında pek az şey bulunur, fakat bu gazetenin yanı sıra Moll ve Schapper'in yönetimi altında haftada iki kez Köln İşçi Birliği'nin özel bir organının çıktığı da unutulmamalıdır. Fakat her halükârda 'Neue Rheinische Zeitung'un o günkü Alman işçi hareketine ne kadar az ilgi gösterdiği günümüz okurunun gözüne çarpmaktadır; bu hareketin en yetenekli beyni Stephan Born, Paris ve Brüksel'de Marx ve Engels'in öğrencisi olmasına ve o sırada gazetenin Berlin muhabirliğini yapıyor olmasına rağmen. Born anılarında, Marx ve Engels 'in kendisinin yürüttüğü işçi ajitasyonunu onaylamadıklarını gösterir tek sözcük etmediklerini söylüyor; fakat Engels'in daha sonradan yaptığı açıklamalar, kendilerinin bu ajitasyonun en azından yöntemleri konusunda hoşnutsuzluk duymuş olabileceklerini göstermektedir. Marx ve Engels, Born'un Almanya'nın büyük kesiminde proletaryanın henüz tam olarak gelişmemiş bilincine, Komünist Manifesto karşısında savunulamayacak bazı ödünler vermek zorunda kalmış olması bakımından, hoşnutsuzluk göstermekte haklılardı: Born'un ajitasyonu her şeye rağmen nispeten çok yüksek bir düzeyde tutabilmiş olması bakımından, hoşnutsuzluk göstermekte haksızlardı... Hiç kuşkusuz Marx ve Engels, işçi sınıfının en önemli çıkarının öncelikle burjuva devriminin olabildiğince ileriye götürülmesinde olduğu yolundaki düşüncelerinde tarihsel ve politik açıdan haklılardı... Bütün bunlara rağmen Nisan 1849'da özgül bir işçi örgütü kurulması ve özellikle Doğu Elbe proletaryası tarafından hazırlanan işçi kongresine katılma kararı almaları, işçi hareketinin temel içgüdüsünün, en parlak düşünürlerin düşüncelerini bile nasıl düzeltebildiğine ilginç bir kanıttır."

Demek ki Marx ve Engels, ancak Nisan 1849'da, devrimci gazetenin çıkmaya başlamasından neredeyse bir yıl sonra ("Neue Rheinische Zeitung" 1 Haziran 1848'de yayınlanmaya başladı),

özel bir işçi örgütünden yana olduklarını açıklamışlardır! O zamana kadar bir işçi sınıfı partisiyle herhangi bir örgütsel bağı olmayan bir "demokrasi organı"nı yönetiyorlardı! Bugünkü bakış açımızdan korkunç ve inanılmaz gelen bu olgu, o zamanın Alman Sosyal-Demokrat Partisi ile bugünkü Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi arasında ne kadar büyük bir fark olduğunu açıkça göstermektedir. Bu olgu bize, Alman demokratik devriminde (1848 yılında Almanya'nın hem ekonomik hem de politik bakımdan geriliği yüzünden — devlet bütünlüğünün olmayışı) hareketin proleter karakter çizgilerinin, proleter akımın ne kadar az dile geldiğini göstermektedir. Proletaryanın bağımsız bir parti örgütünün gerekliliğine dair Marx'ın bu döneme ve biraz daha ileri döneme ait açıklamaları değerlendirilirken bu unutulmamalıdır. Marx ancak demokratik devrimin deneyiminden ve neredeyse bir yıl sonra bu sonucu çıkarmıştır; Almanya'da tüm ortam o sıralar böylesine dargörüşlü ve küçük-burjuvacaydı. Bizim için bu sonuç, çoktan beri sabit olan, uluslararası sosyal-demokrasinin yarım yüzyıllık deneyiminden çıkarılan, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'ni ona dayanarak örgütlemeye **başladığımız** bir bilgidir. Bizde örneğin proletaryanın devrimci gazetelerinin proletaryanın sosyal-demokrat partisi dışında durmaları, ya da bunların bir an için de olsa basitçe "demokrasi organları" olarak ortaya çıkabilmeleri söz konusu olamaz.

Fakat Marx ile Born arasında pek az görülmeye başlayan karşıtlık, bizde devrimimizin demokratik akışı içerisinde proleter akımın güçlü biçimde ortaya çıktığı oranda, çok daha gelişmiş biçimde mevcuttur. Mehring, Marx ve Engels'in Stephan Born'un yaptığı ajitasyon konusunda olası bir hoşnutsuzluğundan söz ederken çok yumuşak ve kaçamaklı bir dil kullanmıştır. Engels'in 1885'te Born hakkında ("Köln Komünist Davası Üzerine Açıklamalar"a Önsözde, 1885 Zürih) söylediklerini buraya aktarıyoruz:

"Fakat (Komünistler) Birliği'nin devrimci faaliyetin mükemmel bir okulu olduğu kanıtlandı." "... aşırı-demokratik hareketin başında her yerde Birlik üyeleri bulunuyordu." "... Brüksel ve Paris'te Birliğin etkin üyesi olarak faaliyet gösteren mürettip Stephan Born, Berlin'de, epeyce yaygınlaşan ve 1850'ye kadar varlığını sürdüren bir İşçi Kardeşliği kurdu. Son derece yetenekli olan ama politik bir şahsiyet olma konusunda çok acele davranan bu genç adam, bir kalabalık meydana getirebilmek için olur olmaz adamlarla kardeşlik kurdu, ve birbiriyle çelişen eğilimlere birlik, kargaşaya ışık getirebilecek bir adam kesinlikle değildi. O nedenle derneğin resmi açıklamalarında, Komünist Manifesto'da temsil edilen görüşler de, lonca anıları, lonca hevesleri, Louis Blanc, Proudhon kırıntıları, himayecilik vs. ile karmakarışık bir halde bulunuyordu; kısacası, herkes için herşey olmak istenmişti. **Özellikle grevler, sendikalar, üretim kooperatifleri kuruldu, ama asıl meselenin, böyle şeylerin kalıcı olarak gerçekleşebilmesi için, her şeyden önce alanın ilk olarak politik zaferlerle ele geçirilmesi olduğu unutuldu.** (a.b.ç.) Sonra gericiliğin zaferleri Kardeşlik'in önderlerine doğrudan devrim mücadelesine katılma zorunluluğunu hissettirdiğinde, çevrelerinde toplanan dağınık kalabalık tarafından elbette yarı yolda bırakıldılar. Born 1849 Dresden Mayıs ayaklanmasına katıldı ve şans eseri kurtuldu. Fakat İşçi Kardeşliği, proletaryanın büyük politik hareketi karşısında, büyük ölçüde kâğıt üzerinde var olan ve gericiliğin ancak 1850'de, şubelerini ise daha sonraki yıllarda kapatma gereksinimi duyduğu oldukça tali bir rol oynayan ayrı bir birlik çıktı. Asıl adı Buttermilch olan Born, politik bir kişilik değil, Marx'ı lonca diline çevirmeyi artık bırakıp, yumuşak başlı Renan'ı kendi yapmacık Almancasına çeviren küçük bir İsviçreli profesör oldu."

Engels demokratik devrimde sosyal-demokrasinin iki taktiğini işte böyle değerlendiriyordu!

Yeni Iskracılarımız da öylesine akılsızca bir gayretle "Ekonomizm"i hedefliyorlar ki, "gerçeği gördükleri" için monarşist burju-

vazinin övgüsünü hakediyorlar. Onlar da etraflarında ne idüğü belirsiz bir kalabalık topluyor, "Ekonomistler"in sırtını sıvazlayıp, geri kitleleri "öz faaliyet", "demokratizm", "özerklik" vs. şiarları ile tavlıyorlar. Onların işçi birlikleri de çoğu kez sadece, hilekâr yeni "Iskra"nın sütunlarında varlık sürdürüyor. Onların şiarları ve kararları da "proletaryanın büyük politik hareketi"nin görevlerinin aynı şekilde anlaşılmadığını gösteriyor.

Haziran-Temmuz 1905

AÇIKLAYICI NOTLAR

[1] **"Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği"** broşürü, RSDİP III. Kongresi'nden ve Menşeviklerin aynı sırada Cenevre'de yaptıkları Konferans'tan hemen sonra Haziran-Temmuz 1905'te kaleme alınıp, Temmuz 1905 sonunda RSDİP Merkez Komitesi tarafından Cenevre'de yayınlanmıştır. III. Kongre'nin kararlarında, devrimde Bolşevizmin stratejisi ve taktiği, Lenin ve yoldaşları tarafından Parti Kongresi'nden önce Bolşevik organ "Vperyod"da açıklandığı gibi formüle edilmişti. Öte yandan Cenevre Konferansı'nda Menşevikler, oportünist görüşlerini, yeni "Iskra"da ve 1904 ve 1905 yıllarında Martinov'un "İki Diktatörlük" broşüründe açımlanmış şekliyle özetlediler.

Aynı yıl eser Rusya'da, bir kez RSDİP Merkez Komitesi ve bir kez de RSDİP Moskova Komitesi tarafından toplam 10.000 adet olmak üzere iki kez yeniden basılmıştır.

Lenin'in "Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği" eseri illegal olarak tüm ülkede yayılmıştır: Petersburg, Moskova, Kazan, Tiflis, Bakû ve diğer şehirler. Tutuklamalar ve ev aramaları sırasında polis bazı durumlarda on ve daha fazla kopya ele geçirmiştir. 19 Şubat 1907'de Petersburg Basın Dairesi bu eserin toplatılmasını emretmiş, ve aynı yılın 22 Ekim'inde Petersburg Yüksek Mahkemesi eserin yokedilmesini emretmiştir.

1907 yılında Lenin, yeni dipnotlarıyla genişlettiği "İki Taktik"i "12 Yıl" derlemesinde yayınlamıştır. (s. 7)

[2] Ordu içinde devrimci hareket Haziran 1905'te başladı ve Ekim-Aralık'ta doruğuna ulaştı. Devrim özellikle ordunun en proleter kesimi olan denizcilerde yankı buldu. **P o t e m k i n** zırhlısında ayaklanma 1905 yazında meydana geldi. Ayaklanma 27 (16) Haziran'da, bozulmuş et yemek istemeyen denizcilere karşı komutanın silah zoruna başvurarak meydan okuyuşuna karşı tamamen kendiliğinden patlak verdi. Başlarında denizci Matyuşenko (bir sosyal-demokrat) olduğu halde denizciler subayları silahsızlandırıp öldürdükten sonra "medeni dünya"ya şu şiarları içeren bir çağrı yayınladılar: "Kahrolsun Otokrasi!" "Yaşasın Kurucu Meclis!" Ayaklanan Potemkin'e kısa süre içinde başka savaş gemileri de katıldı; böylece "devrimci halkın koruması altına girmek" için Odesa'ya giden küçük bir devrimci filo oluştu. O sırada Odesa'da işçiler grevdeydi ve "Potemkin" mürettebatı işçilerle ve Odesa'daki devrimci örgütlerle ilişkiye geçti, fakat oldukça kararsız davranıyordu. Sivastopol Filosu'nun gelmesi ve "Georgi Pobyedonosets"in ihanetinden sonra Odesa'yı terkeden "Potemkin", yedi gün deniz de dolaştıktan sonra kömür, su ve yiyecek sıkıntısı ve denizciler arasında çözülme nedeniyle 8 Temmuz'da (25 Haziran) Köstence'de Romanya hükümetine teslim oldu. Ordu ve donanma içinde daha sonra gelişen büyük ayaklanmalardan, Lenin'in konferansında değindiği Sivastopol'de Karadeniz Donanması'nda Kasım'da meydana gelen ayaklanma ile, **Kronstadt** Ayaklanması dikkate değerdir. **Sveaborg** ve **Kronstadt** kalelerinde 1906 yılı Temmuzu'nda Birinci Duma'nın dağıtılmasına yanıt olarak gerçekleşen ayaklanmalar daha iyi örgütlenmişti. (s. 9)

[3] **"Proletari" (Proleter)** — illegal Bolşevik haftalık gazete, RSDİP Merkez Yayın Organı, III. Parti Kongresi'nin kararıyla kurulmuştur. Parti Merkez Komitesi Plenumu 10 Mayıs (27 Nisan) 1905'te V. İ. Lenin'i Merkez Yayın Organı'nın redaktörlüğüne atamayı kararlaştırdı.

"Proletari" 27 (14) Mayıs'tan 25 (12) Kasım 1905'e kadar Cenevre'de yayınlandı. 26 sayısı çıktı. Yazı Kurulu'nun sürekli çalışanları V. V. Vorovski, A. V. Lunaçarski ve M. S. Olminski idi. "Proletari"

eski, Leninist "Iskra"nın ve Bolşevik "Vperyod"un (İleri) çizgisini sürdürdü. Lenin bu gazete için 50'den fazla makale ve haber yorumu yazdı. "Proletari"deki makaleleri, Bolşeviklerin yerel basın organları tarafından yeniden basıldı ve bazen bildiri olarak da yayınlandı.

Lenin'in Kasım 1905'te Rusya'ya hareket etmesinden kısa süre sonra "Proletari" yayınını durdurdu. Son iki sayısı (25 ve 26) V. V. Vorovski'nin redaksiyonu altında çıktı. (s. 9)

[4] Süreç olarak ayaklanma teorisiyle Lenin burada, Menşevikler ve özellikle de Martinov'un "İki Diktatörlük" broşüründe ayaklanma üzerine geliştirilen görüşleri kastetmektedir. Menşevikler ayaklanmanın örgütsel ve teknik bakımdan hazırlanmasını reddediyor ve ayaklanmaların ancak mücadelenin ve devrimin gelişme sürecinde kendiliğinden ortaya çıkacağı ve, bir devrimin saptanamayacağı gibi, ayaklanmanın da önceden saptanamayacağı görüşünden hareket ediyorlardı. Lenin'in burada sözünü ettiği yeni "Iskra"nın görüşlerinden geçici de olsa sapması, "Iskra"nın "Potemkin" ayaklanması nedeniyle yayınladığı bildiriydi. Bu bildiri, Lenin'in "Devrim Öğretiyor" makalesinde belirttiği gibi, "genel silahlı halk ayaklanmasına kesin açık ve net çağrıyı" içermektedir (bkz. Bütün Eserler, cilt VIII, s. 17). (s. 9)

[5] Burada sözü edilen, yeni, Menşevik "Iskra"dır. **"Iskra"**, özellikle Lenin'in inisiyatifiyle 1900'de kurulmuş ve 1903 yılına kadar Lenin tarafından yönetilmişti. Bu süre içinde "Iskra", Rus sosyal-demokratları arasında devrimci Marksizmin zafer kazanmasından ve Lenin tarafından savunulan örgütsel ilkeler temelinde, merkezileşmiş, tüm Rus imparatorluğunu kapsayan bir parti örgütünden yana olmuştur. 1903 yılında yapılan RSDİP 2. Kongresi, "Iskra"nın ve "Iskracılar" denen taraftarlarının eseriydi. Bu Kongre'de "Iskra" Parti organı olarak saptandı. Bu organın yazı kurulunun bileşimi konusunda ortaya çıkan anlaşmazlık, sosyal-demokrasi içinde ortodoks ve oportünist çizgi olarak su yüzüne çıkan iki eğilimin, kongrede Çoğunluk ve Azınlık olarak bölünmesinin nedenlerinden biri ha-

line geldi. Bu iki eğilim için özel Rusça tanımlar da burada ortaya çıktı. Lenin'in önderliğini yaptığı ortodoks, devrimci çizgi çoğunluktaydı; çoğunluk Rusçada "Bolşinstvo" sözcüğüyle karşılanır, "Bolşevikler" tanımı, çoğunluk yandaşı anlamında, buradan gelir. Oportünistler ise azınlıktaydı; Rusça — "Menşinstvo", "Menşevikler" tanımı, azınlık yandaşı anlamında, buradan gelir. Kongre'den sonra "Iskra" yazı kurulu, Lenin'i yazı kurulundan istifa etmeye zorlayan Plehanov'un saf değiştirmesi yüzünden Menşeviklerin eline geçti. "Iskra"nın 51 sayısı Lenin'in yönetiminde çıktı; 52. sayı sadece Plehanov tarafından redakte edildi; 53. sayıdan başlayarak 1905 yılında yayını durasıya kadar "Iskra" —**yeni "Iskra"**— Menşeviklerin yayın organı oldu, o nedenle de Menşeviklere **yeni "Iskracılar"** dendi. Konuya ilişkin daha fazla bilgi almak için bkz. Lenin'in Seçme Eserler 2. Ciltteki eserleri.* (s. 11)

[6] Burada Martov'un, "Iskra" No. 104'te yayınlanan "Karadeniz'de Ayaklanma" makalesi kastedilmektedir. Bu makalede şöyle denmektedir: "Beklenmedik biçimde patlak veren ayaklanma, sosyal-demokratların eline muazzam bir mücadele gücü verdiğinde, önlerinde devrimin örgütlenmesi görevi durmaktaydı." Fakat öte yandan Martov aynı makalede, genel halk ayaklanmasının örgütlenmesi için sosyal-demokratların hazırlık çalışmasına karşı çıkıyordu. (s. 12)

[7] **"Buligin Komisyonu"** Çar'ın fermanıyla Şubat 1905'te İçişleri Bakanı A. G. Buligin'in başkanlığında kuruldu. Komisyon, bir istişari Devlet Duması'nın toplantıya çağrılmasına ilişkin bir yasa tasarısı ve Duma seçimi nizamnamesi hazırladı, bunlar Çarlık Manifestosu ile birlikte 19 (6) Ağustos 1905'te açıklandı. Bolşevikler Buligin Duması'na karşı aktif boykot ilan ettiler. Hükümet, Duma'yı toplamayı başaramadı, Duma, devrimin gücüyle ortalıktan silinip süpürüldü.

---

* *Lenin, 12. Ciltte Seçme Eserler, C. 2, İnter.Yayınları* —**Red.**

Az önce sözü edilen **Buligin Duması** (zamanın İçişleri Bakanı'nın adına izafeten böyle denir), Çar'ın 19 (6) Ağustos 1905 tarihli fermanı uyarınca işçi ve köylülerin seçim haklarının ağır şekilde kısıtlandığı salt istişari bir kurum olarak düşünülmüştü. Parti'nin bu Duma'ya karşı tavrı için bkz. Lenin, Seçme Eserler, 3. Ciltteki "Buligin Duması'nı Boykot ve Ayaklanma"* makalesi. **Vitte Duması** ikinci adımdı. Kont Vitte, Ekim 1905 genel grevi sırasında başbakanlığa atandı ve 30 (17) Ekim tarihli "özgürlükler" hakkında Çarlık Manifestosu'nun yazarıydı. Bu manifestoda şunlar vaat ediliyordu: 1— Seçim hakkını, Buligin Duması seçimlerine katılma hakkından yoksun bırakılan "halk sınıflarını" kapsayacak şekilde, "olanaklar ölçüsünde" genişletmek; 2— Buligin'e göre salt istişari bir kurum olması düşünülen Duma'ya yasama hakkı tanımak. Seçim hakkının genişletilmesi 24 (11) Aralık 1905 tarihli yasayla yapıldı. İşçiler özel bir seçmen sınıfı içinde, işçi kuryesi içinde toplandı. Seçimlere sadece 50'den fazla erkek işçi çalıştıran fabrikaların işçileri katılabilecekti. Seçim üç aşamalıydı, her 1000 işçi bir vekil seçiyordu. Bir eyalette seçilmiş vekiller ortak bir işçi vekilleri meclisinde toplanıyorlardı. Bu meclis daha önceden belirlenmiş sayıda işçilerin ikinci seçmenlerini seçiyordu. Bu ikinci seçmenler ise bütün seçmen kuryelerinin ikinci seçmenlerinin katıldığı eyalet meclisine katılıyorlar ve Duma'ya gidecek temsilciler ancak burada seçiliyordu. (s. 15)

[8] Burada herhalde "Kurtuluş Birliği"nin programı kastedilmektedir. **Anayasal-Demokratik Parti** (KD kısaltmasıyla kısaca "Kadetler" diye adlandırılmaktadır), Rusya'da liberal burjuvazinin ilk legal politik partisiydi ve iki gruptan doğmuştu: "Kurtuluş Birliği" ve "Zemstvo Meşrutiyetçileri Birliği". Lenin, sık sık, Kadetlerin anayasal monarşist bir parti olduğunu vurguladı. Ocak 1906'daki II. Kongrelerinde de gerçekten şu maddeyi programlarına aldılar: "Rusya, anayasal, parlamenter bir monarşi olmalıdır." Çiftlik beyle-

* *Lenin 12 Ciltte Seçme Eserler C. 3, İnter Yayınları.* — ***Red.***

rinin tüm topraklarına köylület tarafından el konulacağı korkusuyla Kadetler, "toprağın adil bir değerlendirme temelinde kamulaştırılması"m içeren bir tarım programı kabul ettiler. Mayıs 1906'da Petersburg'da yapılan 3. Kongre'de partinin adının "Halkın Özgürlüğü Partisi" olarak değiştirilmesi kararlaştırıldı. Daha sonra Kadetler, emperyalist burjuvazinin partisi haline geldiler. Sosyalist Ekim Devrimi'nin zaferinden sonra Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı karşı-devrimci komplolar ve ayaklanmalar örgütlediler. (s. 16)

[9] Lenin burada 1905 Devrimi'nin burjuva karakterini inkâr eden Sosyal-Devrimcileri, ama aynı zamanda, otokrasi yıkıldıktan sonra "bir işçi demokrasisi hükümetinin, bir sosyal-demokrat hükümetin" iktidara geleceği yönündeki görüşleriyle Troçki ve Parvus'u kastetmektedir. (s. 24)

[10] **Millerandizm** — 1899 yılında, Paris Komünü'nün celladı General Gallifet'in de mensup olduğu gerici bir burjuva hükümetine giren Fransız sosyalisti ve aşırı reformist Millerand'ın adıyla anılan oportünist akım. (s. 26)

[11] Frankfurt Parlamentosu —"Frankfurt Laklak Salonu"— 1848 Alman devrimi sırasında toplanan Alman Genel Ulusal Meclisi'ydi. Engels 1852 yılında bu meclis hakkında şunları yazmıştır: "Bu yaşlı dudular meclisi, kurulduğu günden başlayarak, en küçük halk hareketinden, bütün Alman hükümetlerinin girişecekleri gerici komplolardan daha çok korkmuştur... Kendi egemenliğini kabul ettirmek yerine, böyle tehlikeli bir sorunun tartışılmasına kasten yan çizmiştir. Etrafını silahlı halk gücüyle çevirmek yerine, hükümetin bütün zorbaca saldırılarını atlayarak gündeme geçti... Böylece, büyük ve egemen bir ulusun biricik yasal temsilcisi olma iddiasında olan, ve fakat bu iddialarını asla kabul ettirecek iradeye ya da güç ve iktidara sahip olmayan bir meclisin tuhaf görüntüsü işte böyledir." Bölümün sonunda, bu meclisin, "olağanüstü korkaklığı sonucunda şimdiki karşı-devrimci sistemin inşa edildiği temelleri eski sağlamlığına kavuşturmanın ötesinde birşey yapmamıştır" den-

mekteydi (Marx [Engels], "Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim", Stuttgart 1907, s. 53-57). (s. 31)

[12] **"Neue Rheinische Zeitung" — 1 Haziran 1848'den 19 Mayıs 1849'a kadar Köln'de Karl Marx ve Friedrich Engels'in yönetimi altında yayınlanan günlük gazete. Başyazarı Marx idi.** 301. sayısından, yani Marx'ın sınırdışı edilmesinden sonra, yayınını durdurmak zorunda kaldı. (s. 31)

[13] III. Kongre bu karardan başka, "yayınlanmaması kararlaştırılan" iki karar daha kabul etmiştir: 1 — "III. Parti Kongresi, Merkez Komitesi'ni, RSDİP'ten ayrılan bölümle birleşmenin koşullarını hazırlamak ve geliştirmek için tüm önlemleri almakla görevlendirir. Bu koşulların kesin olarak onaylanması yeni kongreye bırakılır." 2 — "Bazı Menşevik örgütlerin III. Kongre kararlarını kabul etmeyi reddedecekleri ihtimalini göz önüne alan Kongre, MK'ya, bu tür örgütleri dağıtma ve paralel, Kongre'ye tabi örgütleri, komiteler olarak kurmayı önerir; fakat bu ancak Menşevik örgüt ve komitelerin Parti disiplinine uymak istemedikleri titiz bir inceleme sonucunda bütün kapsamıyla saptandıktan sonra yapılmalıdır." (s. 32)

[14] Gürcü Menşeviklerin "Zemski Sobor ve Taktiğimiz" makalesinin temel tezlerini Lenin "İki Taktik"in 7. bölümünde alıntılamaktadır. Bu makalede Gürcü Menşevikleri, "önümüzdeki devrimin burjuva bir devrim" olduğundan hareket ediyor ve "hükümetin müttefiksiz kalması, muhalefeti bölmemesi ve burjuvaziyi yanına çekmemesi ve böylece proletaryanın yalıtılmış kalması"nın "bizim çıkarımıza olduğu"nu iddia ediyorlardı. Buradan, sosyal-demokrasinin "Zemski Sobor'u eylemimizin merkezi yapması gerektiği" sonucunu çıkarıyorlardı (a.g.y., s. 86-89). — Zemski Sobor (Milli Meclis) diye, önemli sorunlar hakkında, özellikle de savaş ve barışa karar vermek için Moskova'da Çar tarafından toplantıya çağrılan, prenslerin, soyluların ve en zengin tüccarların oluşturduğu zümresel temsilciler meclisine deniyordu. Eski Narodnikler, kendilerinin talep ettiği Kurucu Meclis'e Zemski Sobor diyorlardı. Liberallerin bu kavramdan anladığı ise "kuşa çevrilmiş" bir parlamentoydu. (s. 34)

[15] **"Legal Marksistler",** Marksizmi burjuvazinin sınıf çıkarlarının gerekçelendirilmesi için kullanmaya çalışan burjuva ideologlarıydı. Marksizmden Rusya'nın sadece kapitalist yola gireceği değil, bu yola girmiş olduğu saptamasını aldılar. Marksizmden kapitalist gelişme yasalarını aldılar, ama onun devrimci içeriğini bir kenara attılar: kapitalizmde çelişkilerin gelişmesi, kapitalizmin mezar kazıcısı olan, kapitalizmi sosyalist devrimle yok edecek proletaryanın doğuşu. Legal Marksistlerin başlıca temsilcileri Peter Struve ve Tugan-Baranovski idi. "Legal Marksistler", daha sonra burjuva liberalleri haline geldiler. (s. 40)

[16] **"Ruskaya Starina"** (Eski Rusya) — 1870'ten 1918'e kadar Petersburg'da çıkan aylık tarih dergisi. (s. 43)

[17] Menşevik konferansın "köylü şiarları", "Köylüler İçinde Çalışma Üzerine" kararlarında şu şekilde formüle edilmiştir: "Sosyal-demokrasi şu hususlar için... ajitasyon yapmayı gerekli görür: a) kent ve kırdaki toplantılarda politik taleplerin açıkça ileri sürülmesi; b) hükümetin şiddet eylemlerine karşı özsavunma için silahlanmak; c) vergi ve yükümlülükleri ödememek; d) acemi er hizmeti yapmamak, talimlere gitmemek ve ihtiyat hizmeti yapmamak; e) bütün hükümet makamlarını ve hükümetin baskısı altında seçilmiş makamları tanımamak; f) kamu görevlilerinin serbest seçimi ve sonuç olarak g) kırda devrimci özyönetim organları ve Çarlığa karşı köylü ayaklanmasının örgütü olarak özyönetimle idare edilen kırsal toplulukların devrimci birlikleri. (s. 48)

[18] Bu liberal gazetenin politik çizgisini Lenin, "Devrimci Proletaryanın Demokratik Görevleri" makalesinde şöyle anlatıyordu: "Bütün dünyanın bildiği gibi Rusya'da büyük bir hızla 'Kurtuluş Birliği', çok sayıda Zemstvocu ve 'Naşa Jizn', 'Naşi Dni', 'Sin Otyeçestva', 'Ruskiye Vyedomosti' vs. vb. gibi gazetelerin katıldığı çok geniş bir liberal parti oluşuyor. Bu liberal-burjuva parti, 'Anayasal-Demokratik' Parti olarak adlandırılmaktan hoşlanıyor. Gerçekte ise bu parti, illegal 'Osvobojdeniye'nin açıklamaları ve programından görülebileceği gibi, monarşist bir partidir, cumhuriyeti hiç isteme-

mektedir. Tek kamara sistemini istemeyen bu parti, Lordlar Kamarası için dolaylı ve fiilen genel olmayan bir seçim hakkı getirmektedir (ev bark sahipleri için seçim hakkı). Tüm egemenliğin halkın eline geçmesini hiç istemiyor (görünürde, büyük laflarla iktidarın halkın eline geçmesinden söz ediyor olsa da!). Otokrasinin yıkılmasını istemiyor, sadece iktidarın 1 — monarşi, 2 — bir lordlar kamarası (burada toprak sahipleri ve kapitalistler ağırlıkta olacaklardır) ve 3. tek başına demokratik temellerde kurulacak olan bir Avam Kamarası arasında paylaşılmasını istemektedir." (Bkz. Bütün Eserler, cilt VII, s. 471.) (s. 54)

[19] Genel oy hakkı temelinde seçilen Avam Kamarası'ndan farklı olarak, sadece burjuvazinin, büyük toprak sahiplerinin ve aydınların temsilcilerinden oluşacak bir Lordlar Kamarası kurulması talebi, 1905'te liberal burjuvaziyle liberal toprak sahiplerinin programının ana bölümü haline geldi. Parlamentarizmin böyle iki meclisli sistemi kapitalist ülkelerin çoğunda bugün de vardır. (s. 55)

[20] Burada, RSDİP II. Kongresi tarafından kabul edilen Starover'in (Menşevik A. N. Potresov'un takma adı) liberallerle ilişki üzerine kararı kastedilmektedir. Lenin bu kararı "İşçi Demokrasisi ve Burjuva Demokrasisi" adlı makalesinde de eleştirmiştir. (s. 65)

[21] **"Parlamenter Kretinizm** (aptallık)", Marx ve Engels'in yaratıp biçimlendirdiği bir kavramdır. Engels, "Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim" eserinde, Frankfurt Ulusal Meclisi'ndeki solcular hakkında şunları yazmıştır: "Parlamenter kariyerlerinin başlangıcından beri bunlar, Meclis'in tüm diğer fraksiyonlarından daha fazla, onmaz *parlamenter kretinizm* hastalığına yakalanmışlardı; talihsiz kurbanlarını, tüm dünyanın, onun geçmişinin ve geleceğinin, kendilerini üyeleri arasında sayma şerefine sahip o özel temsil kurumunun oy çoğunluğuyla yönetildiği ve belirlendiği zehabına kaptıran bir hastalık..." (Karl Marx-Friedrich Engels, "Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim", Berlin 1953, s. 123.) (s. 71)

[22] **"Raboçeye Dyelo"** (İşçi Davası), 1900–1903 yılları arasında yayınlandı. Gazeteye, Alman sosyal-demokrasisi içindeki revizyonist eğilime ve genelde o zamanki II. Enternasyonal içindeki oportünist eğilimlere uygun düşen ve Rusya'da **Ekonomizm** diye adlandırılan Rus sosyal-demokrasisi içindeki tamamen oportünist eğilim egemendi; bu akımın Ekonomizm olarak adlandırılmasının nedeni, en önemli görüşünün, Rusya'da işçilerin sadece ekonomik mücadele yürütmeleri, politik mücadeleyi ise şimdilik burjuvaziye bırakmaları gerektiği yolundaki görüş olmasıydı. Lenin bu eğilimle özellikle "Ne Yapmalı?" adlı, broşüründe tartışmıştır. Yani "R.D." yandaşları revizyonistler ve "Ekonomistler"di. (s. 79)

[23] Kastedilen Engels'in "Blanquist Komün Sığınmacılarının Programı" makalesinde yer alan şu pasajdır: "Her devrimde, tıpkı başka zamanlarda da olduğu gibi, kaçınılmaz olarak bir sürü aptallık yapılır, ve nihayet yeniden eleştirel olabilecek kadar sakinleşildiğinde, zorunlu olarak şu sonuca varılır: Yapmamamız gereken birçok şey yaptık ve yapmamız gereken birçok şeyi yapmadık, o nedenle başarısız olundu. Ne var ki, Komün'ü adeta kutsamak, yanılmaz ilan etmek, yakılan her evin, kurşuna dizilen her rehinin tam tamına bunu hakettiğini iddia etmek ne eleştiri yoksunu bir yaklaşımdır! Bu, Mayıs Haftası sırasında, halk tarafından sadece kurşuna dizilmesi gerekenlerin dışında kimsenin kurşunlanmadığını, yakılması gereken evlerin dışında hiçbir evin yakılmadığını iddia etmek demek değil midir? Bu, ilk Fransız Devrimi'ne ilişkin şunu söylemekle aynı değil midir: Kafası kesilen herkes bunu haketmişti, önce Robespierre'in kafasını kestirdikleri, sonra da Robespierre'in kendisi? Aslında iyi niyetli kişilerin, dehşet verici görünme dürtüsüne gem vurmamaları böyle çocukluklara yol açıyor" (Friedrich Engels, "'Halk Devleti'nden Enternasyonal Şeyler", Berlin 1894, s. 46). (s. 92)

[24] **Erfurt Programı,** Alman sosyal-demokrasisinin 1891 Erfurt Kongresi'nde karara bağlandı. Taslağı Kautsky hazırlamıştı. Engels, 29 Haziran 1891'de Kautsky'ye hitaben yazdığı ve onun ancak 1901'de "Neue Zeit"ta yayınladığı mektubunda, başka hususların

yanı sıra programda Cumhuriyet talebinin yer almadığına dikkat çekmişti. (s. 99)

[25] **"Credo"** (İnanıyorum), Rus sosyal-demokrasisi içinde doksanlı yılların sonunda ortaya çıkan oportünizmin ilk karakteristik belgesiydi. Bu belgeyi kaleme alan E. Kuskova, birkaç yıl sonra burjuva liberalizminin saflarına geçti. "Credo"ya karşı Lenin sürgünde, 16 yoldaşı tarafından imzalanan "Rus Sosyal-Demokratlarının Protestosu"nu yazdı.* — "Raboçaya Mysl" Ekim 1897'den Kasım 1902'ye kadar kısmen Berlin'de, kısmen de Petersburg'da yayınlandı. "Ekonomizm"in en tutarlı organıydı (bkz. Not 18). (s. 111)

[26] Lenin burada doksanlı yılların sonunda Eduard Bernstein'la Karl Kautsky arasındaki polemiği kastetmektedir. Daha sonra kitap halinde "Sosyalizmin Önkoşulları ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri" adıyla basılan acıklı bir üne kavuşmuş makalelerinde Bernstein, başka şeylerin yanında, sosyalizm için ne ekonomik ne de politik önkoşulların olgunlaşmadığını, o nedenle Sosyal-Demokrat Parti'nin şimdilik sadece bir muhalefet partisi olarak kalması gerektiğini iddia ediyordu. Kautsky, Bernstein'ın buraya aktardığımız iddiasını, genelde yalpalayan ve güvensiz eleştirisi "Bernstein ve Sosyal-Demokrat Program" adlı kitabında, "Zafer Kazanmalı mıyız?" başlıklı özel bir makalede tartıştı. Kautsky burada başka şeylerin yanında şunları yazıyordu: "Yaşayan bir parti savaşmak zorundadır, ve savaşmak zafer için mücadele etmek demektir. Ve zafer için mücadele eden, muzaffer olma olasılığını da göze almalıdır." (s. 124)

[27] Lenin burada K. Kautsky'nin, "Iskra"nın 28 (15) Haziran 1905 tarihli 102. sayısında yayınlanan, Almancası ise 15 Haziran tarihli "Leipziger Volkszeitung"un 135. sayısında yayınlanan "Rus Sosyal-Demokrasisinin Bölünmesi" makalesini kastetmektedir. Kautsky bu makalede başka şeylerin yanında şunları yazıyordu: "... Dıştan bakan biri, iki fraksiyon arasında böyle (nesnel —*Red.*) bir

**Bkz. Lenin, 12 Ciltte Seçme Eserler C. 1. İnter Yayınları —Red.*

fark keşfetmek için çok büyük bir çaba sarfetmek zorundadır. Onları bölen ana sorun, şu an, partili yoldaşların önümüzdeki devrimci hükümete katılıp katılmayacakları sorunudur. Fakat, henüz öldürülmemiş ayının postunun paylaşılması üzerine sanırım birleşik bir parti içinde de rahat rahat konuşulabilir; ayrıca, katılacağımız devrimci hükümetin nasıl olacağını bilmediğimiz sürece, bu kavga tamamen yersizdir." (s. 124)

[28] Zemstvolar (taşra meclisleri), yerel özyönetim organlarıydı. Çarlığın Kırım savaşının (1853-1856) yenilgiyle sonuçlanmasından sonra yapmak zorunda kaldığı ve 1861 köylü kurtuluşu denilen olayın da dahil olduğu reformlar çerçevesinde oluşturuldular. Toprak sahibi soyluların egemenliğinde olmalarına rağmen, Zemstvolar otokrasiye karşı muhalif tavır takındılar. Zemstvoların olağan toplantıları, liberaller tarafından taleplerini ileri sürme ve bunların sözcülüğünü yapma zemini olarak kullanıldı. Daha sonraları daha canlı biçimde ortaya çıktılar. Zemstvolar içinde anayasa taleplerini içeren dilekçeler ve mektuplar yazma yolunda bir kampanya açıldı. Fakat bu liberal kampanya otokratik hükümet nezdinde hiçbir başarı sağlayamadı. Liberallerin politik güçsüzlüğü bu "Zemstvo" kampanyası sırasında tamamen su yüzüne çıktı. Zemstvo liberallerinin politik güçsüzlüğünü ve korkaklığını teşhir edecekleri yerde Menşevikler bu liberalleri desteklemekten yanaydılar. Menşevikler baş tehlikeyi, proletaryanın liberalleri kabul edebileceklerinden daha ileri itebilecek olmasında görüyorlardı. (s. 126)

YAYINEVİMİZDE ÇIKAN KİTAPLAR

LENİN- 12 CİLTTE SEÇME ESERLER

- **SEÇME ESERLER** V. İ. Lenin Cilt 1
- **SEÇME ESERLER** V. İ. Lenin Cilt 2
- **SEÇME ESERLER** V. İ. Lenin Cilt 3

- **MATERYALİZM VE AMPRİOKRİTİSİZM I** V. İ. Lenin
- **MATERYALİZM VE AMPRİOKRİTİSİZM II** V. İ. Lenin
- **KIR YOKSULLARINA!** V. İ. Lenin
- **NE YAPMALI?** V. İ. Lenin
- **BİR ADIM İLERİ İKİ ADIM GERİ** V. İ. Lenin
- **SOSYAL DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ** V. İ. Lenin

LENİNİZM DİZİSİ (SSCB'ndeki Yabancı İşçiler Yayınevi Kooperatifi)

- **LENİNİZM NEDİR?** 1. Defter
- **PROLETER DEVRİMİN TEORİSİ** 2. Defter
- **PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ** 3. Defter
- **SOSYALİST İNŞANIN ZAFERİ UĞRUNA MÜCADELE** 4. Defter
- **TARIM VE KÖYLÜ SORUNU** 5. Defter
- **ULUSAL SORUN VE SÖMÜRGE SORUNU** 6. Defter
- **PROLETER DEVRİMİN STRATEJİSİ VE TAKTİĞİ** 7. Defter

- **ESERLER** Stalin Cilt: 1 1901--1907
- **ESERLER** Stalin Cilt: 2 1907—1913
- **ESERLER** Stalin Cilt: 3 1917
- **ESERLER** Stalin Cilt: 4 1917--1920
- **ESERLER** Stalin Cilt: 5 1921--1923
- **ESERLER** Stalin Cilt: 6 1924
- **ESERLER** Stalin Cilt: 7 1925
- **ESERLER** Stalin Cilt: 8 Ocak—Kasım 1926
- **ESERLER** Stalin Cilt: 9 Aralık 1926-Temmuz 1927
- **ESERLER** Stalin Cilt: 10 Ağustos- Aralık 1927
- **ESERLER** Stalin Cilt: 11 1928 - Mart 1929
- **ESERLER** Stalin Cilt: 12 Nisan 1929 - Haziran 1930
- **ESERLER** Stalin Cilt: 13 Temmuz 1930-Ocak 1934
- **ESERLER** Stalin Cilt: 14 Şubat 1934-Nisan 1945

- **ESERLER** Stalin Cilt: 15 **[SBKP(B) TARİHİ]** 1938
- **ESERLER** Stalin Cilt: 16 Mayıs 1945- Aralık 1952
- **DİYALEKTİK VE TARİHİ MATERYALİZM** J. V. Stalin
- **SBKP(B)'DEKİ SAĞ SAPMA ÜZERİNE** J. V. Stalin
- **MUHALEFET ÜZERİNE** Stalin Cilt 1
- **MUHALEFET ÜZERİNE** Stalin Cilt 2
- **RKP(B) XII ve XIII PARTİ KONGRE RAPORLARI**
- **SBKP(B) XIV VE XV. PARTİ KONGRE RAPORLARI**
- **SBKP(B) XVI. XVII. VE XVHI. PARTİ KONGRE RAPORLARI**
- **XIX. ve XX. PARTİ KONGRE RAPORLARI** Malenkov-Kruşçev
- **TARİH ÇARPITICILARI** SSCB Enf. Bürosu-Stalin

- **POLİTİK EKONOMİ Ders Kitabı** Cilt:I (1955)
- **POLİTİK EKONOMİ Ders Kitabı** Cilt:II (1955)

- **SENDİKALAR ÜZERİNE I** MUHAREBE OLARAK GREV Losovsky
- **SENDİKALAR ÜZERİNE II** MARX VE SENDİKALAR Losovsky
- **ÖRGÜTLENME ÜZERİNE** Lenin-—Stalin 3. Baskı

- **KADIN VE SOSYALİZM** A. Bebel (Tam Metin)
- **KADIN SORUNU ÜZERİNE** MELS-Komintern ve C. Zetkin 3. Baskı
- **KADIN SORUNU ÜZERİNE SEÇME YAZILAR** C. Zetkin 2. Baskı
- **LENİN'DEN ANILAR** N. Krupskaya (3 Kitap Birarada)
- **BİRÇOK HAYAT YAŞADIM** A. Kollontai (Otobiyografi)
- **TOPRAĞIN KIZI** Agnes Smedley
- **ÇİN HALKININ SAVAŞI** Agnes Smedley

- **POLEMİK** (1963) (Dokuz Yorum)
- **PROLETARYA DİK. TARİHSEL DENEYİMLERİ**
- **FRANSIZ DEVRİMİNİN KISA TARİHİ** A. Soboul
- **ANTİ-SEMİTİZM ve YAHUDİ SORUNU** İ. Rennap
- **YAHUDİLİĞİN ÇÖKÜŞÜ** Otto Heller

- **SELAM YAŞAM ATEŞİ** Nikolai Ostrovski
- **DEVRİM YILLARI -1905-** S. Mstislavski (Tarihi Roman)
- **ÜYE MİSİN? ... ÜYE MİYDİN?** H. Keil
- **ÖZGÜRLÜK** P. Wahlöö (Roman)
- **BRECHT'İN LAİ-TU'SU** R. Berlau (Der. H. Bunge) (Biyografi)
- **KILLARI YOLUNMUŞ MAYMUN** Güney Dal (Roman)

ISBN 975-7349-22-4

8.00